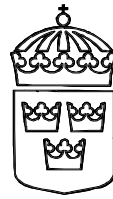

Regeringens proposition

2012/13:12

Åtgärder inom arbetslöshetsförsäkringen m.m.

Prop.
2012/13:12

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 27 september 2012

Fredrik Reinfeldt

Hillevi Engström
(Arbetsmarknadsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen omfattar ändringar och förtydliganden i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor och lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

I lagen om arbetslöshetsförsäkring föreslås ändringar i de allmänna villkoren. Det föreslås även genomgripande förändringar av systemet för åtgärder. Förändringarna innebär att bestämmelserna om nedsättning av dagpenning upphävs och att avstängning från rätten till ersättning ska utgöra den enda åtgärden för handlingar som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen. Förändringarna innebär också att fler åtgärdsgrunder införs, men att åtgärderna över lag mildras. Det föreslås vidare att arbetslöshetskassorna ska få utökade möjligheter att hålla inne ersättning under tid då rätten till ersättning utreds. Slutligen föreslås att en sökande i ett ärende om ersättning ska intyga att lämnade uppgifter är riktiga och meddela ändrade förhållanden.

I lagen om arbetslöshetskassor föreslås att en enskild som låtit bli att anmäla ändrade förhållanden av betydelse för rätten till ersättning ska uteslutas som medlem ur en arbetslöshetskassa eller fränkännas rätt till ersättning. Övriga förslag om uteslutning och fränkännande samt förslag om återbetalning av statsbidrag syftar till att göra reglerna mer enhetliga.

I lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten föreslås att alla känsliga personuppgifter som avses i personuppgiftslagen (1998:204) ska få behandlas i en databas, om de har lämnats i ett ärende.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 september 2013.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor	14
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	20
3	Ärendet och dess beredning	21
4	Ett mer förutsebart regelverk	21
4.1	Inledning	21
4.2	Tydligare allmänna villkor för rätt till ersättning	22
4.3	Proportionerliga åtgärdsregler	26
4.3.1	Åtgärden nedsättning av dagpenning avskaffas	29
4.3.2	Åtgärder då den sökande missköter arbets sökandet	31
4.3.3	Åtgärder då den sökande förlänger tiden i arbetslöshet	39
4.3.4	Åtgärder då den sökande orsakar arbetslösheten	41
4.3.5	Avstängningstidens beräkning	43
4.3.6	Föreskriftsrätt	44
4.4	Intygande och anmälningsskyldighet	45
4.5	Uteslutning och fränkännande	47
4.5.1	Bakgrund och behovet av förtydliganden	47
4.5.2	Uteslutning eller fränkännande när en enskild låtit bli att anmäla ändrade uppgifter	48
4.5.3	Uteslutning av medlem som inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde	52
4.5.4	Tidpunkten för när en åtgärd ska gälla	53
4.5.5	Beslut om åtgärd när den enskilde utträtt ur kassan	56
4.5.6	Omfattningen av ett fränkännande	57
4.6	Utökade möjligheter att hålla inne ersättning	59
4.7	Samordning mellan olika åtgärdssystem	61
5	Återbetalning av statsbidrag	62
5.1	Gällande rätt	62
5.2	En tydligare reglering behövs	63
5.3	Felaktig utbetalning orsakad av den enskilde	64
5.4	Felaktig utbetalning orsakad av arbetslöshetskassan	65
5.5	Felaktig utbetalning orsakad av annan än den enskilde eller arbetslöshetskassan	67
5.6	Återbetalning av statsbidrag i andra fall	68

5.7	Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens återkravsskyldighet.....	68
5.8	Befrielse från återbetalningsskyldighet	70
6	Ändring i Arbetsförmedlingens registerlag	72
6.1	Bakgrund och gällande rätt.....	72
6.1.1	Bestämmelser till skydd för den personliga integriteten	72
6.1.2	Behandling av känsliga personuppgifter enligt personuppgiftslagen.....	73
6.1.3	Arbetsförmedlingens registerlag.....	74
6.1.4	Behandling av känsliga personuppgifter i en databas	74
6.2	Behovet av ändring i Arbetsförmedlingens registerlag	75
6.3	Databasbehandling av känsliga personuppgifter som lämnas i ett ärende	76
7	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	82
8	Konsekvenser	83
8.1	Ekonomiska konsekvenser	83
8.1.1	Allmänna villkor och åtgärder	84
8.1.2	Anmälningsskyldighet och innehållande av ersättning	84
8.1.3	Uteslutning och fränkännande	84
8.1.4	Återbetalning av statsbidrag.....	85
8.2	Myndigheter	85
8.3	Sammanvägda budgeteffekter	85
8.4	Särskilt om ändringen i Arbetsförmedlingens registerlag	86
8.5	Konsekvenser ur ILO-perspektiv.....	86
8.6	Övriga konsekvenser	87
9	Författningskommentar	87
9.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.....	87
9.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor	98
9.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	102
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian (Ds 2012:3).....	103
Bilaga 2	Promemorians lagförslag (Ds 2012:3)	104
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser.....	119
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag	120
Bilaga 5	Lagrådets yttrande.....	129
Utdrag ur	protokoll vid regeringssammanträde den 27 september 2012	133

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
2. lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor,
3. lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring¹

dels att 44, 45 a och 66 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 45 a och 66 §§ ska utgå,

dels att nuvarande 11 och 70 §§ ska betecknas 44 och 66 §§,

dels att 9, 10, 43, 45, 46, 47, nya 44 och 66 §§ samt rubrikerna närmast före 43, 46 och 47 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas nio nya paragrafer, 9 a, 11, 43 a, 43 b, 44 a, 46 a, 46 b, 47 b och 47 c §§, samt närmast före nya 66 § en ny rubrik av följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas nya rubriker närmast före 48 § som ska lyda ”Utfärdande av intyg” och närmast före 67 § som ska lyda ”Särskilda bestämmelser”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §²

Rätt till ersättning vid arbetslöshet har sökande som

1. är *arbetsföra* och *oförhindrade* att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,

2. är *beredda att anta erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken de inte anmält hinder som kan godtas av arbetslöshetskassan,*

3. är *anmälda som arbetsökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer,*

Rätt till ersättning vid arbetslöshet har *en* sökande som

1. är *arbetsför* och *oförhindrad* att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,

2. är *anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen, och*

3. även i övrigt står till arbetsmarknadens förfogande.

¹ Senaste lydelse av

44 § 2000:1460

45 a § 2000:1460

66 § 2002:545

rubriken närmast före 45 a § 2000:1460.

² Senaste lydelse 2007:810.

*4. medverkar till att en individuell handlingsplan upprättas i samråd med den offentliga arbetsförmedlingen, och
5. aktivt söker ett lämpligt arbete men inte kan få ett sådant arbete.*

Den som avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar har inte rätt till ersättning vid fortsatt arbetslöshet.

9 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om

1. sättet en sökande ska vara anmäld hos den offentliga arbetsförmedlingen på, och

2. villkoren för att en sökande ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande.

10 §³

Ersättning enligt denna lag lämnas inte till en sökande som

1. deltar i utbildning,

2. är permitterad utan lön,

3. är tjänstledig utan lön, eller

4. har rätt till etableringsersättning enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Ersättning enligt grundförsäkringen lämnas inte till personer som enligt 37 § första stycket 2 lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor har uteslutits från medlemskap under en tid av ett år från uteslutningen.

Ersättning enligt grundförsäkringen lämnas inte till personer som enligt 37 § första stycket 2 lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor har uteslutits från medlemskap under en tid av ett år från uteslutningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om undantag från första stycket samt om de villkor för rätt till ersättning som i sådana fall ska gälla.

11 §

En sökande som avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar har inte rätt till ersättning.

³ Senaste lydelse 2010:2030.

43 §⁴

Den sökande skall stängas av från rätt till ersättning under tid som anges i 44 §, om den sökande

1. lämnat sitt arbete utan giltig anledning, eller

2. skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande.

En sökande ska varnas om han eller hon

1. utan godtagbart skäl inte medverkat till att upprätta en individuell handlingsplan,

2. utan godtagbart skäl inte lämnat en aktivitetsrapport till den offentliga arbetsförmedlingen inom utsatt tid,

3. utan godtagbart skäl inte besökt eller tagit kontakt med den offentliga arbetsförmedlingen eller en kompletterande aktör vid överenskommen eller på annat sätt beslutad tidpunkt,

4. utan godtagbart skäl inte sökt anvisat lämpligt arbete, eller

5. inte aktivt sökt lämpliga arbeten.

Om sökanden missköter arbets sökandet enligt första stycket vid upprepade tillfällen inom samma ersättningsperiod, ska han eller hon stängas av från rätt till ersättning.

Avstängningstiden ska vara 1 ersättningsdag vid det andra tillfället, 5 ersättningsdagar vid det tredje tillfället och 10 ersättningsdagar vid det fjärde tillfället. Vid ett femte fall av misskötsamhet under ersättningsperioden, har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

43 a §

En sökande ska stängas av från rätt till ersättning i 5 ersättningsdagar, om han eller hon utan godtagbart skäl

1. avvisat ett erbjudet lämpligt arbete,

2. genom sitt uppträdande

⁴ Senaste lydelse 2000:1460.

uppenbarligen vållat att en anställning inte kommit till stånd, eller

3. avvisat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.

Om sökanden förlänger tid i arbetslöshet enligt första stycket i anslutning till eller inom samma ersättningsperiod, ska han eller hon stängas av från rätt till ersättning i 10 ersättningsdagar vid det andra tillfället och i 45 ersättningsdagar vid det tredje tillfället. Om något sådant förhållande upprepas en fjärde gång under samma ersättningsperiod, har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

43 b §

En sökande ska stängas av från rätt till ersättning i 45 ersättningsdagar, om han eller hon

1. utan giltig anledning lämnat sitt arbete,

2. på grund av otillbörligt uppförande skilts från sitt arbete,

3. utan giltig anledning lämnat ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas, eller

4. uppträtt på ett sådant sätt att den offentliga arbetsförmedlingen återkallat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.

Den sökande ska dock stängas av i 20 ersättningsdagar om det är sannolikt att arbetet skulle ha varat högst 10 dagar eller om programmet skulle ha pågått i högst 10 dagar.

Om sökanden orsakar sin arbetslöshet enligt första stycket en andra gång i anslutning till eller inom samma ersättningsperiod, ska han eller hon på nytt stängas av från rätt till ersättning enligt första eller andra stycket.

Om något sådant förhållande upprepas en tredje gång under samma ersättningsperiod, har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

11 §

Erbjudet arbete skall anses lämpligt, om

1. det inom ramen för tillgången på arbetstillfällen tagits skäligen hänsyn till den sökandes förutsättningar för arbetet samt andra personliga förhållanden,

2. anställningsförmånerna är förenliga med de förmåner som arbetstagare får som är anställda enligt kollektivavtal eller, om kollektivavtal inte finns, är skäligen i förhållande till de förmåner arbetstagare med likvärdiga arbetsuppgifter och kvalifikationer får vid jämförbara företag,

3. arbetet inte hänför sig till en arbetsplats där arbetskonflikt råder till följd av stridsåtgärder som är lovliga enligt lag och kollektivavtal, och

4. förhållandena på arbetsplatsen motsvarar vad som anges i författning eller myndighets föreskrifter om åtgärder till förebyggande av ohälsa eller olycksfall.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om lämpligt arbete.

44 §⁵

Ett arbete ska anses lämpligt, om

1. det inom ramen för tillgången på arbetstillfällen tagits skäligen hänsyn till den sökandes förutsättningar för arbetet och andra personliga förhållanden,

2. anställningsförmånerna är förenliga med de förmåner som arbetstagare får som är anställda enligt kollektivavtal eller, om kollektivavtal inte finns, är skäligen i förhållande till de förmåner arbetstagare med likvärdiga arbetsuppgifter och kvalifikationer får vid jämförbara företag,

3. arbetet inte hänför sig till en arbetsplats där arbetskonflikt råder till följd av stridsåtgärder som är lovliga enligt lag och kollektivavtal, och

4. förhållandena på arbetsplatsen motsvarar vad som anges i författning eller myndighets föreskrifter om åtgärder till förebyggande av ohälsa eller olycksfall.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om lämpligt arbete.

44 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses utgöra godtagbart skäl och giltig anledning enligt 43–43 b §§.

⁵ Senaste lydelse av tidigare 11 § 2000:627.

Inträffar under avstängningstiden sådant förhållande som avses i 43 §, beräknas ny avstängningstid i enlighet med bestämmelserna i 44 §, om inte den nya avstängningstiden ryms inom den löpande avstängningstiden.

En sökande som har stängts av från ersättning två gånger inom samma ersättningsperiod på grund av att han eller hon har lämnat sitt arbete utan giltig anledning eller skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande har, om sådant förhållande inträffar en tredje gång inom samma ersättningsperiod, inte rätt till ersättning förrän han eller hon därefter på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

Avstängningstiden skall räknas från den dag då det förhållande som anges i 43 § inträffat.

I avstängningstiden ingår dagar för vilka karenstid skulle ha tillgodoräknats eller dagpenning skulle ha lämnats, om avstängningen inte hade skett. Detsamma gäller dagar när den sökande utfört förvärvsarbete.

Avstängningstiden ska räknas från och med den dag då det förhållande som anges i 43–43 b §§ inträffat. Upprepas under pågående avstängningstid ett förhållande som medför avstängning på nytt, ska den nya avstängningstiden inledas vid utgången av den föregående avstängningstiden.

En avstängning får inte pågå längre än 112 kalenderdagar räknat från det avstängningsgrundande förhållandet. Om ny grund för avstängning inträffar under pågående avstängningstid, får avstängningen med anledning av det nya avstängningsgrundande förhållandet inte pågå längre än 112 kalenderdagar räknat från utgången av den föregående avstängningstiden.

Gemensam bestämmelse om avstängning och nedsättning⁷

Bestämmelserna i 43 § och 45 a § första stycket 1 om arbete ska tillämpas i fråga om arbetsmarknadspolitiska program för vilka aktivitetsstöd lämnas. Bestämmelserna i 44, 45 och 45 a §§ ska då gälla i tillämpliga

Frånkännande av rätt till ersättning

46 §⁸

Den som medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter eller låtit bli att anmäla ändrade uppgifter till en arbetslöshetskassa om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till

⁶ Senaste lydelse 2000:1460.

⁷ Senaste lydelse 2000:1460.

⁸ Senaste lydelse 2012:413.

delar.

ersättning, ska fränkännas rätt till ersättning. Den som är medlem i kassan får dock fränkännas rätt till ersättning endast om kassan vid prövning enligt 37 § första stycket lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor har funnit att han eller hon inte ska uteslutas som medlem.

Prop. 2012/13:12

Den arbetslöshetskassa till vilken uppgifterna enligt första stycket har lämnats eller skulle ha lämnats ska besluta om fränkännande, även om den som berörs har utträtt ur kassan.

46 a §

Ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning ska avse minst 45 och högst 195 ersättningsdagar.

46 b §

Ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning gäller från och med den dag då arbetslöshetskassan inledde utredning av det förhållande som ligger till grund för beslutet. I beslutet ska denna tidpunkt anges.

Ersättning får betalas ut på nytt först sedan den sökande har utfört förvärvsarbete som avses i 12 och 13 §§ under 80 dagar från den tidpunkt som avses i första stycket.

Ansökan om ersättning och utfärdande av intyg

Ansökan om ersättning

Ansökan om ersättning görs hos arbetslöshetskassan. Till ansökan skall fogas intyg av arbetsgivaren om den sökandes arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömning av den sökandes ersättningsrätt. Kan ett sådant intyg bara skaffas

47 §⁹

En ansökan om ersättning ges in till och prövas av arbetslöshetskassan. Den sökande ska lämna de uppgifter som behövs för bedömningen av hans eller hennes rätt till ersättning. Sökanden ska intyga på heder och samvete att lämnade uppgifter är riktiga och

⁹ Senaste lydelse 2002:545.

med stora svårigheter, får arbetsförhållandena och övriga uppgifter styrkas på annat sätt. Arbetsgivare skall på begäran utfärda intyget enligt formulär som fastställts av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

Intyg och övriga uppgifter skall förvaras bland kassans handlingar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ansökan om ersättning hos arbetslöshetskassan.

fullständiga samt anmäla ändrade förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning.

Till ansökan ska bifogas ett intyg av arbetsgivaren om den sökandes arbetsförhållanden och de uppgifter i övrigt som behövs för att bedöma hans eller hennes rätt till ersättning. Om det medför stora svårigheter för sökanden att skaffa ett intyg, får han eller hon styrka uppgifterna på något annat sätt. Arbetsgivaren ska på begäran utfärda intyget på en särskild blankett.

Intyg och övriga uppgifter ska förvaras bland kassans handlingar.

47 b §

En anmälan om ändrade förhållanden enligt 47 § första stycket ska göras så snart som möjligt och senast 14 dagar efter det att den sökande fick kännedom om förändringen.

47 c §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den ansökan och särskilda blankett som avses i 47 §.

Innehållande av ersättning

70 §

Om det finns sannolika skäl att anta att den sökande kommer att stängas av från rätten till ersättning eller att ersättningen kommer att sättas ned, får en

66 §¹⁰

En arbetslöshetskassa får besluta att tills vidare hålla inne ersättning till en sökande, om det finns sannolika skäl att anta att han eller hon

¹⁰ Senaste lydelse av tidigare 70 § 2009:11.

arbetslöshetskassa besluta att ersättningen ska hållas inne eller lämnas med ett lägre belopp till dess beslut i ärendet om avstängning eller nedsättning fattas.

1. inte uppfyller de allmänna villkoren för rätt till ersättning enligt 9 §,

2. inte har rätt till ersättning enligt 11 §,

3. kommer att stängas av från rätt till ersättning enligt 43–43 b §§, eller

4. kommer att fränkännas rätt till ersättning enligt 46 § eller uteslutas som medlem enligt 37 § första stycket lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Ersättning får hållas inne till dess arbetslöshetskassan slutligt prövat frågan om sökandens rätt till ersättning och med högst det belopp som kan komma i fråga i det slutliga beslutet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2013.

2. För sådant förhållande som har betydelse för fråga om ersättning från en arbetslöshetskassa och som har inträffat före den 1 september 2013 gäller 9, 11, 43–46 §§ och 66 § första stycket i sin äldre lydelse.

3. För sådant förhållande som föranleder avstängning enligt de nya bestämmelserna i 43–43 b §§, räknas avstängningstiden i förekommande fall från utgången av tiden för sådan nedsättning eller avstängning som har beslutats enligt äldre föreskrifter.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

dels att nuvarande 94 a och 94 b §§ ska betecknas 94 f och 94 g §§,

dels att 37, 37 a, 39, 87, 94, 100 och 104 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 94 a § ska sättas närmast före 94 f §,

dels att det i lagen ska införas sju nya paragrafer, 37 b, 37 c och 94 a–94 e §§ samt närmast före 94 § ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Arbetslöshetskassans styrelse ska, om inte särskilda skäl talar mot det, utesluta en medlem som

1. inte uppfyller och inte heller under de senaste sex månaderna har uppfyllt bestämmelsen i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde, eller

2. medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktig eller vilseledande uppgift om något förhållande av betydelse för hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning.

Om det finns särskilda skäl ska styrelsen, i stället för att utesluta medlemmen, fränkänna honom eller henne rätten till ersättning enligt bestämmelser om detta i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Föreslagen lydelse

37 §¹

En medlem i en arbetslöshetskassa som medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning, ska uteslutas som medlem om inte särskilda skäl talar mot det. Detsamma gäller en medlem som medvetet eller av grov vårdslöshet har låtit bli att anmäla ändrade uppgifter till kassan om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning.

I 46–46 b §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring finns bestämmelser om fränkännande av rätt till ersättning när arbetslöshetskassan beslutar att medlemmen inte ska uteslutas.

37 a §²

Styrelsen får uppdra åt kassaföreståndaren att fatta beslut i ärenden om uteslutning av en medlem och om fränkännande av rätt till ersättning. Styrelsen får dock inte uppdra åt kassaföreståndaren att fatta beslut i ärenden om omprövning av sådana beslut.

En medlem får uteslutas om han eller hon inte uppfyller och inte heller under de senaste sex månaderna har uppfyllt bestämmelsen i en arbetslöshetskassas stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde.

¹ Senaste lydelse 2009:665.

² Senaste lydelse 2009:1438.

37 b §

Ett beslut om uteslutning av en medlem enligt 37 § gäller från och med den dag då arbetslöshetskassan inledde utredning av det förhållande som ligger till grund för beslutet.

Ett beslut om uteslutning av en medlem enligt 37 a § gäller från och med första dagen i den kalendermånad som följer på beslutet. Om medlemmen har rätt till ersättning vid tidpunkten för beslutet om uteslutning, gäller dock uteslutningen från och med första dagen i den kalendermånad som följer efter den dag då rätten till ersättning upphör.

37 c §

Arbetslöshetskassans styrelse prövar frågor om uteslutning av en medlem och om fränkännande av rätt till ersättning enligt bestämmelser om detta i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. En kassaföreståndare får dock efter uppdrag från styrelsen fatta beslut i sådana ärenden, utom när det gäller omprövning.

39 §

Ett beslut varigenom en medlem uteslutits skall innehålla de skäl som bestämt utgången, om det inte är uppenbart obehövligt. I beslutet skall även anges från och med vilken dag uteslutningen gäller.

Om ett beslut om uteslutning fattas med stöd av 37 § 1 under tid då medlemmen har rätt till ersättning, gäller uteslutningen från och med dagen efter det att medlemmens rätt till ersättning upphör.

Ett beslut om att utesluta en medlem ska innehålla de skäl som har bestämt utgången, om det inte är uppenbart obehövligt. I beslutet ska det även anges från och med vilken dag uteslutningen gäller.

För den kompletterande kassan gäller i övrigt bestämmelserna i denna lag med följande undantag.

Bestämmelserna i 1 § andra stycket och 5 § första stycket 2 om kassans verksamhetsområde, bestämmelsen i 3 § om minsta antal medlemmar, bestämmelsen i 8 § om att registrering i vissa fall får vägras samt bestämmelserna i 82–84 §§ om fusion gäller inte.

Bestämmelserna i 3 §, 5 § första stycket 12, 34–47 a §§ samt 60 § om medlemskap, medlemsförteckning, medlemsavgift m.m., i 48–48 b §§ om finansieringsavgift och arbetslöshetsavgift, i 94 a och 94 b §§ om uppgiftsskyldighet, samt i 95–97 §§ och 111–115 §§ om överklagande, omprövning och ändring gäller för de anslutna i stället för medlemmarna. Det som sägs om medlem i 31 och 61 §§ gäller även den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

Bestämmelserna i 3 §, 5 § första stycket 12, 34–47 a §§ samt 60 § om medlemskap, medlemsförteckning, medlemsavgift m.m., i 48–48 b §§ om finansieringsavgift och arbetslöshetsavgift, i 94 f och 94 g §§ om uppgiftsskyldighet, samt i 95–97 §§ och 111–115 §§ om överklagande, omprövning och ändring gäller för de anslutna i stället för medlemmarna. Det som sägs om medlem i 31 och 61 §§ gäller även den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

I stället för det som sägs i 17 § tredje stycket gäller för den kompletterande arbetslöshetskassan följande. Till styrelseledamot får utses medlemmar, förtroendevalda eller anställda i de organisationer som är medlemmar i föreningen. Styrelseledamöterna får inte vara styrelseledamöter, kassaföreståndare eller ombud vid föreningsstämma i en annan arbetslöshetskassa.

Bestämmelserna i 51–54 §§ om val av ombud och valda ombud gäller i den kompletterande arbetslöshetskassan på motsvarande sätt ombud som utses av medlemsorganisationerna. För sådana ombud gäller det som sägs i fjärde stycket om styrelseledamot i den kompletterande kassan.

Återbetalning av statsbidrag

94 §⁴

Om en arbetslöshetskassa har fått statsbidrag utan att vara berättigad till det eller har fått för stort bidrag, skall kassan betala tillbaka bidraget.

Om någon som har fått arbetslöshetsersättning har orsakat att ersättningen betalats ut i strid med denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska arbetslöshetskassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt. Detsamma gäller när den

³ Senaste lydelse 2009:1438.

⁴ Senaste lydelse 2002:543.

som har fått ersättning från en kassa senare har fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid.

I frågor om återkrav beslutar Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. Grundas återkravet på att beslut om ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring är felaktigt, får dock statsbidraget återkrävas endast om beslutet om utbetalning av ersättning strider mot den lagen, denna lag eller med stöd av dessa lagar meddelade föreskrifter.

Vid återkrav får beloppet jämkas eller, om det finns synnerliga skäl, helt efterges.

Återbetalningsskyldigheten omfattar dock inte belopp som arbetslöshetskassan har beslutat att efterge med stöd av 68 d § lagen om arbetslöshetsförsäkring.

94 a §

Om en arbetslöshetskassa har orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska kassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt.

94 b §

Om det är någon annan än den som har fått ersättningen eller en arbetslöshetskassa som har orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska kassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt endast om den som fått ersättningen skäligen borde ha insett att han eller hon har fått ersättning obehörigen eller med för högt belopp.

Återbetalningsskyldigheten omfattar dock inte belopp som arbetslöshetskassan har beslutat att efterge med stöd av 68 d §

94 c §

En arbetslöshetskassa ska, även i andra fall än som anges i 94–94 b §§, betala tillbaka statsbidrag som kassan har fått utan att vara berättigad till det eller har fått med för högt belopp.

94 d §

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen ska besluta att kräva tillbaka statsbidrag från en arbetslöshetskassa om myndigheten vid sin tillsyn finner att förutsättningarna för återbetalningsskyldighet enligt 94–94 c §§ är uppfyllda.

94 e §

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får, om en arbetslöshetskassa begär det eller i samband med beslut enligt 94 d §, besluta att delvis befria kassan från återbetalningsskyldighet enligt 94–94 c §§ om det finns särskilda skäl. Om det finns synnerliga skäl, får myndigheten besluta om hel befrielse.

100 §⁵

Beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen enligt 92 eller 94 § får överklagas av arbetslöshetskassan hos allmän förvaltningsdomstol.

En arbetslöshetskassa får överklaga Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens beslut enligt 92, 94 d och 94 e §§ till allmän förvaltningsdomstol.

104 §⁶

Beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i frågor som avses i 8, 92 och 94 §§ skall överklagas inom två månader från beslutets dag.

Beslut i frågor som avses i 8, 92, 94 d och 94 e §§ ska överklagas inom två månader från dagen för beslutet.

⁵ Senaste lydelse 2002:543.

⁶ Senaste lydelse 2002:543.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2013. Den nya bestämmelsen i 37 § första stycket andra meningen tillämpas inte på sådana förhållanden som har betydelse för rätt till ersättning och som har inträffat före den 1 september 2013.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten att 9 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I en arbetsmarknadspolitisk databas får inga andra känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) behandlas än sådana som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa.

Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa och sådana personuppgifter som avses i 21 § personuppgiftslagen får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Detsamma gäller för personuppgifter om sociala förhållanden samt för omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild.

Föreslagen lydelse

9 §¹

Känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende. Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa får dessutom behandlas i en databas om de är nödvändiga för handläggningen av ett ärende.

Personuppgifter om sociala förhållanden och omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Detsamma gäller sådana personuppgifter som avses i 21 § personuppgiftslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2013.

¹ Senaste lydelse 2011:545.

Regeringen har under de senaste åren genomfört en rad reformer för att stärka arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring. Promemorian Rättssäkerhet och likabehandling i arbetslöshetsförsäkringen (Ds 2012:3) är ytterligare ett led i det arbetet.

En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. Arbetsmarknadsdepartementet har haft ett remissmöte som kompletterat det ordinarie remissförfarandet. En förteckning över de remissinstanser som har yttrat sig över promemorians förslag finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena och en remissammanställning finns tillgängliga i Arbetsmarknadsdepartementet (dnr A2012/408/A, A2012/1017/A).

Lagrådet

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*. Regeringen har i huvudsak följt Lagrådets förslag. Förslaget behandlas i avsnitten 4.5, 5.6, 5.7, 5.8 och 7. I propositionen har dessutom gjorts vissa redaktionella förändringar i förhållande till det remitterade förslaget.

I propositionen lämnas även förslag på vissa ändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring förutom de som lämnats i lagrådsremissen. Dessa faller inte inom Lagrådets granskningsområde.

4 Ett mer förutsebart regelverk

4.1 Inledning

Arbetsmarknadspolitikens mål är att bidra till en väl fungerande arbetsmarknad, bryta utanförskapet och uppnå en varaktigt högre sysselsättning. Forskning visar att förmedlingsinsatser kan öka sysselsättningen, i synnerhet om de kombineras med kontroll och uppföljning av individens olika aktiviteter för att söka arbete. För att bl.a. motverka långa arbetslöshetstider och öka sysselsättningen har ett nytt arbetssätt införts hos Arbetsförmedlingen. Ökad uppföljning för att förbättra matchningen är en del av det nya arbetssättet. Arbetslöshetsförsäkringen ska understödja matchningen. Syftet med det nya arbetssättet är delvis att möjliggöra bättre kontroll och uppföljning av individens arbetssökande.

Arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring mellan två arbeten som ska ge ekonomiskt stöd i händelse av arbetslöshet, men även innehålla incitament för att tiden i arbetslöshet ska bli så kort som möjligt. Tanken är att kortare tid i arbetslöshet stärker den enskilde individen och på sikt även minskar statens utgifter. Det är viktigt att det är tydligt för den enskilde vilka regler som gäller för att få ersättning. Arbetslöshetsförsäkringens system för åtgärder när en arbetssökande inte fullgör sina skyldigheter ska understödja villkoren i försäkringen. De

föreslagna åtgärderna i arbetslöshetsförsäkringen syftar till att klargöra vilka handlingar som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen och innebär att den sökande kan komma att varnas eller stängs av från rätt till ersättning. Reglerna syftar även till att den sökande ska ges möjlighet att ändra ett handlingssätt som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen. Reglerna minskar dessutom risken för att försäkringen överutnyttjas och stärker dess roll som omställningsförsäkring. Detta bidrar till ökad rättssäkerhet och att arbetslöshetsförsäkringens legitimitet bibehålls.

I dag tillämpas i många fall inte åtgärderna i arbetslöshetsförsäkringen trots att förutsättningarna för dem är uppfyllda. En anledning till detta kan vara att åtgärderna uppfattas som oproportionerliga i förhållande till handlandet. Det är dock viktigt att åtgärderna utformas på ett sådant sätt att det framgår vilka handlingar som inte stämmer överens med villkoren i arbetslöshetsförsäkringen. Samtidigt får åtgärderna inte leda till orimliga ekonomiska konsekvenser för den sökande.

Förslagen som presenteras i propositionen syftar till att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan den offentliga arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna. Den offentliga arbetsförmedlingens del i kontrollarbetet renodlas till att kontrollera och underrätta. Det ska vara enklare för den offentliga arbetsförmedlingen att bedöma om varje individ är aktivt arbetssökande och i vilka fall det finns skäl att underrätta arbetslöshetskassan vid inaktivitet. Även arbetslöshetskassornas funktion i kontrollarbetet bör tydliggöras genom att kassorna utreder och beslutar om eventuell åtgärd. Syftet är att skapa ett tydligare samband mellan de handlingar som inte stämmer överens med villkoren i arbetslöshetsförsäkringen och beslutet om åtgärd. Dessutom klargörs att det är den enskilde själv som är ytterst ansvarig för att lösa sin arbetslöshetssituation genom att aktivt söka lämpliga arbeten.

4.2 Tydligare allmänna villkor för rätt till ersättning

Regeringens förslag: Utöver kraven på att en sökande ska vara arbetsför och oförhindrad att åta sig arbete och vara anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen, ska det uttryckligen framgå av de allmänna villkoren att en sökande även i övrigt ska stå till arbetsmarknadens förfogande för att ha rätt till ersättning.

Att medverka till att en individuell handlingsplan upprättas, vara beredd att anta erbjudet lämpligt arbete och söka lämpligt arbete ska inte längre utgöra allmänna villkor.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om villkor för att en sökande ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian föreslås att bestämmelsen som definierar lämpligt arbete upphävs.

Remissinstanserna: Merparten av de remissinstanser som har yttrat sig över förslaget tillstyrker eller är positiva till förslaget i huvudsak, bland dem *Förvaltningsrätten i Stockholm*, *Arbetsförmedlingen*, *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen*, *Stockholms Stad* och *Arbetslöshetskassornas samorganisation*. Flera remissinstanser har dock synpunkter på delar av förslaget. *Förvaltningsrätten i Stockholm* anser att det alltjämt bör vara ett allmänt villkor att vara aktivt arbetssökande och att begreppet stå till arbetsmarknadens förfogande är vagt. Även *Arbetslöshetskassornas samorganisation* och *Arbetsförmedlingen* anser att begreppet behöver förtydligas. *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* anser att begreppet är otydligare än begreppet aktivt arbetssökande. *Arbetsförmedlingen* anför att det av lagtexten bör framgå att den sökande ska ha för avsikt att arbeta. *Diskrimineringsombudsmannen* anför att det är viktigt att beakta de olika diskrimineringsgrunderna när föreskrifter om vad som ska anses med att stå till arbetsmarknadens förfogande meddelas. *Arbetsförmedlingen* och *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anför att föreskrifter om hur en sökande ska vara anmäld hos den offentliga arbetsförmedlingen bör tydliggöras. Flera remissinstanser, däribland *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen*, *Tjänstemännens Centralorganisation* (TCO), *Sveriges akademikers centralorganisation* (Saco), *Landsorganisationen i Sverige* (LO) och *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser att bestämmelsen om vad som ska anses utgöra lämpligt arbete fortfarande bör finnas i lag.

Skälen för regeringens förslag

Behov av tydligare allmänna villkor

De allmänna villkoren för rätt till arbetslöshetsersättning finns i 9 § lagen om arbetslöshetsförsäkring. För att ha rätt till ersättning måste samtliga krav vara uppfyllda under hela den period som sökanden begär ersättning. Om den sökande brister i något av dessa villkor, upphör rätten till ersättning till dess att sökanden kan visa att han eller hon på nytt uppfyller villkoren. I dag omfattar paragrafen både villkor som innebär konkret handlande från den sökandes sida och villkor av mer grundläggande karaktär. För att göra arbetslöshetsförsäkringen enklare och tydligare bör det enligt regeringens mening klart framgå vad som förväntas av den sökande. De allmänna villkoren bör därför endast innehålla krav av grundläggande karaktär. Kraven ska kunna uppfyllas den första arbetslösa dagen och den sökande ska sedan uppfylla dem så länge han eller hon ansöker om ersättning. De allmänna villkoren är dock inte de enda krav som ställs på den sökande. För att få en fullständig bild av vad som förväntas av en sökande som gör anspråk på ersättning måste hänsyn även tas till reglerna om åtgärder. De nuvarande kraven på att en sökande är arbetsför och oförhindrad att åta sig arbete i viss omfattning, är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen och i övrigt står till arbetsmarknadens förfogande, är av sådan grundläggande karaktär som sökanden kan uppfylla första arbetslösa dagen, varför de bör utgöra allmänna villkor.

Ett av de allmänna villkoren för att ha rätt till ersättning i dag är att den sökande medverkar till att upprätta en individuell handlingsplan i samråd

med den offentliga arbetsförmedlingen. En sådan handlingsplan ska upprättas inom 30 dagar från det att den enskilde anmäler sig som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen. En prövning av detta villkor kan därför inte alltid göras i samband med att den sökande första gången ansöker om ersättning. Av den anledningen bör underlåtenhet att medverka vid handlingsplanens upprättande utgöra grund för åtgärd i stället för att vara ett allmänt villkor.

Enligt de nuvarande allmänna villkoren måste sökanden dels vara beredd att anta erbjudet lämpligt arbete, dels aktivt söka lämpligt arbete för att ha rätt till ersättning. Av reglerna om åtgärder framgår att den sökandes dagpenning dessutom ska sättas ned om han eller hon tackar nej till ett lämpligt erbjudet arbete. Enligt regeringens mening är de allmänna villkoren otydligt utformade eftersom sökandens rätt till ersättning kan ifrågasättas både utifrån de allmänna villkoren och utifrån reglerna om åtgärder. Att vara beredd att anta ett erbjudet lämpligt arbete eller att aktivt söka ett lämpligt arbete bör därför inte utgöra allmänna villkor. Regeringen anser liksom *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* och *Stockholms Stad* att reglerna blir tydligare för sökanden om det endast leder till en tidsbestämd åtgärd att tacka nej till ett erbjudet lämpligt arbete eller att inte aktivt söka lämpligt arbete.

Förvaltningsrätten i Stockholm reserverar sig mot att det inte längre ska utgöra ett allmänt krav att vara aktivt arbetssökande. Förvaltningsrätten menar att aktivt arbetssökande inte utgör en konkret händelse utan måste mätas över en längre tid för att vara möjligt att bedöma och att det är oproportionerligt att ett sådant gravt misskötande ska medföra samma åtgärd som engångshändelser. Regeringen konstaterar att det alltjämt kommer att ställas krav på en sökande att vara aktivt arbetssökande. Skillnaden är att det inte längre ska utgöra ett allmänt villkor att vara aktivt arbetssökande, utan att det i stället ska leda till åtgärd för en sökande som inte aktivt söker lämpliga arbeten. Skälet till förändringen är att kravet på att vara aktivt arbetssökande inte är ett statiskt krav utan anpassas efter den sökande. Det är även, liksom förvaltningsrätten påpekar, svårt att bedöma om en sökande är aktivt arbetssökande första arbetslösa dagen. För att tydliggöra förhållandena i försäkringen bör det framgå vilka krav som ställs på en sökande och vilka konsekvenser det leder till om han eller hon inte uppfyller kraven. Det ger den sökande möjligheten att ändra sitt handlings sätt om han eller hon inte bedöms uppfylla kraven i arbetslöshetsförsäkringen. Det är regeringens uppfattning att en tät uppföljning av den sökandes sökaktiviteter kommer att leda till tidiga och proportionerliga åtgärder för den som inte är aktivt arbetssökande.

Arbetsförmedlingen och *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anför att föreskrifter om hur en sökande ska vara anmäld hos den offentliga arbetsförmedlingen bör tydliggöras. Regeringen avser att se över behovet av föreskrifter om hur en sökande ska vara anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen.

Att stå till arbetsmarknadens förfogande

En grundläggande princip för rätt till ersättning är att sökanden ska stå till arbetsmarknadens förfogande. Principen innebär att den sökande ska ha för avsikt att arbeta och att det inte får finnas hinder för att arbeta. Enligt regeringens mening bör principen komma till direkt uttryck i lag som ett allmänt villkor eftersom det blir tydligare för sökanden att detta krävs för att ha rätt till ersättning.

Förvaltningsrätten i Stockholm och *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser att uttrycket även i övrigt står till arbetsmarknadens förfogande är vagt och svårtillämpat. *Arbetsförmedlingen* anser att det blir tydligare om det av lagtexten framgår att den sökande ska ha för avsikt att arbeta eller i annat fall att villkoren för att stå till arbetsmarknadens förfogande bör tydliggöras i föreskrifter. *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* anser att uttrycket att stå till arbetsmarknadens förfogande är otydligare än aktivt arbetssökande och att det bör förtydligas vad som krävs för att den sökande ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande.

Som har anförts tidigare måste de allmänna villkoren läsas tillsammans med bestämmelserna om åtgärder för att ge en fullständig bild av vad som krävs av den sökande för att han eller hon ska ha rätt till ersättning. Syftet med förändringen är att renodla de allmänna villkoren genom att skilja konkreta händelser från förhållanden av mer grundläggande karaktär. Enligt regeringens uppfattning är begreppet att stå till arbetsmarknadens förfogande ett villkor av mer grundläggande karaktär som bör utgöra ett allmänt villkor i försäkringen.

Regeringen anser dock att det finns behov av en bestämmelse som anger att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om villkor för att en sökande ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande. Liksom *Diskrimineringsombudsmannen* anser regeringen att diskrimineringsfrågor ska beaktas när föreskrifter meddelas.

Begreppet lämpligt arbete

I promemorian föreslås att bestämmelsen som definierar lämpligt arbete upphävs eftersom det inte längre ska utgöra ett allmänt villkor att vara beredd att anta erbjudet lämpligt arbete eller att aktivt söka lämpligt arbete. Enligt regeringens mening är definitionen av lämpligt arbete central i arbetslöshetsförsäkringen, eftersom den anger vilka villkor en sökande kan ställa på anvisade arbeten och vilka arbeten samhället kan kräva att han eller hon ska söka för att ha rätt till ersättning. Mot bakgrund av remissinstansernas synpunkter på förslaget anser regeringen därför att bestämmelsen om lämpligt arbete alltjämt bör finnas kvar i lagen. Paragrafen bör emellertid placeras i anslutning till bestämmelserna om åtgärder där begreppet föreslås finnas.

Regeringens bedömning: Det finns behov av tydligare och mer proportionerliga åtgärdsregler.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna är positiva till de förslag som följer nedan, bland dem *Arbetsförmedlingen*, *LO*, *Haninge kommun* och *Arbetsgivarverket*. Flera remissinstanser har dock synpunkter på delar av förslagen. *Svenskt Näringsliv* påtalar vikten av att åtgärderna tillämpas i praktiken och menar att det är märkligt att åtgärderna mildras för att öka sökaktiviteten. *Sveriges Kommuner och Landsting* ifrågasätter om önskad transparens och rättssäkerhet uppnås då tiderna för avstängning varierar mellan de olika grupperna av åtgärder. *Borlänge kommun* påpekar att det nya systemet inte får leda till att den sökandes möjligheter till ersättning försämras och anför att det är viktigt att den trappa med åtgärder som inrättas blir tydlig och väl känd. *Akademikerförbundet* anser att arbetslöshetsförsäkringens största problem ligger i dess inkvalificeringsdel. *Förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder* påtalar att bedömningen i ett ersättningsärende kan skilja sig åt beroende på vem som handlägger ärendet. Med ökade krav menar förbundet att personer med funktionsnedsättningar löper en stor risk att drabbas av en åtgärd. *Arbetsförmedlingen* anser att systemet med parallella åtgärdstrappor kan bli otydligt eftersom det saknas samordning dem emellan. *Saco* anser att något steg i åtgärdstrapporna kan tas bort. *Arbetsförmedlingen* anför att det bör tydliggöras om det är den offentliga arbetsförmedlingen eller arbetslöshetskassan som ska pröva godtagbara skäl. *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* anser att det behövs tydligare regler om vad som krävs för att den offentliga arbetsförmedlingen ska kunna skicka underrättelser till arbetslöshetskassan. Flera remissinstanser, bland dem *Handisam*, *Arbetsförmedlingen*, *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa*, *TCO* och *Malmö högskola* har synpunkter på förslaget att införa en aktivitetsrapport.

Skälen för regeringens bedömning

Behov av tydligare och mer proportionerliga åtgärdsregler

Enligt nu gällande bestämmelser kan en sökande som förlänger tiden i arbetslöshet eller orsakar sin arbetslöshet meddelas nedsättning av dagpenning respektive avstängning från rätt till ersättning. Utöver dessa åtgärder kan en sökande under vissa förutsättningar uteslutas som medlem ur arbetslöshetskassan eller fränkännas rätt till ersättning. Den senare åtgärdsgruppen tar sikte på situationer när en sökande har gjort sig skyldig till grova överträdelser genom att lämna oriktiga eller vilseledande uppgifter till en arbetslöshetskassa, se avsnitt 4.5.

Nuvarande åtgärdssystem inom arbetslöshetsförsäkringen kan uppfattas som oproportionerligt. Vissa handlingar kan leda till en kännbar åtgärd, medan det för andra saknas möjlighet att besluta om någon

åtgärd, trots att det i båda fallen kan röra sig om ageranden som inte är förenliga med de principer som ligger till grund för försäkringen.

Svenskt Näringsliv ifrågasätter om fler men mildare åtgärder kommer att leda till en ökad sökaktivitet hos arbetssökanden. Regeringen konstaterar, vilket även *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering* påpekar, att det finns forskningsstöd för att mildare men mer frekventa åtgärder är effektivare för att understryka arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring än åtgärder som är mer ingripande, men som tillämpas mer sällan. Antalet åtgärdsgrunder i arbetslöshetsförsäkringen bör därför utökas för att bättre svara mot de villkor som gäller i försäkringen. Åtgärderna bör även överlag mildras. Det är regeringens uppfattning att fler åtgärdsgrunder och mildare åtgärder understödjer regelverket i arbetslöshetsförsäkringen.

Svenskt Näringsliv anser att det är viktigt att de utökade åtgärdsomöjligheterna i praktiken får en mer frekvent tillämpning för att uppnå syftet med de föreslagna förändringarna. Svenskt Näringsliv anser även att det är viktigt för tilltron till åtgärdssystemet att tillämpningen blir densamma hos alla arbetslöshetskassor. Det är regeringens uppfattning att ett tydligare regelverk som nu föreslås bidrar till en enhetlig tillämpning hos arbetslöshetskassorna och att åtgärderna används när en sökande inte följer kraven i arbetslöshetsförsäkringen.

Sveriges Kommuner och Landsting ifrågasätter om önskad transparens och rättssäkerhet uppnås då tiderna för avstängning varierar mellan de olika grupperna av åtgärder. Enligt regeringens mening är det nödvändigt att det finns flera olika nivåer av åtgärder för handlingar som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen. Att orsaka arbetslösheten, t.ex. genom att säga upp sig utan att ha ett nytt arbete, får anses mer allvarligt än att utebli från ett överenskommet möte med den offentliga arbetsförmedlingen. De två grupper som redan finns i dag bör därför kompletteras med en tredje grupp när den sökande misskött sitt arbetssökande. Enligt regeringens mening bör det dessutom inom respektive grupp ske en upptrappning av åtgärder för att visa på allvarligheten i att upprepa handlingar som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen. Regeringen anser, liksom *Arbetsförmedlingen*, *LO* och *Haninge kommun*, att förslaget leder till proportionerligare åtgärder samtidigt som regelverket blir tydligare.

Borlänge kommun anför att förändringen av åtgärdsbestämmelserna inte får leda till att den sökandes möjligheter att få ersättning begränsas. Det är regeringens uppfattning att de föreslagna reglerna om åtgärder rent generellt inte innebär en åtstramning. Eftersom en sökandes rätt till ersättning avgörs utifrån hans eller hennes handlande, kan emellertid upprepat handlande som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen leda till kännbara åtgärder.

För att uppnå förutsägbarhet är det, enligt *Borlänge kommun*, viktigt med information och kunskap om de nya åtgärdsbestämmelserna. Regeringen förutsätter att den offentliga arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna informerar sökandena om vilka regler som gäller för att ha rätt till ersättning.

Akademikerförbundet anser att arbetslöshetsförsäkringens största problem ligger i dess inkvalificeringsdel eftersom det, enligt förbundet, ur sökandes perspektiv är näst intill omöjligt att bedöma möjligheterna

att få ersättning. Enligt Akademikerförbundet måste reformer för att stärka rättssäkerheten, förutsägbarheten och likabehandlingen i arbetslöshetsförsäkringen även sätta fokus på möjligheten att inkvalificera sig. Regeringen har inte för avsikt att nu föreslå några förändringar avseende kraven för att kvalificera sig för ersättning.

Förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder anser att det finns en stor risk att olika personer kommer att få skilda bedömningar beroende på vem som handlägger ett ärende om ersättning. Regeringen förutsätter att arbetslöshetskassorna i sin handläggning följer gällande bestämmelser för att bedömningen ska bli så enhetlig som möjligt. Förbundet anser vidare att ökade krav på den sökande är bra men menar att den samhällsliga strukturen gör det svårt att hitta ett arbete, t.ex. för rörelsehindrade som kanske är i behov av personlig assistans. Förbundet anser att personer med funktionsnedsättning löper extra stor risk att drabbas av en åtgärd. Regeringen konstaterar att det ingår i den offentliga arbetsförmedlingens uppdrag enligt gällande regelverk att ta individuella hänsyn. Det innebär bl.a. att hänsyn ska tas till sökande med funktionshinder.

Åtgärdstrapporna

Som nämns ovan, finns i dag två grupper av åtgärder för handlingar som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen. Det handlar dels om situationer när den sökande förlänger tiden i arbetslöshet, dels om när den sökande orsakar arbetslösheten. Dessa båda grupper bör kompletteras med en tredje grupp av åtgärder för situationer då den sökande missköter sitt arbetssökande. Respektive åtgärdsgrupp bör innehålla en trappa för att visa på allvarligheten i att upprepa handlingar som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen.

Arbetsförmedlingen ser en risk med att åtgärdsystemet i vissa delar blir otydligt genom att åtgärdstrapporna sinsemellan är olika och att det saknas samordning mellan dem. Arbetsförmedlingen anför att flera åtgärdstrappor utifrån flera olika åtgärdsgrunder kan vara aktuella samtidigt, eftersom det saknas samordning mellan åtgärdstrapporna.

Som framgår ovan, föreslår regeringen att det införs fler åtgärdsgrunder för att åtgärderna bättre ska svara mot ett handlande som inte stämmer överens med villkoren i arbetslöshetsförsäkringen. Eftersom de handlingar som kan föranleda en åtgärd är av skiftande natur, krävs det att åtgärdstrapporna ser olika ut. Att orsaka sin arbetslöshet får t.ex. ses som mer allvarligt än att missköta sitt arbetssökande. Såsom Arbetsförmedlingen påpekar kan flera åtgärder i olika åtgärdstrappor aktualiseras samtidigt. Eftersom syftet med de förändrade åtgärdsreglerna är att åtgärderna ska vara mer proportionerliga i förhållande till en sökandes handlande bör det därför, enligt regeringens uppfattning, vara möjligt att meddela åtgärder enligt flera åtgärdstrappor samtidigt om en sökandes handlande strider mot flera av villkoren. Avstängningarna bör dock läggas ut efter varandra, se avsnitt 4.3.5.

Saco anför att något steg i åtgärdstrapporna skulle kunna tas bort med tanke på att administrationen hos arbetslöshetskassorna sannolikt kommer att öka. Även om administrationen kan komma att öka hos

arbetslöshetskassorna är det regeringens uppfattning att systemet för med sig andra stora positiva värden, bl.a. i form av att sökandes tid i arbetslöshet förväntas bli kortare, som väger upp en ökad administration.

Ansvarsfördelning mellan Arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna

Arbetsförmedlingen anför att det bör tydliggöras vem som ska pröva de godtagbara skälen när en sökande t.ex. missköter sitt arbetssökande och när prövningen ska ske. Även *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* anser att det behövs tydligare regler om vad som krävs för att den offentliga arbetsförmedlingen ska kunna skicka underrättelser till arbetslöshetskassan.

I och med att den offentliga arbetsförmedlingens kontrollarbete renodlas till att kontrollera och underrätta, faller ansvaret att utreda och besluta på arbetslöshetskassorna. Att lämna en underrättelse om ifrågasatt rätt till ersättning bör dock inte vara en automatiserad hantering. Den offentliga arbetsförmedlingen ska alltid ta ställning till om en underrättelse ska skickas eller inte. Det är dock arbetslöshetskassorna som utreder frågan och fattar beslut om åtgärd. Det är av vikt att handläggningstiden hos den offentliga arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna blir så kort som möjligt för att säkerställa kopplingen mellan handling och åtgärd.

Aktivitetsrapport

I dag finns ingen skyldighet för en arbetssökande att redovisa sina sökaktiviteter på ett regelbundet och strukturerat sätt, vilket försvårar den offentliga arbetsförmedlingens kontrollarbete och myndighetens möjligheter att identifiera sökande som har behov av extra stöd i sitt arbetssökande. En skyldighet för den sökande att med jämna mellanrum skriftligen i en aktivitetsrapport redovisa vilka åtgärder han eller hon vidtagit för att ta sig ur arbetslösheten skulle underlätta arbetet. Med en sådan skyldighet tydliggörs även att det är den sökande som ytterst har ansvar för sin situation och för att visa aktivitet i arbetssökandet. Att inte lämna in en aktivitetsrapport till den offentliga arbetsförmedlingen bör enligt regeringens bedömning likställas med att sökanden missköter sitt arbetssökande och bör därför utgöra grund för åtgärd.

Flera remissinstanser, bland dem *Handisam*, *Arbetsförmedlingen*, *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa*, *TCO* och *Malmö högskola* har synpunkter på förslaget att införa en aktivitetsrapport. Regeringen konstaterar att aktivitetsrapportens införande och utformning kommer att hanteras på förordningsnivå. Lämnade synpunkter kommer därför att beaktas i det fortsatta förordningsarbetet.

4.3.1 Åtgärden nedsättning av dagpenning avskaffas

Regeringens förslag: Åtgärden nedsättning av dagpenning avskaffas.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran, bland dem *Arbetsförmedlingen*,

Prop. 2012/13:12 *Arbetslöshetskassornas samorganisation och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.* Malmö högskola anser att förslaget kan leda till dramatiska personliga och ekonomiska konsekvenser för en sökande. *Förvaltningsrätten i Stockholm* ifrågasätter om inte problemet med att sökande behandlas olika vid likvärdiga situationer och problemen med återkrav kommer att finnas kvar även om åtgärden nedsättning av dagpenning avskaffas. *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering* menar att förslaget knappast har motiverats i promemorian.

Skälen för regeringens förslag: Ett flertal granskningar under de senaste åren har visat att tillämpningen av bestämmelserna om åtgärderna nedsättning av dagpenning och avstängning från rätt till ersättning varierar kraftigt. En förklaring är att nedsättning av dagpenning kan vara komplicerad och svår att tillämpa, eftersom nedsättning ska utgå från händesedatomet. En annan förklaring är att nedsättning av dagpenning får konsekvenser under en längre tid för en sökande. Enligt regeringens uppfattning är åtgärden avstängning förhållandevis enkel, tydlig och överblickbar för en sökande. Mot den bakgrunden anser regeringen, liksom flertalet remissinstanser, att åtgärden nedsättning av dagpenning bör ersättas med avstängning för situationer när sökande orsakar sin arbetslöshet eller förlänger tiden i arbetslösheten.

Malmö högskola menar att det i ett kortare perspektiv kan leda till dramatiska personliga och familjeekonomiska konsekvenser för en sökande att stängas av från ersättning i stället för att få sin ersättning nedsatt. Enligt regeringens uppfattning kan åtgärden nedsättning av dagpenningen under en viss tid vara en mer omfattande åtgärd än en kortare tids avstängning. Omräknat till hela ersättningsdagar motsvarar en nedsättning av dagpenning med 25 respektive 50 procent i 40 ersättningsdagar enligt nuvarande regler 10 respektive 20 hela ersättningsdagar. Även om åtgärden fördelas under en längre tid, måste den anses vara sträng. Dessutom innebär åtgärden att ersättningsdagarna förbrukas. Även om den sökande endast får en del av sin dagpenning, dras en hel ersättningsdag från ersättningsperioden. Regeringen anser därför inte att förslaget att avskaffa åtgärden nedsättning kommer att få de konsekvenser som Malmö högskola befarar.

Förvaltningsrätten i Stockholm ifrågasätter om inte problemet med att sökande behandlas olika vid likvärdiga situationer kommer att kvarstå, även om åtgärden nedsättning av dagpenning tas bort. *Förvaltningsrätten* anför att anledningen till att nedsättning infördes var att åtgärderna tillämpades olika på olika arbetsförmedlingar och att ersättningsrätten sällan ifrågasattes, eftersom en avstängning ledde till stora konsekvenser för den sökande. Enligt regeringens mening riskerar åtgärder som inte tillämpas enhetligt att skada förtroendet för arbetslöshetsförsäkringen. Liksom *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* anser regeringen att regelverket förenklas om nedsättning av dagpenning tas bort. I och med att åtgärderna dessutom mildras, bör den offentliga arbetsförmedlingen i större utsträckning underrätta arbetslöshetskassorna om sådana förhållanden som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen. Att nedsättning av dagpenning avskaffas bör därför, enligt regeringens mening, sammantaget leda till en mer enhetlig tillämpning mellan olika arbetsförmedlare och att arbetslöshetskassorna i större utsträckning får

information från den offentliga arbetsförmedlingen när sökande inte uppfyller villkoren i försäkringen. Prop. 2012/13:12

Förvaltningsrätten i Stockholm ifrågasätter vidare om inte problemet med återkrav kommer att kvarstå, eftersom uppgifter inte alltid kommer att nå den offentliga arbetsförmedlingen eller arbetslöshetskassan förrän långt efter att de har inträffat, även om nedsättning av dagpenning tas bort. Regeringen är medveten om att återkrav kan komma att aktualiseras även om nedsättning av dagpenning avskaffas, men anser att de föreslagna reglerna kommer att minska återkraven. Även förslaget i avsnitt 4.6 att utöka möjligheterna att innehålla ersättning förväntas bidra till att minska antalet återkrav.

4.3.2 Åtgärder då den sökande missköter arbetssökandet

Regeringens förslag: En sökande ska varnas om han eller hon

1. utan godtagbart skäl inte medverkat till att upprätta en individuell handlingsplan,
2. utan godtagbart skäl inte lämnat en aktivitetsrapport till den offentliga arbetsförmedlingen inom utsatt tid,
3. utan godtagbart skäl inte besökt eller tagit kontakt med den offentliga arbetsförmedlingen eller kompletterande aktör vid överenskommen eller på annat sätt beslutad tidpunkt,
4. utan godtagbart skäl inte sökt anvisat lämpligt arbete, eller
5. inte aktivt sökt lämpliga arbeten.

Om sökanden missköter arbetssökandet enligt första stycket vid upprepade tillfällen inom samma ersättningsperiod, ska han eller hon stängas av från rätt till ersättning.

Avstängningstiden ska vara 1 ersättningsdag vid det andra tillfället, 5 ersättningsdagar vid det tredje tillfället och 10 ersättningsdagar vid det fjärde tillfället. Vid ett femte fall av misskötsamhet under ersättningsperioden, har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker eller har inget att erinra mot förslaget i stort, bland dem *Akademikerförbundet*, *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering*, *Arbetslöshetskassornas samorganisation*, *LO*, *Saco* och *Förvaltningsrätten i Stockholm*. Flera remissinstanser har dock lämnat synpunkter på delar av förslaget. *Förvaltningsrätten i Jönköping* anför att det är rimligt att innebörden av begreppet godtagbart skäl utvecklas genom praxis, men att det hade varit av värde med en redogörelse för motiven till den avvägning som gjorts. *Justitiekanslern* noterar att det inte anges i promemorian vad som ska anses utgöra godtagbart skäl. *Arbetsförmedlingen* anför att vad som är att betrakta som godtagbara skäl och eventuellt hur sökanden ska styrka dem, bör regleras i föreskrift. *LO* påtalar att det är sökaktiviteten och inte kvaliteten på den skrivna aktivitetsrapporten som ska bedömas. *Förvaltningsrätten i Jönköping*

anser att det bör framgå av lagtext att en aktivitetsrapport ska lämnas inom utsatt tid. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* anser att det behöver klargöras hur ofta den offentliga arbetsförmedlingen ska följa upp aktivitetsrapporterna och hur förmedlingen ska arbeta med anvisningar i sitt kontrollarbete. *Arbetsförmedlingen* påtalar att den sökandes incitament att återuppta en kontakt med den offentliga arbetsförmedlingen försvinner och att det finns risk för felaktiga utbetalningar om en sökande inte ska kunna avanmålats. *Statskontoret* anser att avtalen med de kompletterande aktörerna bör ses över och att de kompletterande aktörerna ges administrativa förutsättningar för att kunna fullgöra sitt uppdrag. *Malmö högskola* anser att den offentliga arbetsförmedlingen bör formulera tydliga krav på de kompletterande aktörerna i samband med upphandling. *Arbetsförmedlingen* anför att tid mellan händelse och konsekvens kan bli utdragen och än mer utdragen i de fall där den arbetslöse tar del av tjänst hos en kompletterande aktör. *Arbetsförmedlingen* anser att inte söka ett anvisat arbete förlänger tiden i arbetslöshet och bör därför ingå i den gruppen av åtgärder. *Arbetsförmedlingen* anser att en sökande som inte aktivt söker arbete måste anses förlänga tid i arbetslöshet. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser att det bör klargöras att den sökande kan meddelas åtgärd om han eller hon inte aktivt söker lämpliga arbeten. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* avstyrker förslaget att införa en varning som en första åtgärd vid misskötsel av arbetssökande. *Förvaltningsrätten i Stockholm* påpekar att åtgärdsgrunderna för att missköta arbetssökandet är av olika svårighetsgrad. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* menar att det är oklart om en arbetslöshetskassa vid ett och samma beslutstillfälle kan meddela flera åtgärder, om en sökande inom en kort tid gjort sig skyldig till upprepade fall av misskötsel i sitt arbetssökande. *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* menar att det är oklart vad som ska anses som ett tillfälle när sökanden t.ex. inte är aktivt arbetssökande. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser att det bör klargöras om beslut om åtgärd ska meddelas om den orsakande händelsen ligger utanför en ersättningsperiod. *Förvaltningsrätten i Stockholm*, *Arbetslöshetskassornas samorganisation* och *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* anser att det bör förtydligas om en arbetslöshetskassas beslut om varning ska kunna överklagas.

Skälen för regeringens förslag

Åtgärdsgrunder

Det är av yttersta vikt att den sökande vidtar alla rimliga åtgärder för att ta sig ur arbetslösheten. En god kontakt mellan den sökande och den offentliga arbetsförmedlingen eller en kompletterande aktör är viktig i denna process, liksom att den sökande använder sig av den hjälp och det stöd som myndigheten eller en kompletterande aktör tillhandahåller. En sökande som uteblir från ett överenskommet besök hos den offentliga arbetsförmedlingen eller hos en kompletterande aktör kan inte sägas vidta alla nödvändiga åtgärder för att få ett arbete. En väl fungerande kontrollfunktion förutsätter regelbundna uppföljande möten med den

sökande. Det är regeringens uppfattning att den sökande, liksom i dag, ska medverka till att upprätta en individuell handlingsplan för att ha rätt till ersättning. En sökande bör även löpande lämna en aktivitetsrapport för att den offentliga arbetsförmedlingen ska kunna följa upp hans eller hennes sökaktiviteter. En sökande bör utöver detta även i övrigt medverka i kontakten med den offentliga arbetsförmedlingen eller med en kompletterande aktör. Att utan godtagbart skäl inte medverka till att upprätta en handlingsplan, underlåta att lämna en aktivitetsrapport eller inte besöka eller ta kontakt med den offentliga arbetsförmedlingen eller en kompletterande aktör, bör utgöra grund för åtgärd.

En sökande som inte söker ett anvisat lämpligt arbete eller inte aktivt söker lämpliga arbeten kan inte anses vidta nödvändiga åtgärder för att få ett arbete. Att inte söka anvisat lämpligt arbete utan godtagbart skäl bör därför utgöra grund för åtgärd. Även att inte vara aktivt arbetssökande bör utgöra grund för åtgärd.

Godtagbara skäl

Om en sökande har godtagbara skäl att inte uppfylla villkoren i bestämmelsen bör åtgärd inte beslutas. Detta gäller dock inte villkoret att aktivt söka lämpligt arbete. *Förvaltningsrätten i Jönköping* anför att det är rimligt att innebörden av begreppet godtagbart skäl utvecklas genom praxis, men att det hade varit av värde med en redogörelse för motiven till den avvägning som gjorts. *Justitiekanslern* noterar att det inte anges i promemorian vad som ska anses utgöra godtagbart skäl. *Arbetsförmedlingen* anför att vad som är att betrakta som godtagbara skäl och eventuellt hur den arbetssökande ska styrka dem, bör regleras i föreskrift för att säkerställa likabehandling och rättssäkerhet.

Enligt regeringens mening måste det avgöras från fall till fall vad som i det enskilda ärendet kan anses utgöra ett godtagbart skäl. Som exempel på vad som skulle kunna vara godtagbara skäl kan dock nämnas avbrott i allmänna kommunikationer och tekniska störningar i telefon och datatrafik. Godtagbara skäl skulle också kunna vara om en sökande på grund av sjukdom är förhindrad att komma till ett bokat möte. Det kan röra sig om både sökandens sjukdom och sjukdom i familjen, t.ex. om sökanden akut måste hämta sitt sjuka barn på dagis eller i skola. Även andra trängande familjeangelägenheter kan vara godtagbara skäl att inte fullgöra villkoren i bestämmelsen. Regeringen avser att följa tillämpningen av bestämmelsen i syfte att överväga behovet av föreskrifter om godtagbara skäl.

Aktivitetsrapport

Så som anförts tidigare bör det utgöra grund för åtgärd att inte lämna in en aktivitetsrapport till den offentliga arbetsförmedlingen. Detta bör dock endast gälla om den sökande inte har ett godtagbart skäl att inte lämna in en sådan rapport. Regeringen delar *LO:s* uppfattning att det inte är kvaliteten på den skrivna aktivitetsrapporten som ska granskas och bedömas när ställning tas till om åtgärd ska meddelas för att en aktivitetsrapport inte har getts in inom utsatt tid. Däremot kan innehållet i rapporten komma att påverka huruvida en åtgärd ska meddelas när det gäller frågan om den sökande är aktivt arbetssökande. I detta samman-

hang ska påpekas att det ligger i den offentliga arbetsförmedlingens uppdrag att se till att göra aktivitetsrapporten tillgänglig för alla sökandena och, om det är nödvändigt, erbjuda andra sätt att redovisa sökaktivitet.

Förvaltningsrätten i Jönköping anser att det av lagtexten bör framgå att en sökande ska meddelas en varning om han eller hon utan godtagbart skäl inte lämnat en aktivitetsrapport till den offentliga arbetsförmedlingen inom utsatt tid. Regeringen delar förvaltningsrättens bedömning att det i bestämmelsen bör anges att det är inom viss utsatt tid som en aktivitetsrapport ska lämnas.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen anser att det behöver klargöras hur ofta den offentliga arbetsförmedlingen ska följa upp aktivitetsrapporterna för att se om den enskilde uppfyller villkoren i försäkringen och hur förmedlingen ska arbeta med anvisningar i sitt kontrollarbete. Om kontrollarbetet ska fungera på ett tillfredställande sätt, bör den offentliga arbetsförmedlingen, enligt regeringens uppfattning, kontinuerligt följa upp en sökandes sökaktiviteter i en aktivitetsrapport. Det är även viktigt att förmedlingens anvisningar sker på ett sätt som kan hjälpa en arbetssökande ur arbetslösheten. Regeringen har för avsikt att meddela föreskrifter avseende aktivitetsrapporten och, vid behov, anvisningar.

Kontakt med Arbetsförmedlingen

Om den sökande inte besökt eller kontaktat den offentliga arbetsförmedlingen efter kallelse eller enligt överenskommelse, sker i dag en avanmälan. Den som avanmäls från den offentliga arbetsförmedlingen förlorar i dag rätten till ersättning, eftersom han eller hon inte uppfyller det allmänna villkoret om att vara anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen. Enligt regeringens uppfattning bör ett uteblivet besök eller utebliven kontakt med den offentliga arbetsförmedlingen eller en kompletterande aktör inte leda till att den sökande avanmäls och därmed på obestämd tid förlorar sin rätt till ersättning. En utebliven kontakt bör i stället leda till att den offentliga arbetsförmedlingen underrättar arbetslöshetskassan som i sin tur avgör om beslut om åtgärd ska fattas.

Arbetsförmedlingen anför att incitamentet för den sökande att återuppta kontakten med den offentliga arbetsförmedlingen försvinner genom att han eller hon inte blir avanmäld vid utebliven kontakt och att det är den offentliga arbetsförmedlingen som måste agera för att kontakten med den sökande ska återupptas. Arbetsförmedlingen anför vidare att det finns risk för att felaktiga utbetalningar ökar när en sökande som t.ex. uteblir från ett besök inte avanmäls. Arbetsförmedlingen påtalar att den sökande är fortsatt ersättningsanmäld hos arbetslöshetskassan och kan få ersättning utbetald under hela utredningstiden och efter verkställd åtgärd.

Regeringen konstaterar att den föreslagna regleringen ställer krav på tät uppföljning av den sökande och att detta är en del av den offentliga arbetsförmedlingens nya arbetssätt för att förhindra långtidsarbetslöshet. Regeringen delar inte Arbetsförmedlingens uppfattning att sökandens incitament att hålla kontakt med den offentliga arbetsförmedlingen och en kompletterande aktör försvinner om den sökande inte avanmäls. Anledningen är att en sökande som inte upprätthåller kontakten med den

offentliga arbetsförmedlingen eller en kompletterande aktör kan meddelas en åtgärd. Upprepas ett sådant förhållande kan ytterligare åtgärd komma att meddelas. I förlängningen innebär underlåtenhet att hålla kontakt med den offentliga arbetsförmedlingen eller en kompletterande aktör att sökanden förlorar sin rätt till ersättning till dess han eller hon på nytt uppfyller ett arbetsvillkor. Det är den sökande som har ansvaret för att visa att han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande. Därmed är det alltså den sökande, även om den offentliga arbetsförmedlingen också ska verka för att en kontakt etableras och upprätthålls, som har det yttersta ansvaret för att kontakt tas med den offentliga arbetsförmedlingen alternativt en kompletterande aktör. Effektivitet i både den offentliga arbetsförmedlingens och arbetslöshetskassornas hantering av dessa ärenden är också en förutsättning i det föreslagna åtgärdssystemet, då tiden mellan förseelse och åtgärd ska vara så kort som möjlig för att på så sätt undvika situationer med återkrav. En arbetslöshetskassa har dessutom, under vissa förutsättningar, möjlighet att fatta beslut om att hålla inne ersättning i avvaktan på att beslut om avstängning från rätt till ersättning fattas vilket ytterligare kan motverka situationer med återkrav.

Kontakt med en kompletterande aktör

I syfte att upprätthålla arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring bör det ställas samma krav på sökande som tar del av tjänster hos en kompletterande aktör som hos den offentliga arbetsförmedlingen. Detta innebär t.ex. att överenskommelser om möten mellan den sökande och den kompletterande aktören ska kunna leda till samma åtgärd som liknande överenskommelser mellan den sökande och den offentliga arbetsförmedlingen. Det bör inte göras skillnad mellan kompletterande aktörer baserat på om de kontrakterats med stöd av lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2008:962) om valfrihet. Det är den offentliga arbetsförmedlingen som ansvarar för att detta säkerställs genom tydliga avtal med de kompletterande aktörerna. Regeringen anser att det bör utgöra grund för åtgärd om en sökande utan godtagbart skäl inte kommer till ett besök hos den offentliga arbetsförmedlingen eller hos en kompletterande aktör vid överenskommen tidpunkt. Detsamma ska gälla besök vid en tidpunkt som den offentliga arbetsförmedlingen eller den kompletterande aktören beslutat om. Detta ska även gälla om en sökande avstår från att ta en överenskommen eller beslutad kontakt, t.ex. via telefon.

Statskontoret anser att avtalen med de kompletterande aktörerna bör ses över och att de kompletterande aktörerna ges administrativa förutsättningar för att kunna fullgöra sitt uppdrag. *Malmö högskola* anser att den offentliga arbetsförmedlingen bör formulera tydliga krav på de kompletterande aktörerna i samband med upphandling. Enligt regeringens uppfattning är det givetvis av största vikt att det i avtalen mellan den offentliga arbetsförmedlingen och de kompletterande aktörerna tydligt framgår under vilka förhållanden rapportering ska ske. Det är vidare viktigt att kontrollfunktionen fungerar som den ska även då sökanden tar del av tjänster hos en kompletterande aktör. Det krävs alltså ett väl utvecklat uppföljnings- och kvalitetssäkringssystem för att

säkerställa att avtalen med kompletterande aktörer följs och att avvikelserapporteringen håller viss kvalitetsnivå.

Arbetsförmedlingen ser positivt på att även arbetssökande som tar del av tjänster hos kompletterande aktör omfattas av det föreslagna åtgärdssystemet. Arbetsförmedlingen ska enligt förslaget lämna en underrättelse till berörd arbetslöshetskassa om den arbetssökande missköter sitt arbetssökande. Arbetsförmedlingen framhåller att själva lämnandet av en sådan underrättelse automatiseras och att det ska ske utan föregående utredning eller kommunikering med den sökande. Arbetsförmedlingen förmodar att samma rutin kommer att gälla även då den arbetssökande tar del av tjänster hos en kompletterande aktör. Arbetsförmedlingen anför dock att tiden mellan händelse och konsekvens kan bli utdragen och än mer utdragen i de fall där den arbetslöse tar del av tjänst hos en kompletterande aktör.

Regeringen anser att en utgångspunkt för det föreslagna åtgärds-systemet är att det finns en tydlig koppling mellan handling och åtgärd. Samarbetet mellan den offentliga arbetsförmedlingen och de kompletterande aktörerna är därför av största vikt i dessa ärenden. Den offentliga arbetsförmedlingens uppdrag i kontrollfunktionen kan inte överlämnas till en kompletterande aktör. De kompletterande aktörerna ska därför i stället omgående rapportera till den offentliga arbetsförmedlingen om en sökande handlar på ett sätt som inte stämmer överens med villkoren i arbetslöshetsförsäkringen. Den offentliga arbetsförmedlingen ska i sin tur underrätta arbetslöshetskassan som därefter tar ställning till om beslut om åtgärd ska fattas. Så som regeringen tidigare har påpekat bör den offentliga arbetsförmedlingens underrättelse till en arbetslöshetskassa inte vara helt automatiserad. Förmedlingen bör alltid ta ställning till om en underrättelse ska ske.

Att söka anvisat arbete

Så som har anförts ovan bör det utgöra grund för åtgärd att inte söka anvisat lämpligt arbete utan godtagbart skäl.

Arbetsförmedlingen påpekar att det får olika konsekvenser för en sökande att inte söka ett arbete som myndigheten anvisat honom eller henne att söka och att avvisa erbjudet arbete. Arbetsförmedlingen påtalar att situationen där en sökande inte sökt ett anvisat lämpligt arbete hittills i rättspraxis har jämförts med att avvisa ett erbjudet lämpligt arbete. Att inte söka ett anvisat arbete förlänger tiden i arbetslöshet och borde enligt Arbetsförmedlingen därför ingå i den gruppen av åtgärder. Regeringen konstaterar att det inte finns någon klar skiljelinje mellan att missköta sitt arbetssökande och att förlänga tiden i arbetslöshet. Regeringen anser dock att det bör göras en åtskillnad mellan att avvisa ett erbjudet lämpligt arbete och att inte söka anvisat lämpligt arbete, eftersom en sökande som avvisar ett erbjudet lämpligt arbete står närmare en anställning än den som anvisas ett sådant arbete.

Aktivt arbetssökande

I dag utgör skyldigheten att aktivt söka lämpligt arbete en del av de allmänna villkoren i 9 §. Så som regeringen tidigare anført, bör underlåtenhet att aktivt söka arbete utgöra grund för åtgärd, i stället för

att utgöra en del av de allmänna villkoren. Bedömningen av om den enskilde är aktivt arbetsökande ska grundas på de åtgärder han eller hon vidtagit för att lösa arbetslöshetsituationen. Det omfattar bl.a. en skyldighet att söka arbete, kontakta arbetsgivare och söka information om arbete osv. Naturligtvis är det en förutsättning för att den enskilde ska anses som aktivt arbetsökande att vidtagna åtgärder är relevanta utifrån hans eller hennes situation. En helhetsbedömning av samtliga relevanta omständigheter ska göras. Handlingsplanen är en viktig utgångspunkt vid bedömningen av om den sökande är aktivt arbetsökande. Den inriktning på arbetsökandet som framgår av handlingsplanen är därför av stor vikt. Aktivitetsrapporten utgör ett viktigt verktyg när sökaktiviteten ska bedömas eftersom arbetsökandet ska dokumenteras i denna. Den omständigheten att den sökande inte anvisats av förmedlingen att söka visst arbete, utgör inte hinder att besluta om åtgärd på den grunden att den enskilde inte aktivt söker lämpliga arbeten.

Arbetsförmedlingen anser att en sökande som inte aktivt söker arbete måste anses förlänga sin tid i arbetslöshet. Regeringen delar inte den bedömningen och anser att en sökande som inte aktivt söker lämpliga arbeten ska anses missköta sitt arbetsökande.

Arbetslöshetskassornas samorganisation anser att det bör klargöras att punkten fem i lagförslaget avser tillfällen när den sökande inte aktivt sökt lämpligt arbete. Regeringen delar den bedömningen och anser att det av lagtexten bör framgå att den sökande kan meddelas åtgärd om han eller hon inte aktivt söker lämpliga arbeten, eftersom detta är en inarbetad princip i arbetslöshetsförsäkringen.

Åtgärdsstrappan

Som regeringen anfört ovan bör det införas fler åtgärdsgrunder. Åtgärderna bör även trappas upp vid upprepad misskötsel av arbetsökandet för att visa att sådant agerande inte accepteras. Åtgärdsstrappan för misskötsel av arbetsökandet bör inledas med en varning. En varning bör leda till att den sökande får en formell underrättelse om att han eller hon handlat på ett sätt som utgör grund för åtgärd. Andra gången som något av förhållandena i bestämmelsen inträffar inom samma ersättningsperiod, bör den arbetsökande stängas av från rätt till ersättning under en ersättningsdag, vid det tredje tillfället fem ersättningsdagar och vid det fjärde tillfället tio ersättningsdagar. Upprepar den sökande sitt agerande en femte gång under samma ersättningsperiod, bör hans eller hennes rätt till ersättning upphöra. Den sökande måste då uppfylla ett nytt arbetsvillkor för att åter vara ersättningsberättigad.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen avstyrker förslaget att införa varning som en första åtgärd vid misskötsel av arbetsökande. Enligt Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen bör första åtgärden för att missköta sitt arbetsökande vara en dags avstängning när den sökande inte uppfyller villkoren. Införandet av varning kan även, enligt Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, påverka incitamentet hos arbetsförmedlarna att lämna underrättelser. Regeringen konstaterar att det finns forskningsstöd för att mildare men mer frekventa åtgärder är effektivare än åtgärder som är mer ingripande men som tillämpas mer

sällan. Den uppfattningen delas även av bl.a. *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering* och *Arbetslöshetskassornas samorganisation*. Regeringen anser, liksom *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering*, att en första åtgärd för att missköta arbetssökandet bör vara en formell varning.

Förvaltningsrätten i Stockholm anser att de föreslagna åtgärderna vid misskötsel av arbetssökande är tydliga, men att de handlingar som utgör misskötsel är av olika svårighetsgrad. Förvaltningsrätten menar att det kan anses stötande att en sökande som i dag nekas fortsatt ersättning på obestämd tid om han eller hon inte har medverkat till att upprätta en handlingsplan endast ska meddelas en varning. Förvaltningsrätten anser att det minskar arbetslöshetsförsäkringens legitimitet när en sökande i princip kan välja vilken misskötsel han eller hon anser sig ha råd med. Som nämnts ovan finns ingen klar gräns mellan åtgärdsgrunderna i förslaget. Regeringen anser dock att åtgärderna i det föreslagna åtgärds-systemet blir mer proportionerliga i förhållande till handlandet.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring menar att det är oklart om en arbetslöshetskassa vid ett och samma beslutstillfälle kan meddela flera åtgärder, om en sökande inom en kort tid gjort sig skyldig till upprepade fall av misskötsel i sitt arbetssökande. Myndigheten menar att det inte bör vara möjligt om den sökande ska få en chans att ändra ett handlingssätt som inte stämmer överens med villkoren i arbetslöshetsförsäkring. *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* menar att det är oklart vad som ska anses som ett tillfälle när sökanden t.ex. inte är aktivt arbets-sökande.

Enlig regeringens mening bör en upptrappning av åtgärder ske när en sökande upprepar åtgärdsgrundande handlingar inom respektive åtgärdsgrupp. Det kan, men behöver inte, röra sig om ett förhållande av samma slag. En sökande som t.ex. underlåter att lämna en aktivitetsrapport inom utsatt tid och inte kommer på ett bokat möte bör alltså anses ha upprepat samma typ av handling eftersom båda handlingarna omfattas av samma åtgärdsgrupp. Det bör även kunna röra sig om handlingar av samma slag, t.ex. att en sökande vid upprepade tillfällen inte infinner sig till bokade möten hos den offentliga arbetsförmedlingen eller en kompletterande aktör. Det är emellertid inte rimligt att flera anvisningar under samma dag ska ses som flera underrättelsetillfällen och kunna leda till flera åtgärder. Flera anvisningar som når sökanden under en sådan begränsad tid bör i stället anses som ett underrättelsetillfälle vid bedömningen av om ett förhållande har upprepats. När det gäller att bedöma om en sökande är aktivt arbetssökande, bör en utgångspunkt vara hur sökaktiviteten ser ut tiden fram tills han eller hon ger in en aktivitetsrapport till den offentliga arbetsförmedlingen. Hur ofta en aktivitetsrapport ska ges in bör dock framgå av förordning eller myndighetsföreskrifter. Syftet med regeländringarna är att den sökande ska ges möjlighet att ändra ett handlingssätt som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen. En individuell bedömning får därför göras från fall till fall när det gäller att bedöma vad som är ett tillfälle.

Arbetslöshetskassornas samorganisation anser att det bör klargöras om beslut om åtgärd ska meddelas om den orsakande händelsen ligger utanför en ersättningsperiod. Enligt regeringen bör det krävas att förhållandet upprepas inom samma ersättningsperiod för att åtgärd ska

kunna meddelas. Det innebär att förhållanden utanför en ersättningsperiod inte ska beaktas vid bedömningen av om ett förhållande har upprepats då det gäller åtgärdsgrunder som rör misskötsel av arbetssökandet. Förhållandet att en sökande t.ex. inte finner sig till ett bokat besök hos den offentliga arbetsförmedlingen innan han eller hon har beviljats ersättning, bör alltså inte beaktas vid bedömning av om ett förhållande har upprepats. Det förhåller sig på ett annat sätt i situationer då sökanden förlänger tid i arbetslöshet eller orsakar arbetslöshet, se avsnitt 4.3.3 och 4.3.4.

Förvaltningsrätten i Stockholm, Småföretagarnas Arbetslöshetskassa och Arbetslöshetskassornas samorganisation anför att det bör klargöras om ett beslut om varning ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Regeringen konstaterar att enligt gällande bestämmelser får beslut av en arbetslöshetskassa i ärenden om rätt till ersättning överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Det är regeringens uppfattning att även ett beslut om varning rör rätten till ersättning.

4.3.3 Åtgärder då den sökande förlänger tiden i arbetslöshet

Regeringens förslag: En sökande ska stängas av från rätt till ersättning i 5 ersättningsdagar, om han eller hon utan godtagbart skäl

1. avvisat ett erbjudet lämpligt arbete,
2. genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att en anställning inte kommit till stånd, eller
3. avvisat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.

Om sökanden förlänger tid i arbetslöshet enligt första stycket i anslutning till eller inom samma ersättningsperiod, ska han eller hon stängas av från rätt till ersättning i 10 ersättningsdagar vid det andra tillfället och i 45 ersättningsdagar vid det tredje tillfället. Om något sådant förhållande upprepas en fjärde gång under samma ersättningsperiod, har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Arbetslöshetskassornas samorganisation* och *Saco* tillstyrker förslaget. *Saco* anser dock att något steg i åtgärdstrappan kan tas bort. *Förvaltningsrätten i Stockholm* anser att arbetslöshetsförsäkringen urholkas om en sökande som förlänger tid i arbetslöshet endast ska stängas av i fem ersättningsdagar. Övriga remissinstanser har inte yttrat sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Åtgärdsgrunder

Att en sökande tackar nej till ett erbjudet lämpligt arbete eller genom sitt uppträdande uppenbarligen vållar att en anställning inte kommer till stånd, kan i dag leda till att den sökandes dagpenning sätts ned. Ett

sådant agerande från den sökande kan sägas förlänga tiden i arbetslöshet. Arbetslöshetsförsäkringen är ett skydd vid arbetslöshet och att själv förlänga tiden i arbetslöshet är ett handlande som inte stämmer överens med de principer som ligger till grund för arbetslöshetsförsäkringen. Att tacka nej till ett erbjudet lämpligt arbete eller att genom sitt uppträdande uppenbarligen vålla att anställning inte kommer till stånd bör därför även fortsättningsvis medföra en åtgärd. Detsamma bör gälla då den sökande avvisar en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program. Om en sökande har godtagbara skäl att inte uppfylla villkoren i bestämmelsen bör åtgärd inte beslutas.

Åtgärdstrappan

Så som har nämnts tidigare bör en upptrappning av åtgärder ske när en sökande upprepar åtgärdsgrundande handlingar inom en och samma åtgärdsgrupp. En sökande som t.ex. först har avvisat ett erbjudet lämpligt arbete och vid ett senare tillfälle genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att en anställning inte kommit till stånd, bör alltså anses ha upprepat samma typ av handling eftersom båda handlingarna omfattas av samma åtgärdsgrupp. Så som regeringen har anfört tidigare är ett syfte med regeländringarna att den sökande ska ges möjlighet att ändra ett handlingssätt som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen. Det får därför avgöras från fall till fall vad som ska anses som ett eller flera tillfällen och om ett förhållande har upprepats enligt bestämmelsen.

Till skillnad från i dag bör förhållanden som inträffar innan, men i anslutning till, en ersättningsperiod beaktas när bedömningen görs om ett förhållande har upprepats när sökanden förlänger tiden i arbetslöshet. Regeringen anser att denna förändring är viktig eftersom den sökande kan anses ha haft möjlighet att påverka sin situation.

Avstängningen bör omfatta 5 ersättningsdagar första gången den sökande tackar nej till erbjudet arbete, vållar att anställning inte kommer till stånd eller avvisar ett erbjudet arbetsmarknadspolitiskt program, 10 dagar andra och 45 dagar tredje gången det upprepas. Den sökandes rätt till ersättning föreslås upphöra först då någon av nämnda åtgärdsgrundande handlingar inträffar en fjärde gång under samma ersättningsperiod.

Förvaltningsrätten i Stockholm anser att arbetslöshetsförsäkringen urholkas om en sökande som förlänger tid i arbetslöshet endast ska stängas av i fem ersättningsdagar. Regeringen delar inte förvaltningsrättens uppfattning. Tvärtom bör systemet med fler åtgärdsgrunder men mildare åtgärder leda till en bättre kontroll av en sökandes sökaktivitet, vilket i sin tur förväntas leda till kortare tid i arbetslöshet. Den sökande får genom det nya åtgärdssystemet möjlighet att förändra ett handlande som inte stämmer överens med villkoren i arbetslöshetsförsäkringen. Sökanden som vid upprepade tillfällen underlåter att följa villkoren i försäkringen riskerar emellertid i en förlängning att stängas av från rätt till ersättning. Enligt regeringens mening ger alltså det nya åtgärdssystemet den sökande en möjlighet att förändra sitt handlande utan att det inledningsvis får svåra ekonomiska konsekvenser för honom eller henne. Regeringen anser att detta stärker arbetslöshetsförsäkringens funktionssätt. Mot den bakgrunden anser regeringen även, till skillnad från *Saco*, att åtgärdstrappan är väl avvägd.

Det bör inte beslutas om åtgärd för en sökande som har ett godtagbart skäl att inte uppfylla villkoren i bestämmelsen. Enligt regeringens mening måste det avgöras från fall till fall vad som i det enskilda ärendet kan anses utgöra godtagbart skäl. Till skillnad från fall där sökanden missköter sitt arbetssökande finns det praxis på vad som ska anses utgöra godtagbara skäl för fall när sökanden avvisar ett erbjudet arbete och därigenom förlänger sin tid i arbetslöshet. Bestämmelsen bör inte innebära någon förändring i förhållande till den praxis som gäller i dag. Därtill har regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, rätt att meddela föreskrifter om vad som ska anses utgöra godtagbara skäl, se avsnitt 4.3.6.

4.3.4 Åtgärder då den sökande orsakar arbetslösheten

Regeringens förslag: En sökande ska stängas av från rätt till ersättning i 45 ersättningsdagar, om han eller hon

1. utan giltig anledning lämnat sitt arbete,
2. på grund av otillbörligt uppförande skilts från sitt arbete,
3. utan giltig anledning lämnat ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas, eller
4. uppträtt på ett sådant sätt att den offentliga arbetsförmedlingen återkallat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.

Den sökande ska dock stängas av i 20 ersättningsdagar om det är sannolikt att arbetet skulle ha varat högst 10 dagar eller om programmet skulle ha pågått i högst 10 dagar.

Om sökanden orsakar sin arbetslöshet enligt första stycket en andra gång i anslutning till eller inom samma ersättningsperiod, ska han eller hon på nytt stängas av från rätt till ersättning enligt första eller andra stycket. Om något sådant förhållande upprepas en tredje gång under samma ersättningsperiod, har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Förvaltningsrätten i Stockholm och Sveriges Kommuner och Landsting stödjer förslaget. Övriga remissinstanser har inte yttrat sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Åtgärdsgrunder

En sökande som lämnar sin anställning utan giltig anledning eller skiljs från arbetet på grund av otillbörligt uppförande kan sägas orsaka arbetslösheten. En sådan sökande kan därför, i alla fall inte till en början, anses ofrivilligt arbetslös. Ett sådant handlande kan redan i dag medföra att arbetslöshetskassan beslutar om en åtgärd. För att förhindra att arbetslöshetsförsäkringen överutnyttjas och inskräpa vikten av att inte orsaka sin arbetslöshet, bör ett sådant handlande även fortsättningsvis

Prop. 2012/13:12 leda till en åtgärd. Detsamma bör gälla då den sökande utan giltig anledning lämnar ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas eller uppträder på ett sådant sätt att den offentliga arbetsförmedlingen återkallar en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.

Åtgärdstrappan

En upptrappning av åtgärder bör ske när en sökande upprepar åtgärdsgrundande handlingar inom en och samma åtgärdsgrupp. Liksom i dag bör förhållanden som inträffar innan, men i anslutning till en ersättningsperiod beaktas när bedömningen görs om ett förhållande har upprepats för fall när sökanden orsakar sin arbetslöshet.

Den avstängningstid som i dag kan bli aktuell för en sökande som skilts från sitt arbete på grund av otillbörligt uppförande är 20, 40 eller 60 ersättningsdagar beroende på hur länge arbetet skulle ha pågått. Detta kan jämföras med en avstängningstid om 10, 20 eller 45 ersättningsdagar för den som utan godtagbart skäl har lämnat sin anställning på egen begäran.

Det är viktigt att visa att vissa handlingar inte överensstämmer med villkoren i arbetslöshetsförsäkringen. Det bör dock beaktas att en avstängningstid om upp till 60 ersättningsdagar, dvs. tolv veckor, är lång och kan medföra stora konsekvenser för den enskilde. Även om det är skillnad mellan att lämna sitt arbete utan giltig anledning och att skiljas från arbetet på grund av otillbörligt uppförande motiverar denna skillnad, enligt regeringens uppfattning, inte olika långa avstängningstider. Mot denna bakgrund bör avstängningstiden för sökande som säger upp sig på egen begäran och sökande som skiljs från arbetet på grund av otillbörligt uppförande likställas. Regeringen anser att avstängningstiden i båda fallen bör vara högst 45 ersättningsdagar per avstängningstillfälle. Motsvarande avstängningstider bör gälla då den sökande utan giltig anledning lämnat ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas eller uppträtt på ett sådant sätt att den offentliga arbetsförmedlingen återkallat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.

Antalet ersättningsdagar en sökande ska stängas av varierar i dag beroende på arbetets förväntade längd vad gäller sökande som avslutar sin anställning på egen begäran eller skiljs från arbetet på grund av otillbörligt uppförande. Som ett led i strävan att förenkla reglerna föreslås att dagens tre olika avstängningstider minskas till två, dvs. arbete som förväntats vara högst tio dagar och arbete som förväntats vara mer än tio dagar. Avstängningstiden för arbete som förväntas vara i högst fem dagar bör således avskaffas.

Giltig anledning

En sökande som har giltig anledning att lämna sitt arbete eller ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas bör inte meddelas en åtgärd. Enligt regeringens mening måste det avgöras från fall till fall vad som i det enskilda ärendet kan anses utgöra en giltig anledning. Bestämmelsen bör inte innebära någon förändring i förhållande till vad som gäller i dag angående giltig anledning. Det betyder att om en

sökande på egen begäran lämnar sitt arbete måste det även fortsättningsvis finnas starka skäl för att giltig anledning ska anses föreligga. En sökande som t.ex. lämnat sin anställning på grund av att han eller hon har utsatts för kränkande särbehandling, kan ha giltig anledning att lämna arbetet. Även en sökande som lämnar en tillsvidareanställning för en provanställning kan ha giltig anledning att lämna sitt arbete.

Därtill har regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, rätt att meddela föreskrifter om vad som ska anses utgöra giltig anledning, se avsnitt 4.3.6.

4.3.5 Avstängningstidens beräkning

Regeringens förslag: Upprepas under pågående avstängningstid ett förhållande som medför avstängning på nytt, ska den nya avstängningstiden inledas vid utgången av den föregående avstängningstiden.

En avstängning får inte pågå längre än 112 kalenderdagar räknat från det avstängningsgrundande förhållandet. Om en ny grund för avstängning inträffar under pågående avstängningstid, får avstängningen med anledning av det nya avstängningsgrundande förhållandet inte pågå längre än 112 kalenderdagar räknat från utgången av den föregående avstängningstiden.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser att flera avstängningar där ramtiden räknas med utgångspunkt från händelsen ska kunna löpa parallellt. *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering* anser att det bör övervägas om inte antalet kvarvarande ersättningsdagar ska reduceras under avstängningstiden. Övriga remissinstanser har inte yttrat sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Det bör, enligt regeringens uppfattning, införas en gemensam och enhetlig bestämmelse om avstängningstidens beräkning för samtliga avstängningsgrunder. En avstängning bör, som i dag, inledas vid tidpunkten för det avstängningsgrundande förhållandet.

Om en ny grund för avstängning inträffar under pågående avstängning, ska enligt gällande regler den nya avstängningstiden inledas vid tidpunkten för den nya avstängningsgrundande händelsen. I syfte att tydliggöra vilken åtgärd som följer på en viss åtgärdsgrund bör den nya avstängningstiden, om ny grund för åtgärd inträffar under en pågående avstängning, inledas vid utgången av den föregående avstängningen. Den som med täta intervaller upprepar handlingar som föranleder en åtgärd bör inte hamna i ett bättre läge än en sökande som agerar på samma sätt men med längre tidsintervall. Regeringen anser därför inte att avstängningar, som *Arbetslöshetskassornas samorganisation* förordrar, ska kunna löpa parallellt.

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering anför att det bör övervägas om inte antalet kvarvarande ersättningsdagar bör reduceras under avstängningstiden, eftersom en sökande annars får vänta längre på inträdet i garantiprogrammen. Regeringen konstaterar att en avstängning i dag innebär att rätten till ersättning upphör under en

bestämd tid. Dagarna förbrukas dock inte, utan ersättningsrätten finns kvar efter avstängningen. Regeringen ser inte att det finns något behov av att en sökandes ersättningsdagar förbrukas under pågående avstängningstid. En sådan förändring skulle innebära en klar skärpning av åtgärdsreglerna, vilket inte är syftet. När det gäller inträde i garanti-programmen konstaterar regeringen att det inte finns något självändamål med att en sökande ska träda in i programmen. Tvärtom är målet att en sökande så snart som möjligt ska komma in på arbetsmarknaden.

En avstängning från rätt till ersättning bör inte pågå under alltför lång tid efter det att det förhållande som ligger till grund för denna inträffat. Det bör därför även fortsättningsvis finnas en bestämmelse som anger att en avstängning ska verkställas inom en viss tid från den avstängningsgrundande händelsen. Det föreslås att den totala avstängningstidens längd ska motsvara den som i dag gäller när en sökande lämnat sitt arbete utan giltig anledning. Det innebär att den totala avstängningstiden inte bör överstiga 112 kalenderdagar från den avstängningsgrundande händelsen och medför att avstängningen preskriberas efter denna tid. I syfte att förenkla regelverket bör denna s.k. kalenderspärri gälla för alla typer av avstängningar och inte differentieras utifrån hur många ersättningsdagar sökanden ska stängas av. Om en ny grund för avstängning inträffar under pågående avstängningstid, bör avstängningen, med anledning av den nya avstängningsgrundande händelsen, inte pågå längre tid än 112 kalenderdagar räknat från utgången av den föregående avstängningstiden.

4.3.6 Föreskriftsrätt

Regeringens förslag: Det införs en bestämmelse som anger att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses utgöra godtagbart skäl och giltig anledning.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. I promemorian föreslås ingen bestämmelse om att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses utgöra godtagbara skäl.

Remissinstanserna: *Arbetsförmedlingen*, *Förvaltningsrätten i Jönköping* och *Justitieombudsmannen* anser att begreppet godtagbara skäl behöver förtydligas. *Diskrimineringsombudsmannen* påtalar vikten av att de olika diskrimineringsgrunderna beaktas när föreskrifter utformas. *Förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder* noterar att begreppen lämpligt arbete och giltig anledning i förslagen behöver preciseras för att systemet ska bli rättssäkert.

Skälen för regeringens förslag: Så som flertalet remissinstanser har påtalat, finns ett behov av att se över hur vissa begrepp i lagen ska definieras. Regeringen anser därför att det bör finnas en bestämmelse som anger att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddelar föreskrifter om vad som ska anses utgöra godtagbart skäl och giltig anledning. När det gäller begreppet lämpligt arbete konstaterar regeringen att definitionen tillsammans med

föreskriftsrätten redan finns i lagen om arbetslöshetsförsäkring. Liksom *Diskrimineringsombudsmannen* anser regeringen att diskrimineringsfrågor ska beaktas när föreskrifter meddelas. Prop. 2012/13:12

4.4 Intygande och anmälningsskyldighet

Regeringens förslag: Den sökande ska intyga på heder och samvete att lämnade uppgifter är riktiga och fullständiga samt anmäla ändrade förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning.

En anmälan om ändrade förhållanden ska göras så snart som möjligt och senast fjorton dagar efter det att den sökande fick kännedom om förändringen.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian föreslås ingen bestämmelse om inom vilken tid en sökande ska anmäla ändrade förhållanden.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser är positiva till förslaget, bland dem *LO* och *Arbetslöshetskassornas samorganisation*, eller har inget att erinra mot förslaget. *Förvaltningsrätten i Jönköping* anser att det av bestämmelsen bör framgå att det är förhållanden av betydelse för sökandens rätt till ersättning som han eller hon ska förbinda sig att anmäla till arbetslöshetskassan. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* anser att den sökande även i anmälan om arbetslöshet ska intyga på heder och samvete att uppgifterna är riktiga och fullständiga. Myndigheten menar även att det är oklart om en sökande som har lämnat sin ansökan i elektronisk form kan straffas för osann försäkran eller om det krävs en särskild straffbestämmelse i lagen om arbetslöshetsförsäkring. Det bör enligt myndigheten framgå av lagtexten att det krävs underskrift, alternativt elektronisk signatur, när den enskilde lämnar en försäkran på heder och samvete. Myndigheten anser slutligen att det bör finnas en bestämmelse som reglerar inom vilken tid den sökande senast ska ha fullgjort sin anmälningsskyldighet. *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* anför att det skulle vara önskvärt att arbetssökande i sin ansökan om arbetslöshetsersättning även intygar att han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande.

Skälen för regeringens förslag

Intygande och anmälningsskyldighet

I dag finns inte någon lagstadgad skyldighet för den sökande att i ett ärende om ersättning intyga på heder och samvete att lämnade uppgifter är riktiga och fullständiga. Det finns inte heller någon uttrycklig skyldighet att anmäla om de uppgifter han eller hon tidigare har lämnat, och som har betydelse för rätten till ersättning, ändras. Arbetslöshetsförsäkringen bygger i stor utsträckning på uppgifter som den sökande lämnar och arbetslöshetskassorna har begränsade möjligheter att kontrollera samtliga uppgifter i ansökan. Det är därför av största vikt att den sökande lämnar korrekta uppgifter vid ansökan och informerar arbetslöshetskassan om förändringar som påverkar rätten till ersättning.

För att inskräpa vikten av att lämnade uppgifter är korrekta, bör den sökande förpliktas att på heder och samvete intyga att lämnade uppgifter är riktiga och fullständiga. Genom denna ändring blir straffbestämmelsen om osann eller vårdslös försäkran i 15 kap. 10 § brottsbalken tillämplig, under förutsättning att uppgifterna lämnas skriftligen. En sökande bör dessutom vara skyldig att anmäla ändrade förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning. Följden av att det i lag framgår att en sökande ska anmäla ändrade förhållanden, är att bidragsbrottslagen (2007:612) kan tillämpas när en sökande underlåter att anmäla ändrade förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning.

Regeringen delar *Förvaltningsrätten i Jönköpings* uppfattning att det av lagtexten bör framgå att skyldigheten att anmäla ändrade förhållanden ska gälla sådana förhållanden som har betydelse för rätten till arbetslöshetsersättning.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen anser att det är lika angeläget att en sökande i sin anmälan om arbetslöshet som i sin ansökan om ersättning försäkras på heder och samvete att lämnade uppgifter är riktiga och fullständiga. För att bestämmelsen ska få avsedd effekt är det enligt regeringens mening viktigt att en sökande intygar att alla uppgifter som han eller hon lämnar i ett ärende om ersättning är korrekta. Det innebär att uppgifter som en sökande lämnar i samband med arbetslöshetens inträde och även senare under ansökningsförfarandet, t.ex. i kassakort, ska lämnas på heder och samvete. Det ska påpekas att det endast är uppgifter som den sökande själv förfogar över som kan lämnas på heder och samvete. Uppgifter som lämnas av andra, t.ex. arbetsgivare, myndigheter eller läkare, bör därför inte omfattas.

Småföretagarnas Arbetslöshetskassa anför att en sökande även bör intyga att han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande. Regeringen anser inte att det finns skäl att införa en sådan bestämmelse, eftersom det utgör ett allmänt villkor för att överhuvudtaget ha rätt till ersättning.

Tidsgräns för anmälningsskyldigheten

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen efterlyser en bestämmelse som reglerar inom vilken tid den sökande senast ska ha fullgjort sin anmälningsskyldighet från det att förhållandena ändrades.

Regeringen konstaterar att det av förarbetena till bidragsbrottslagen (prop. 2006/07:80 s. 95) framgår att det måste finnas ett begränsat tidsmässigt utrymme för den enskilde att handla innan straffansvar kan inträda och skyldigheten kan anses ha blivit åsidosatt när det finns en skyldighet att anmäla ändrade förhållanden. Generellt bör inte mer än vad som varit en nödvändig tidsåtgång för anmälan godtas. Hur långt detta utrymme ska sträcka sig i det enskilda fallet, får avgöras i rättstillämpningen med ledning av de bestämmelser om anmälningsskyldighet som är aktuella. Regeringen konstaterar även att det i socialförsäkringsbalken finns en bestämmelse som anger att en anmälan ska göras så snart som möjligt och senast 14 dagar efter det att den anmälningsskyldige fick kännedom om förändringen. Enligt regeringen blir det tydligare och mer rättssäkert för en sökande med en sådan uttrycklig bestämmelse om när en anmälan om ändrade förhållanden senast ska lämnas till arbetslöshetskassan. Detta ska ses särskilt mot

bakgrund av det straffansvar som kan komma att aktualiseras enligt bidragsbrottslagen. Regeringen anser att en anmälan bör göras så snart som möjligt och senast 14 dagar efter det att den sökande fått kännedom om förändringen. Att anmälan ska ske så snart som möjligt kan dock, enligt regeringens mening, i vissa fall innebära att den bör ske tidigare än inom 14 dagar. Bestämmelsen bör alltså inte tolkas som om 14 dagars dröjsmål alltid kommer att godtas.

Särskild straffbestämmelse för elektroniskt lämnade uppgifter och formkrav vid ansökan enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen har väckt frågan om det krävs en särskild bestämmelse i lagen om arbetslöshetsförsäkring för att en sökande ska kunna straffas för uppgifter lämnade i elektronisk form. Myndigheten har också föreslagit att det i lagtexten ska framgå att underskrift alternativt elektronisk signatur ska krävas vid uppgiftslämnande lämnas på heder och samvete.

Regeringen konstaterar inledningsvis att det för bidragsbrottslagens tillämplighet på ärenden om rätt till ersättning enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring inte ställs något krav på att den oriktiga uppgiften ska ha lämnats skriftligen. Lagen omfattar således både skriftliga och muntliga uppgifter. Även felaktiga uppgifter som har lämnats elektroniskt över exempelvis Internet eller genom servicetelefon kan medföra straffansvar enligt bidragsbrottslagen. När det sedan gäller straffansvar för osann eller vårdslös försäkrans enligt 15 kap. 10 § brottsbalken är det med hänsyn till straffrättens legalitetsprincip för närvarande oklart om oriktiga uppgifter som lämnas elektroniskt, t.ex. över internet, kan anses uppfylla skriftlighetskravet i straffbestämmelsen. Däremot torde det för straffansvar inte vara avgörande om handlingen också underskrivits så länge den framstår som egenhändigt utställd av uppgiftslämnaren. It-förfalskningsutredningen (SOU 2007:92) har föreslagit förändringar av 15 kap. 10 § brottsbalken som syftar till att göra det tydligt att även uppgifter som lämnas i elektronisk miljö ska omfattas av straffansvaret för osann eller vårdslös försäkrans. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Med hänsyn härtill anser regeringen inte att det finns något skäl att nu införa en specialstraffrättslig bestämmelse för uppgifter som lämnas elektroniskt i lagen om arbetslöshetsförsäkring. Inte heller är det mot denna bakgrund nödvändigt att för närvarande införa ett krav på underskrift alternativt elektronisk signatur i lagen.

4.5 Uteslutning och fränkännande

4.5.1 Bakgrund och behovet av förtydliganden

Uteslutning av medlem ur en arbetslöshetskassa och fränkännande av rätt till arbetslöshetsersättning är åtgärder som tillämpas vid bedrägligt förfarande, dvs. då någon medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktig eller vilseledande uppgift om något förhållande av betydelse för hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning. Det innebär att det ibland är brottsliga gärningar, såsom bedrägeri eller bidragsbrott, som ut-

gör grund för åtgärderna. I dessa fall är uteslutning huvudregeln och det är bara om det finns särskilda skäl som den sökande i stället kan bli fränkänd rätten till ersättning. En medlem ska även uteslutas om han eller hon under en längre tid inte arbetat inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde.

Uteslutning regleras i 37 § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor. Av 10 § andra stycket lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring framgår att den som uteslutits på grund av bedrägligt förfarande inte har rätt till ersättning under en tid av ett år från uteslutningen. Den enskilde måste efter uteslutning på nytt ansöka om medlemskap och uppfylla villkoren för rätt till ersättning för att åter vara ersättningsberättigad. Uteslutning kan även komma i fråga för den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

Fränkännande, som regleras i 66 § lagen om arbetslöshetsförsäkring, innebär att den sökandes ersättningsrätt upphör under ett visst antal dagar. De dagar den sökande är fränkänd arbetslöshetsersättning förbrukas. Fränkännandet ska gälla under minst 130 ersättningsdagar. Om det finns särskilda skäl, får fränkännandet gälla under färre dagar. Ett fränkännande innebär även att den arbetssökande måste arbeta under 80 dagar från den tidpunkt då det förhållande som ledde till fränkännandet kom till arbetslöshetskassans kännedom innan ersättning på nytt kan lämnas.

Arbetslöshetskassan kan enligt 66 § lagen om arbetslöshetsförsäkring, om det finns sannolika skäl att en sökande har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter, hålla inne ersättning under utredning av uteslutning och fränkännande av ersättning, för att undvika att arbetslöshetsersättning betalas ut felaktigt.

Bestämmelser om uteslutning av medlemmar och fränkännande av rätt till arbetslöshetsersättning vid lämnande av oriktiga eller vilseledande uppgifter har funnits i arbetslöshetsförsäkringen under lång tid. Bestämmelserna är svårtillämpade och ålderdomliga, och tillämpas också i förhållandevis liten utsträckning. När de tillämpas kan de emellertid få stora konsekvenser för den enskilde. Regeringen anser att det finns behov av vissa förtydliganden i lagstiftningen för att göra tillämpningen av uteslutning och fränkännande av ersättning mer enhetlig.

4.5.2 Uteslutning eller fränkännande när en enskild låtit bli att anmäla ändrade uppgifter

Regeringens förslag: Den som medvetet eller av grov vårdslöshet har låtit bli att anmäla ändrade uppgifter till en arbetslöshetskassa om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning, ska uteslutas som medlem eller, om särskilda skäl talar mot det, fränkännas rätt till ersättning.

Ersättning enligt grundförsäkringen i lagen om arbetslöshetsförsäkring lämnas inte till personer som har uteslutits från medlemskap till följd av underlåtenhet att anmäla ändrade uppgifter om förhållanden av betydelse för rätten till ersättning.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag. I promemorian saknas förslag om att ersättning enligt grundförsäkringen inte ska lämnas till personer som har uteslutits från medlemskap till följd av underlåtenhet att anmäla ändrade uppgifter till kassan om förhållanden av betydelse för rätten till ersättning.

Remissinstanserna: *Förvaltningsrätten i Stockholm, LO och Arbetslöshetskassornas samorganisation* tillstyrker förslaget. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* efterlyser en preskriptionsregel för beslut om uteslutning och fränkännande. LO anser dock att det är oproportionerligt att straff även kan utdömas enligt bidragsbrottlagen.

Skälen för regeringens förslag: I dag måste den enskilde ha lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter för att frågan om uteslutning ur en arbetslöshetskassa eller fränkännande av rätt till ersättning ska aktualiseras. Någon uttrycklig skyldighet enligt författning att anmäla uppgifter om ändrade förhållanden saknas. Däremot kan ersättning som utgått felaktigt krävas tillbaka av en arbetslöshetskassa enligt 68 § lagen om arbetslöshetsförsäkring, om någon genom underlåtenhet att fullgöra sin uppgifts- eller anmälningsskyldighet har orsakat att ersättning lämnats obehörigen eller med för högt belopp.

Det är inte alltid enkelt att dra en gräns mellan vad som utgör att lämna en felaktig uppgift och vad som i stället faller inom ramen för vad den enskilde borde ha anmält till kassan på grund av att viss tidigare lämnad uppgift förändrats. I båda dessa situationer kan resultatet bli att sökanden får ersättning som han eller hon inte är berättigad till. Enligt regeringen är det i de fall den enskildes handlande framstår som klandervärt, också rimligt att handlandet ska kunna leda till en åtgärd om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda. Regeringen föreslår mot denna bakgrund att även den omständigheten att någon medvetet eller av grov vårdslöshet har låtit bli att anmäla ändrade uppgifter om förhållanden av betydelse för hans eller hennes ersättningsrätt, ska kunna ligga till grund för uteslutning av medlem eller, om det finns särskilda skäl att inte besluta om uteslutning, fränkännande av rätt till ersättning. I förhållande till promemorians förslag, bör ett tillägg i bestämmelsen göras så att det uttryckligen anges att de subjektiva rekvisiten, uppsåt eller grov vårdslöshet, gäller även vid underlåtenhet att anmäla ändrade uppgifter.

Som en konsekvens av förslaget bör ersättning enligt grundförsäkringen i lagen om arbetslöshetsförsäkring inte lämnas till personer som har uteslutits från medlemskap till följd av underlåtenhet att anmäla ändrade uppgifter.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen efterlyser en bestämmelse om hur lång tid som får förflyta från det att den enskilde lämnar en felaktig eller ofullständig uppgift, eller låter bli att anmäla ändrade förhållanden, till dess att arbetslöshetskassan måste kommunicera honom eller henne om en eventuell åtgärd, alternativt måste ha beslutat om en åtgärd. Som jämförelse pekar myndigheten på att det för bidragsbrott gäller en preskriptionstid om fem år från den dag brottet begicks. Regeringen konstaterar att det inte tidigare har funnits någon preskriptionsbestämmelse för uteslutning eller fränkännande. Frågan om preskription har inte heller behandlats i promemorian. Det finns ändå skäl att överväga att införa en preskriptionsbestämmelse för dessa åtgärder. Frågan kan dock inte hanteras i detta lagstiftningsärende. Den tid

som har gått sedan den enskildes bedrägliga beteende kan emellertid ha betydelse dels vid bedömningen av om det finns särskilda skäl att i stället för uteslutning besluta om fränkännande av rätt till ersättning, dels när antalet dagar som fränkännandet ska gälla fastställs.

LO anser att det är oproportionerligt att straff även kan utdömas enligt bidragsbrottslagen (2007:612) för samma bedrägliga beteenden som kan leda till uteslutning eller fränkännande av ersättning och menar att existerande och föreslagna bestämmelser i lagarna om arbetslöshetskassor och arbetslöshetsförsäkring är tillräckliga för att hantera fall då felaktiga uppgifter lämnas till en arbetslöshetskassa.

Lagrådet anför att eftersom beteendet att medvetet eller av grov vårdslöshet låta bli att anmäla ändrade uppgifter till arbetslöshetskassan av betydelse för rätten till ersättning, liksom de beteenden som i dag kan leda till fränkännande av rätt till ersättning, också kan bli föremål för straffrättsliga förfaranden enligt bidragsbrottslagen, hade det varit av värde om lagrådsremissen innehållit en analys av i vad mån tillämpningen av de olika bestämmelserna är avsedd att samordnas och av hur regleringen förhåller sig till det i artikel 4 i det sjunde tilläggsprotokollet till Europakonventionen intagna förbudet mot dubbla straffrättsliga förfaranden.

Regeringen konstaterar att det av artikel 4 i det sjunde tilläggsprotokollet till Europakonventionen följer att ingen får lagföras eller straffas på nytt i en brottmålsrättegång i samma stat för ett brott för vilket han eller hon redan blivit slutligt frikänd eller dömd i enlighet med lagen och rättegångsordningen i denna stat (*ne bis in idem*). Begreppet brottmålsrättegång i bestämmelsen ska tolkas i ljuset av vad som avses med uttrycket anklagelse för brott enligt artikel 6 och begreppet brott i artikel 7 i konventionen (se t.ex. *Sergey Zolotukhin mot Ryssland*, appl. no. 14939/03, dom den 10 februari 2009, § 52). Vid klassificeringen av förfarandet ska särskild vikt fästas vid de tre s.k. Engel-kriterierna (*Engel m.fl. mot Nederländerna*, dom den 8 juni 1976, Serie A no. 22, § 82): 1) den rättsliga klassificeringen av en lagöverträdelse i nationell rätt, 2) överträdelsens karaktär ("the very nature of the offence") och 3) svårighetsgraden av den sanktion som döms ut ("the degree of severity of the penalty"). Andra och tredje kriterierna är alternativa i förhållande till varandra, men kan bedömas kumulativt om bedömningen av dem var för sig inte möjliggör en entydig slutsats. Vid sidan av dessa kan även andra förhållanden beaktas, t.ex. huruvida sanktionen beslutats till följd av ett brottsligt beteende eller inte och vilket förfarande vid beslutsfattandet och genomförandet av åtgärden som tillämpats (se t.ex. *Storbråten mot Norge*, appl. no. 12277/04, beslut den 1 februari 2007, med hänvisningar).

Av Europadomstolens senare praxis framgår att förbudet mot dubbla förfaranden i den aktuella bestämmelsen innebär hinder mot att inleda ett brottmålsförfarande mot en enskild i fråga om en gärning som har sitt ursprung i identiska omständigheter eller omständigheter som är väsentligen desamma som de som har lagts till grund för en redan avslutad process mot honom eller henne (se t.ex. *Sergey Zolotukhin*, § 82, *Ruotsalainen mot Finland*, appl. no. 13079/03, dom den 16 juni 2009, *Tsonyo Tsonev mot Bulgarien*, appl. no. 2376/03, dom den 14 januari 2010).

De omständigheter som ska läggas till grund för bedömningen av frågan om uteslutning ur en arbetslöshetskassa eller fränkännande av rätt till ersättning pga. utebliven anmälan om ändrade förhållanden kan, sedan en anmälningsskyldighet införts, komma att väsentligen utgöra grund även för åtal för bidragsbrott eller vårdslöst bidragsbrott enligt bidragsbrottslagen. Det torde således vara fråga om att i konventionens mening bedöma samma sak i både brottmålet och förfarandet om uteslutning ur en arbetslöshetskassa eller fränkännande av rätt till ersättning. En sådan ordning står inte i strid med förbudet mot dubbla förfaranden i den mån sanktionerna inte i båda fallen är att bedöma som straff i konventionens mening. Praxis från Europadomstolen ger också visst utrymme för staterna att förena ett brott med två eller flera sanktioner, som alla är att bedöma som straff i konventionens mening, som beslutas av samma eller olika domstolar och myndigheter, om det dubbla förfarandet har varit förutsebart och det finns ett tillräckligt nära tidsmässigt och sakligt samband mellan förfarandena (se t.ex. *Nilsson mot Sverige*, appl. no. 73661/01, beslut den 13 december 2005).

Inledningsvis kan konstateras att förfarandet vid uteslutning ur en arbetslöshetskassa och fränkännande av rätt till ersättning inte klassificeras som straffrättsligt i den svenska rättsordningen. Vidare noteras att åtgärderna kan vidtas enbart mot personer som fritt begärt att få ekonomiskt stöd ur arbetslöshetsförsäkringen. Uteslutningen och fränkännandets huvudsakliga syfte är inte att bestraffa den sökande, utan avsikten är i stället att i första hand skydda arbetslöshetskassans medel och skattemedel mot felaktiga utbetalningar i framtiden. Effekterna av att fränkännas rätt till ersättning eller uteslutas som medlem ur en arbetslöshetskassa varierar vidare från fall till fall beroende på om den sökande har behov av ersättning under avstängningstiden. För den som trots uteslutning eller fränkännande av rätt till ersättning t.ex. får ett nytt arbete, har dessa åtgärder inte någon praktiskt betydelse. Det är också möjligt för den enskilde att på nytt kvalificera sig för ersättning från arbetslöshetsförsäkringen sedan han eller hon ansökt om nytt inträde och uppfyllt gällande medlems- och arbetsvillkor. Effekterna kan alltså skifta beroende på slumpmässiga faktorer som inte är hänförliga till klandervärdeheten av de handlingar som föranlett åtgärden.

Trots att medlemskapet i arbetslöshetskassan och rätten till ersättning grundar sig på offentligrättsliga regler och åtgärderna beslutas som en följd av ett handlande som i strafflagstiftningen objektivt sett, med undantag bl.a. för ringa fall, utgör en brottslig gärning, anser regeringen mot den angivna bakgrunden att det kan ifrågasättas om de nu aktuella åtgärderna kan anses utgöra straff i konventionens mening. Det är inte möjligt att utifrån Europadomstolens nuvarande praxis dra några bestämda slutsatser om hur den kan komma att bedöma situationer som de nu aktuella (jfr dock EU-domstolens avgörande rörande jordbruksstöd i mål C-489/10, Łukasz Marcin Bonda, där fränkännande respektive minskning av jordbruksstöd inte ansågs utgöra straffrättsliga påföljder i unionsrättens mening). De båda förfaranden som kan komma i fråga när sökanden underlåter att anmäla ändrade uppgifter är enligt regeringens mening vidare både förutsebara och har ett nära samband med varandra. Trots den utveckling som skett i Europadomstolens praxis under senare år, gör regeringen mot den angivna bakgrunden bedömningen att den

gällande ordningen med straff för bidragsbrott och administrativa sanktioner inom arbetslöshetsförsäkringen är förenlig med såväl Europakonventionen som unionsrätten. Till skillnad från *LO* anser regeringen att det utrymme som ges för det allmänna att döma ut straff för bidragsbrott, även när den enskilde tidigare uteslutits som medlem ur en arbetslöshetskassa eller fränkänts rätt till ersättning, inte kan anses oproportionerligt.

4.5.3 Uteslutning av medlem som inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde

Regeringens förslag: Det ska inte längre vara obligatoriskt för en arbetslöshetskassa att utesluta en medlem om han eller hon inte uppfyller och inte heller under de senaste sex månaderna har uppfyllt bestämmelsen i en kassas stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *LO* och *Arbetslöshetskassornas samorganisation* har inte någon erinran mot förslaget. Övriga remissinstanser kommenterar inte särskilt förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En medlem som arbetar utanför en arbetslöshetskassans verksamhetsområde under en längre period ska i dag uteslutas ur kassan. Trots att bestämmelsen är tvingande tillämpas den i ytterst begränsad omfattning. Ofta är det först i samband med arbetslöshet som det framkommer att medlemmen arbetat utanför verksamhetsområdet. I dessa situationer skyddas den enskilde av en särskild bestämmelse som innebär att den enskilde inte kan uteslutas som medlem, så länge han eller hon är berättigad till arbetslöshetsersättning. Ett beslut om uteslutning på denna grund kan då inte verkställas förrän medlemmens rätt till ersättning har upphört. Skyddsregeln kan vara en förklaring till att uteslutning på denna grund används i liten utsträckning. En annan förklaring kan vara det som *Arbetslöshetskassornas samorganisation* påpekar, nämligen att medlemmen innan beslut fattas om uteslutning bör informeras om att han eller hon borde byta arbetslöshetskassa och att det först om så inte sker blir aktuellt med en uteslutning.

De senaste årens regeländringar i arbetslöshetsförsäkringen har förändrat förutsättningarna för tillämpningen av bestämmelsen. Med tidigare finansieringsregler fanns det sällan ett incitament för en arbetslöshetskassa att utesluta en medlem på grund av arbete utanför arbetslöshetskassans verksamhetsområde. De förändrade finansieringsreglerna, som innebär att arbetslöshetskassorna står för en större del av kostnaden för arbetslöshetsförsäkringen, tjänar till att understryka arbetslöshetskassans anknytning till ett visst verksamhetsområde. Antalet arbetslösa medlemmar påverkar storleken på kassans medlemsavgift. Den tydligare kopplingen till verksamhetsområdet innebär att arbetslöshetskassorna har anledning att följa upp om medlemmarna arbetar inom kassans område eller inte.

Bestämmelsen om uteslutning på grund av arbete utanför arbetslöshetskassans verksamhetsområde har alltså i praktiken en begränsad

betydelse. Regeringen föreslår mot denna bakgrund att regeln inte ska vara tvingande, utan i stället utgöra en möjlighet för kassan att på denna grund utesluta en medlem.

Prop. 2012/13:12

4.5.4 Tidpunkten för när en åtgärd ska gälla

Regeringens förslag: Ett beslut om uteslutning på grund av att den enskilde har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter, eller låtit bli att anmäla ändrade uppgifter, ska gälla från och med den dag då arbetslöshetskassan inledde utredning av det förhållande som ligger till grund för beslutet. Detsamma gäller ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning. I ett beslut om fränkännande ska det, i likhet med vad som gäller för uteslutning, anges från vilken tidpunkt som beslutet gäller.

Ett beslut om uteslutning på grund av att medlemmen inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde ska gälla från och med första dagen i den kalendermånad som följer på beslutet. Om medlemmen har rätt till ersättning vid tidpunkten för beslutet om uteslutning, gäller dock uteslutningen från och med första dagen i den kalendermånad som följer efter den dag då rätten till ersättning upphör.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. I promemorian föreslås att beslut om uteslutning på grund av att medlemmen inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde ska gälla från dagen för beslutet. Det finns inget förslag om att det ska anges i ett beslut om fränkännande från när beslutet gäller.

Remissinstanserna: *Arbetslöshetskassornas samorganisation* tillstyrker förslaget att uteslutning ska gälla från den dag då omständigheten som ligger till grund för beslutet kom till arbetslöshetskassans kännedom. Organisationen och *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* anser dock att det bör klargöras vilken tidpunkt som avses. *LO* har inget att invända mot föreslagen tidpunkt för när uteslutning ska gälla då uteslutning sker på grund av att medlemmen inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde. Beträffande medlem som utesluts på denna grund, anser *Arbetslöshetskassornas samorganisation* att uteslutningstidpunkten bör vara den första i en månad och att den enskilde bör kunna få ha kvar ett sammanhängande medlemskap om han eller hon direkt söker inträde i en ny arbetslöshetskassa. Övriga remissinstanser yttrar sig inte särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Från vilken tidpunkt en uteslutning av en medlem ska gälla är inte reglerat i lagen om arbetslöshetskassor. Tillämpningen skiljer sig åt mellan olika arbetslöshetskassor. Arbetslöshetskassorna utgår antingen från dagen för beslutet, närmast påföljande månadskifte efter beslutet eller från den dag då omständigheten som ligger till grund för uteslutningen kom till kassans kännedom. Eftersom beslut om uteslutning kan få stora konsekvenser för den enskilde är det av särskild vikt att lika fall behandlas lika.

När det gäller medlemmar som det finns skäl att utesluta för att de har lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter eller låtit bli att anmäla

ändrade uppgifter, är det av vikt att förhindra att ersättning fortsätter att utgå. Om en uteslutning i dessa fall gäller från dagen för beslutet, blir bestämmelsen tydlig och enkel att tillämpa. Nackdelen är att det kan leda till att ersättning betalas ut fram till tidpunkten för beslutet. Om utgångspunkten i stället är den tidpunkt när det förhållande som ligger till grund för att utesluta medlemmen kom till arbetslöshetskassans kännedom, finns inte denna nackdel. Däremot medför denna lösning att uteslutningen eller fränkännandet gäller retroaktivt och att det därmed finns risk för återkrav. Bestämmelserna som ger arbetslöshetskassorna möjlighet att under vissa förutsättningar hålla inne ersättning under den tid utredning pågår i ett ärende om uteslutning eller fränkännande, får dock anses motverka dessa problem i tillräcklig omfattning.

Som *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* anför, är en retroaktiv uteslutning besynnerlig ur ett föreningsrättsligt perspektiv. Dock är arbetslöshetskassorna detaljreglerade i en särskild lag som delvis är av offentligrättslig karaktär och medlemmarnas rättigheter och skyldigheter lättöverskådliga. Regeringen anser, liksom *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen*, att den föreslagna tidpunkten också förefaller som den mest praktiska lösningen.

Enligt lagrådsremissens förslag ska ett beslut om uteslutning eller fränkännande gälla från och med den dag då det förhållande som ligger till grund för beslutet kom till arbetslöshetskassans kännedom. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* och *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* anför att formuleringen ”kom till arbetslöshetskassans kännedom” är otydlig. Det är enligt dem oklart om den avser när arbetslöshetskassan gör själva upptäckten av en omständighet som kan leda till uteslutning eller fränkännande, eller om den avser när omständigheten kom arbetslöshetskassan till handa, dvs. då handlingarna inkom. Småföretagarnas Arbetslöshetskassa bedömer det mer rimligt att tidpunkten förläggs vid själva upptäckten. Det är först efter att en handläggare på kassan får faktisk kännedom om ett förhållande som kan föranleda uteslutning eller fränkännande, som kassan har möjlighet att hålla inne ersättning i avvaktan på att utredningen blir klar. Det talar för att en uteslutning eller ett fränkännande ska gälla från denna tidpunkt och inte från den tidpunkt då handlingarna kom kassan till handa.

Lagrådet har anfört att detta i praktiken synes innebära att beslutet ska gälla från och med den dag då kassan inleder en utredning av frågan och att detta i så fall bör komma till uttryck i lagtexten. Lagrådet ifrågasätter om önskemålet att undvika återkrav, som endast partiellt torde kunna undvikas, utgör tillräckligt skäl för att frångå beslutsdagen som den dag uteslutning respektive fränkännande börjar gälla. Regeringen anser att det, trots Lagrådets ifrågasättande, ändå sammantaget framstår som mest lämpligt att beslutet om uteslutning ska gälla retroaktivt, men delar Lagrådets uppfattning att det bör uttryckas som att beslutet gäller från och med den dag då arbetslöshetskassan inleder en utredning av frågan. Som Lagrådet anmärker, innebär förslaget att krav måste ställas på en noggrann dokumentation hos kassorna om vid vilken tidpunkt beslutsärendena initieras.

Ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning bör behandlas på samma sätt som ett beslut om uteslutning. Även ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning bör därför gälla från och med den dag

då arbetslöshetskassan inleder en utredning av frågan. På Lagrådets inrådan bör det, på motsvarande sätt som gäller för beslut om uteslutning, införas en bestämmelse om att det i arbetslöshetskassans beslut om fränkännande ska anges från och med vilken dag kassans beslut gäller. Den dagen blir också utgångspunkt för beräkning av 80-dagarsregeln om förvärvsarbete som villkor för att ny ersättning ska kunna ges.

När det gäller medlemmar som utesluts på grund av att de inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde, ser förutsättningarna annorlunda ut. Om ett beslut om uteslutning fattas under tid då medlemmen har rätt till arbetslöshetsersättning, gäller uteslutningen från och med dagen efter det att medlemmens rätt till ersättning upphör. Någon förändring av den bestämmelsen föreslås inte. Om beslutet gäller en medlem som inte får ersättning skulle det enbart leda till ökad administration att ge beslutet retroaktiv verkan. I promemorian föreslås därför att uteslutningen ska gälla från dagen för beslutet.

Arbetslöshetskassornas samorganisation anser att uteslutningstidpunkten bör vara den första i en månad för att den enskilde ska kunna få ett sammanhängande medlemskap, om han eller hon direkt söker inträde i en ny arbetslöshetskassa. Organisationen anser att det inte står i rimlig proportion till handlandet att den enskilde ska få en kraftigt försämrad ersättning på grund av underlåtenhet att byta arbetslöshetskassa. Det sammanhängande medlemskapet under en tolv månadersperiod är ett villkor för att kunna få ersättning vid arbetslöshet enligt inkomstbortfallsförsäkringen. Enligt 34 § lagen om arbetslöshetskassor anses inträdet i kassan ha skett första dagen i den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes. Regeringen delar organisationens bedömning att en lämpligare tidpunkt för denna uteslutnings giltighet är från och med första dagen i den kalendermånad som följer på beslutet. Den enskilde har då möjlighet att ha kvar ett sammanhängande medlemskap genom att efter uteslutning omedelbart söka inträde i en ny arbetslöshetskassa. Genom att förlägga tidpunkten till den första i närmast följande kalendermånad undviks att den enskilde drabbas orimligt hårt av en uteslutning på denna grund.

Lagrådet har påpekat att den föreslagna lagtexten i vissa fall skulle kunna innebära en mindre förmånlig behandling av medlem som har rätt till ersättning vid tidpunkten för beslutet om uteslutning och att detta inte synes ha varit avsikten. Lagrådet föreslår därför att bestämmelsen anger att om medlemmen den första dagen i den kalendermånad som följer på beslutet har rätt till ersättning, gäller dock uteslutningen först från och med dagen efter den dag då rätten till ersättning upphör. Som tidigare nämnts har regeringen i huvudsak följt Lagrådets förslag. Regeringen har dock funnit anledning att göra några mindre justeringar för att lagtexten ska ge ett tydligt uttryck för den åsyftade innebörden. Förslaget i propositionen avviker därför i viss mån från Lagrådets förslag.

4.5.5 Beslut om åtgärd när den enskilde utträtt ur kassan

Regeringens förslag: Den arbetslöshetskassa till vilken uppgifter har lämnats eller skulle ha lämnats ska besluta om fränkännande, även om den som berörs har utträtt ur kassan.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag. I promemorian föreslås inte någon bestämmelse om vilken arbetslöshetskassa som ska besluta om fränkännande.

Remissinstanserna: *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* och *LO* har inte något att invända mot förslaget. Övriga remissinstanser yttrar sig inte särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Det kan förekomma att den enskilde inte längre är medlem i en arbetslöshetskassa när kassan finner att den enskilde, uppsåtligt eller av grov vårdslöshet, har lämnat oriktiga uppgifter av betydelse för bedömningen av hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning. Vidare kan det förekomma att en arbetslöshetskassa påbörjar en utredning om uteslutning eller fränkännande, men att den enskilde utträder som medlem ur kassan innan beslut om åtgärd har fattats. Hur dessa situationer ska hanteras är inte reglerat och hanteringen förefaller skilja sig åt mellan olika arbetslöshetskassor. Detta medför att det finns möjlighet att undgå ett beslut om uteslutning eller fränkännande genom att utträda ur en arbetslöshetskassa innan beslut i ärendet är fattat.

Regeringen anser att den beskrivna ordningen är otillfredsställande och att det i dessa situationer är den arbetslöshetskassa till vilken vilseledande eller oriktiga uppgifter har lämnats, eller till vilken ändrade uppgifter skulle ha anmälts, som bör besluta om åtgärd. Detta gäller oavsett om den som berörs har gått med i en annan arbetslöshetskassa eller inte. När den enskilde har utträtt ur en arbetslöshetskassa, eller inte varit medlem i en arbetslöshetskassa och inte heller varit ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan, kan han eller hon naturligtvis inte uteslutas. Det är i den situationen rimligt att han eller hon kan fränkännas rätt till ersättning. Fördelen med den föreslagna ordningen är att det är den kassa till vilken oriktiga eller vilseledande uppgifter har lämnats eller ändrade uppgifter inte anmälts, och som därmed har informationen om omständigheterna kring de aktuella uppgifterna, som ska pröva frågan om fränkännande.

Att i stället ha en annan ordning som innebär att en eventuell ny arbetslöshetskassa ska besluta om åtgärd, förutsätter för det första att den enskilde har gått med i en ny kassa. I de fall den enskilde har utträtt ur en kassa, till vilken han eller hon exempelvis har lämnat oriktiga uppgifter, och därefter inte går med i någon ny kassa, måste den gamla kassan fatta beslut om fränkännande av rätt till ersättning för att inte den enskilde ska undgå beslut om någon åtgärd med anledning av ägerandet. Det skulle naturligtvis vara en nackdel om beslutanderätten vad gäller fränkännande var beroende av om den enskilde har gått med i en ny kassa eller inte. Den situationen kan uppstå att den enskilde inte har gått med i en ny kassa när ärendet inleds, men är medlem i en annan kassa vid tidpunkten

då den föregående kassan avser att besluta om uteslutning eller fränkännande. En annan nackdel med ordningen att en eventuell ny arbetslöshetskassa skulle besluta om åtgärd är att den gamla och den nya arbetslöshetskassan skulle kunna göra olika bedömningar när det gäller beslut om återbetalningsskyldighet respektive åtgärd. Dessa nackdelar undviks om den kassa till vilken den enskilde har lämnat oriktiga eller felaktiga uppgifter, eller inte anmält ändrade uppgifter, fattar beslut om fränkännande, oavsett om den enskilde efter utträdet ur kassan har gått med i en ny kassa.

I promemorian föreslås det inte någon särskild bestämmelse som pekar ut vilken arbetslöshetskassa som ska besluta om fränkännande. Regeringen anser att det är lämpligt att detta uttryckligen framgår av paragrafen som behandlar fränkännande.

4.5.6 Omfattningen av ett fränkännande

Regeringens förslag: Ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning ska avse minst 45 och högst 195 ersättningsdagar.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Förvaltningsrätten i Stockholm* tillstyrker förslaget och *LO* har inte någon invändning mot det. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* föreslår att det för de personer som har handlat klandervärt, men som inte kan uteslutas som medlemmar i arbetslöshetskassa, införs en ny form av åtgärd. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser att kravet att den sökande för att åter få ersättning ska ha utfört arbete under 80 dagar bör tas bort. Övriga remissinstanser kommenterar inte särskilt detta förslag.

Skälen för regeringens förslag: Enligt gällande rätt ska ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning avse minst 130 dagar. Om det finns särskilda skäl kan det gälla under färre dagar. Det finns alltså inte någon nedre eller övre gräns för hur många ersättningsdagar ett beslut om fränkännande får avse.

Regeringen anser att det är önskvärt att skapa förutsättningar för ökad likabehandling genom att det i lagtexten anges vilket högsta och lägsta antal ersättningsdagar ett fränkännande kan avse. Som *Förvaltningsrätten i Stockholm* anför, kan detta även öka flexibiliteten i bedömningen av olika sakförhållandens svårighetsgrad. Som ett riktmärke för fränkännande bör 130 ersättningsdagar behållas. Det bör naturligtvis avgöras utifrån omständigheterna i det individuella fallet hur många ersättningsdagar ett beslut om fränkännande ska bestämmas till.

En sökande som lämnar sin anställning utan giltig anledning stängs av från rätt till ersättning i 45 ersättningsdagar, om arbetet skulle ha varat mer än tio dagar. I promemorian föreslås att samma avstängningstid ska gälla för den som skiljs från sitt arbete på grund av otillbörligt uppförande. Regeringen anser att ett beslut om fränkännande inte bör bli mindre kännbart än avstängning på dessa grunder. Den nedre gränsen för hur många dagar ett fränkännande får avse bör därför bestämmas till 45.

En sökande som uteslutits ur en arbetslöshetskassa är inte berättigad till vare sig grundersättning eller inkomstrelaterad ersättning under tolv

månader efter uteslutningen. Enligt schablon omfattar ett kalenderår 260 ersättningsdagar, varför ett alternativ skulle vara att bestämma den övre gränsen för fränkännande till 260 ersättningsdagar. Ett beslut om fränkännande bör inte vara en strängare åtgärd än ett beslut om uteslutning. Det maximala antalet fränkännandedagar bör vara lägre än schablonen för helårsersättning. Samtidigt är de fall som avses här så allvarliga att uteslutning skulle ha varit aktuell om den sökande fortfarande varit medlem i en arbetslöshetskassa. Därför får det högsta antalet fränkännandedagar inte heller vara för lågt. Regeringen anser, i likhet med vad som föreslås i promemorian, att den övre gränsen för hur många dagar ett fränkännande får avse lämpligen bör bestämmas till 195 dagar, vilket motsvarar tre fjärdedelar av en helårsersättning enligt schablon.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen argumenterar för att det vore lämpligt att skilja mellan de fall där fränkännande av rätt till ersättning används som ett substitut för uteslutning på grund av att sökanden har utträtt ur arbetslöshetskassan och de fall där fränkännande används för att det finns särskilda skäl att tillämpa en mildare åtgärd. Myndighetens förslag är att för de personer som har handlat klandervärt, men som inte kan uteslutas som medlemmar på grund av utträde, införa en ny åtgärd. Enligt förslaget ska den sökande inte ha rätt till ersättning enligt grundförsäkringen eller den inkomstrelaterade försäkringen förrän efter tolv månader från det att förhållandet som har föranlett åtgärden kom till arbetslöshetskassans kännedom. Detta förutsatt att personen efter att rätten till ersättning upphört har arbetat i en sådan omfattning som kvalificerar för en ny ersättningsperiod. Ovanstående modell skulle enligt myndigheten innebära en mer likformig behandling av personer som handlat klandervärt, oavsett om de är medlemmar eller inte i den arbetslöshetskassa som handlägger ärendet. Regeringen kan se det positiva i syftet att åstadkomma en likformig behandling av dessa personer. Regelverket om fränkännande skulle dock bli mer invecklat om en sådan särreglering infördes. Syftet med den föreslagna bestämmelsen om en spännvidd för fränkännande av ersättningsrätten upp till 195 dagar är att den enskilde i de allvarligaste fallen av fränkännande ska få en fränkännandeperiod som är jämförbar med effekten av en uteslutning från arbetslöshetskassan. Regeringen anser därför inte att det därutöver är nödvändigt att införa den särreglering för vissa fränkännandefall som *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* föreslår.

Arbetskravet innebär att den sökande ska arbeta 80 dagar efter fränkännandet innan han eller hon har rätt till eventuella återstående dagar i ersättningsperioden. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser att arbetskravet ska tas bort då det inte sällan de facto blir en strängare sanktion än uteslutning, vilket inte torde ha varit lagstiftarens intention. Någon förändring av detta krav föreslås inte i promemorian. Regeringen finner för närvarande inte anledning att föreslå någon ändring när det gäller arbetskravet.

Regeringens förslag: En arbetslöshetskassa ska, utöver de situationer som finns i dag, få besluta att tills vidare hålla inne ersättning till en sökande om det finns sannolika skäl att anta att han eller hon inte uppfyller de allmänna villkoren för rätt till ersättning. På motsvarande sätt ska ersättning kunna hållas inne till en sökande som avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar.

Ersättning ska få hållas inne till dess arbetslöshetskassan slutligt prövat frågan om sökandens rätt till ersättning och med högst det belopp som kan komma i fråga i det slutliga beslutet.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorian innehåller inget förslag om att en arbetslöshetskassa ska ha rätt att hålla inne ersättning till en sökande som avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har yttrat sig över förslaget tillstyrker förslaget i huvudsak eller lämnar det utan erinran, bland dem *LO* och *Arbetslöshetskassornas samorganisation*. *Arbetsförmedlingen* anser att bestämmelsen om innehållande även ska omfatta den situationen där en sökande avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* och *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* anser att det borde vara möjligt för arbetslöshetskassorna att innehålla ersättning under utredning för sökande som studerar eller bedriver näringsverksamhet. *Justitieombudsmannen* anser att regeringen bör överväga en reglering av arbetslöshetskassornas skyldighet att fatta skriftliga beslut med överklagandehänvisning. *Förvaltningsrätten i Stockholm* anser att det är ett problem att arbetslöshetskassorna inte är skyldiga att tillämpa förvaltningslagen (1986:223).

Skälen för regeringens förslag

Ny bestämmelse om innehållande av ersättning

Arbetslöshetskassorna har i dag rätt att hålla inne ersättning om det finns sannolika skäl att anta att den sökande kommer att stängas av från rätt till ersättning eller att ersättningen kommer att sättas ned. En motsvarande bestämmelse om innehållande av ersättning finns för de fall en sökande kan komma att fränkännas rätt till ersättning eller uteslutas som medlem ur arbetslöshetskassan. Det saknas emellertid möjlighet för en arbetslöshetskassa att hålla inne ersättning under utredning av om den sökande uppfyller de allmänna villkoren för rätt till ersättning.

Det kan ta tid från det att en arbetslöshetskassa får kännedom om en omständighet som kan påverka den sökandes ersättningsrätt till dess att kassan kan fatta beslut i ärendet. Under denna tid hinner ofta ytterligare ersättning betalas ut, vilket innebär att den enskildes skuld kan komma att växa under utredningstiden. Det kan i sin tur leda till att den enskilde får svårt att betala tillbaka felaktigt utbetalade belopp och att arbetslöshetskassan inte får tillbaka hela beloppet. Det kan också framstå som otillfredsställande att den sökande får ersättning som han eller hon

med stor sannolikhet inte har rätt till. Enligt regeringens uppfattning bör en arbetslöshetskassa därför kunna besluta att hålla inne ersättning om det finns sannolika skäl att den sökande inte uppfyller de allmänna villkoren för rätt till ersättning.

Arbetsförmedlingen anser att det är angeläget att en arbetslöshetskassa även ska kunna hålla inne ersättning när en sökande avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar, eftersom det annars finns risk för att ersättning betalas ut felaktigt under den tid kassan utreder ett sådant ärende. Liksom för sökanden som inte uppfyller de allmänna villkoren, finns det för sökanden som avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar risk att ersättning kan komma att betalas ut felaktigt. Regeringen delar, mot den bakgrunden, *Arbetsförmedlingens* uppfattning att det ska finnas möjlighet för en arbetslöshetskassa att hålla inne ersättning i de fall där en sökande avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och Småföretagarnas Arbetslöshetskassa anser att det borde vara möjligt för arbetslöshetskassorna att innehålla ersättning under utredning för sökande som studerar eller bedriver näringsverksamhet. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* anser dessutom att det bör införas en generell regel som ger arbetslöshetskassorna rätt att innehålla ersättning under utredning om det finns sannolika skäl att anta att den sökande inte uppfyller villkoren för rätt till ersättning.

Studerande och företagare är som huvudregel inte berättigade till ersättning eftersom de i normalfallet inte står till arbetsmarknadens förfogande och därmed inte uppfyller de allmänna villkoren för rätt till ersättning. Det framgår även av 10 och 34–35 a §§ lagen om arbetslöshetsförsäkring att de normalt sett inte har rätt till ersättning. Det kan alltså komma att göras felaktiga utbetalningar till studerande och företagare som ansöker om, men inte har rätt till, ersättning. Eftersom syftet med bestämmelsen om innehållande är att minska antalet felaktiga utbetalningar bör arbetslöshetskassan, som *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* och *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* påpekar, ha rätt att hålla inne ersättning då ersättningsrätten ifrågasätts för både studerande och företagare, liksom för övriga som inte uppfyller de allmänna villkoren.

Sammanfattningsvis anser regeringen att en arbetslöshetskassa under utredningstid bör kunna besluta, utöver vad som redan gäller i dag, att ersättning ska hållas inne om det finns sannolika skäl att anta att den sökande inte uppfyller de allmänna villkoren för rätt till ersättning eller om den sökande inte har rätt till ersättning för att han eller hon har avvisat en anvisning till jobbgarantin för ungdomar. Regeringen anser emellertid att rätten att hålla inne ersättning ska begränsas till de fall där det uttryckligen framgår av lag att ersättningsrätten kan ifrågasättas, dvs. om sökanden inte uppfyller de allmänna villkoren, avvisat en anvisning till jobbgarantin för ungdomar, kommer att stängas av från rätten till ersättning, frånkännas rätt till ersättning eller uteslutas som medlem ur en arbetslöshetskassa.

Regeringen anser att samtliga bestämmelser om i vilka fall en arbetslöshetskassa har rätt att hålla inne ersättning under utredningstiden i ett ärende bör samlas i en paragraf. Det bör även anges i paragrafen att

ersättning ska få hållas inne till dess arbetslöshetskassan slutligt prövat frågan om sökandens rätt till ersättning och högst med det belopp som kan komma i fråga för beslutet om ersättning. Vidare bör möjligheten att innehålla ersättning i avvaktan på utredning och beslut i ärenden om nedsättning av dagpenning upphävas eftersom denna åtgärd föreslås avskaffas.

Överklaganderätt

Justitieombudsmannen anför att en arbetslöshetskassas beslut om innehållande av ersättning måste ses som ett sådant beslut i ett ersättningsärende som efter omprövning får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Enligt *Justitieombudsmannen* medför detta att provisoriska beslut, på samma sätt som slutliga beslut, ska meddelas i skriftlig form tillsammans med en överklagandehänvisning. Med hänsyn till att ersättning i många fall fortfarande hålls inne utan att formliga beslut fattas, finns det enligt *Justitieombudsmannen* skäl att överväga en reglering av kassornas skyldigheter i detta avseende.

Så som *Justitieombudsmannen* påpekar, är ett beslut att hålla inne ersättning ett beslut i ett ersättningsärende som kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol efter att arbetslöshetskassan har omprövat beslutet. Om arbetslöshetskassorna nu även får möjlighet att hålla inne ersättning när ersättningsrätten ifrågasätts för sökande som inte uppfyller de allmänna villkoren eller avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar, bör dessa beslut vara överklagbara på samma sätt som tidigare beslut om innehållande.

Förvaltningsrätten i Stockholm anser att förvaltningslagen bör göras tillämplig på arbetslöshetskassorna för att öka rättssäkerheten. Regeringen tar i detta lagstiftningsarbete inte ställning till om förvaltningslagen bör göras tillämplig på relevanta delar av arbetslöshetskassornas verksamhet. Frågan ingår som en del i utredningsuppdraget för Kommittén om hållbara försäkringar vid sjukdom och arbetslöshet (S 2010:04). Utredningen ska slutredovisas senast den 31 januari 2015.

4.7 Samordning mellan olika åtgärdssystem

Regeringens bedömning: Systemet för åtgärder avseende aktivitetsstöd bör ses över.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har yttrat sig instämmer i sak med bedömningen eller lämnar den utan erinran, bland dem *LO*, *Statskontoret* och *Arbetslöshetskassornas samorganisation*. *LO* och *Arbetslöshetskassornas samorganisation* menar att arbetslöshetskassorna bör administrera utbetalningarna av aktivitetsstödet. *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering* anser att det saknas en diskussion angående samordningen mellan åtgärdsreglerna för ekonomiskt bistånd och arbetslöshetsförsäkringen.

Skälen för regeringens bedömning: Reglerna om arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd har samordnats i stor utsträckning sedan 2007. Det är rimligt att samma grundprinciper gäller i båda systemen och att en sökande inte ska kunna växla mellan arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd och därigenom undgå åtgärd. Mot denna bakgrund och för att regelverket ska bli mer överskådligt för den enskilde, bör åtgärdsbestämmelserna för enskilda som har aktivitetsstöd och arbetslöshetsersättning harmoniseras. Enligt regeringens uppfattning bör frågan ses över i annat sammanhang. Som anges i budgetpropositionen för 2013 avser regeringen att lämna förslag eller avisera förändringar i regelverket i samband med budgetpropositionen för 2014 (se prop. 2012/13:1, utg. omr. 14, avsnitt 3.5.4).

LO och Arbetslöshetskassornas samorganisation anser att arbetslöshetskassorna bör administrera utbetalningarna av aktivitetsstödet. Regeringen tar i detta lagstiftningsarbete inte ställning till hur aktivitetsstödet ska administreras. Frågan ingår som en del i utredningsuppdraget för Kommittén om hållbara försäkringar vid sjukdom och arbetslöshet (S 2010:04). Utredningen ska slutredovisas senast den 31 januari 2015.

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering anser att det saknas en diskussion angående samordningen mellan åtgärdsreglerna för ekonomiskt bistånd och arbetslöshetsförsäkringen. Så som framgår av budgetpropositionen för 2013 avser regeringen att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att kartlägga samt säkerställa efterlevnaden av krav, särskilt på att söka arbete, inom respektive program. I propositionen anförs också att det är viktigt att övriga inskrivna arbetslösa som varken uppbär arbetslöshetsersättning eller aktivitetsstöd söker arbete aktivt och att Arbetsförmedlingen stödjer och följer upp arbetssökandet. Detta gäller inte minst personer med ekonomiskt bistånd från kommunerna. Regeringen avser att ge Socialstyrelsen i uppdrag att främja informationsspridningen om hur kommuner och Arbetsförmedlingen kan samverka för att stödja arbetssökandet hos biståndstagare, bl.a. om hur Arbetsförmedlingen effektivt kan kommunicera med socialtjänsten om detta arbetssökande (se prop. 2012/13:1, utg. omr. 14, avsnitt 3.5.4).

5 Återbetalning av statsbidrag

5.1 Gällande rätt

Återkravshanteringen vid arbetslöshetskassorna består av två delar, arbetslöshetskassans återkrav gentemot den enskilde och arbetslöshetskassans återbetalning av statsbidrag. Återkrav gentemot den enskilde regleras i 68 och 68 a §§ lagen om arbetslöshetsförsäkring. I 68 § anges att om någon på något sätt orsakat att ersättning lämnats obehörigen eller med för högt belopp, eller på något annat sätt fått ersättning utan att vara berättigad till det, ska ersättningen betalas tillbaka. I det sistnämnda fallet gäller dock att om den enskilde inte skäligen bort inse att det var fråga

om felaktig utbetalning av ersättning, dvs. var i god tro vid utbetalningen, föreligger ingen återbetalningsskyldighet. I 68 a § anges att om någon som fått ersättning från en arbetslöshetskassa senare fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid, ska ersättningen betalas tillbaka. Arbetslöshetskassan får enligt 68 d §, helt eller delvis, efterge ett återkrav om det finns särskilda skäl för det.

Enligt 93 § lagen om arbetslöshetskassor har en arbetslöshetskassa rätt till statsbidrag för kostnader för ersättning som betalas ut enligt bestämmelser i lagen om arbetslöshetsförsäkring. Av 93 a § lagen om arbetslöshetskassor framgår att regeringen kan besluta om bidrag till en arbetslöshetskassa även för andra ändamål.

Arbetslöshetskassans återbetalning av statsbidrag regleras i 94 § lagen om arbetslöshetskassor. En arbetslöshetskassa ska betala tillbaka statsbidrag, om den har fått bidrag utan att vara berättigad till det eller har fått för stort bidrag. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen beslutar om återkrav. Om återkravet grundas på att beslut om arbetslöshetsersättning är felaktigt, får Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen kräva tillbaka statsbidrag, under förutsättning att utbetalningen av ersättning skett i strid med gällande regler på området. Vid återkrav får beloppet jämkas eller, om det finns synnerliga skäl, helt efterges.

5.2 En tydligare reglering behövs

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen har under de senaste åren granskat arbetslöshetskassornas återkravshantering. Granskningarna visar att arbetslöshetskassornas återkravshantering över lag fungerar, men att det finns oklarheter vad gäller delar av hanteringen. Detta gäller främst ärenden där arbetslöshetsersättning utgått felaktigt, men där arbetslöshetskassan fattat beslut om att den sökande inte är återbetalningsskyldig. Det kan röra sig om att den sökande varit i god tro eller att arbetslöshetskassan fattat beslut om eftergift. Det har framkommit att återbetalning i dessa situationer inte alltid sker enligt regelverket. Regeringen anser att det är bekymmersamt att återkravshanteringen av felaktigt utbetalat statsbidrag inte sker på ett enhetligt och effektivt sätt och att det är angeläget att åstadkomma en tydligare reglering på området.

Regeringens förslag: Om någon som har fått arbetslöshetsersättning har orsakat att ersättningen betalats ut i strid med lagen om arbetslöshetskassor, lagen om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska arbetslöshetskassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt. Detsamma gäller när den som har fått ersättning från en kassa senare har fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid.

Återbetalningsskyldigheten omfattar dock inte belopp som arbetslöshetskassan har beslutat att efterge med stöd av lagen om arbetslöshetsförsäkring.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorians förslag regleras inte den situationen att en enskild som fått ersättning från en arbetslöshetskassa senare fått lön eller skadestånd för samma tid.

Remissinstanserna: *Arbetsförmedlingen* är positiv till förslaget. Myndigheten anser att ett viktigt klarläggande är att det tydligt framgår att arbetslöshetskassorna självmant ska betala tillbaka statsbidrag när förutsättningarna för det är uppfyllda, men att det bör regleras vid vilken tidpunkt återbetalning av statsbidrag från en arbetslöshetskassa till Arbetsförmedlingen ska ske. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* anför att det inte av föreslagna bestämmelser om återbetalning av statsbidrag framgår om en arbetslöshetskassa ska betala tillbaka statsbidraget för utbetald arbetslöshetsersättning i det fall ersättnings-tagaren senare blir skyldig att betala tillbaka ersättning därför att han eller hon fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid. Myndigheten anser även att arbetslöshetskassornas skyldighet att självmant betala tillbaka statsbidrag ännu tydligare bör komma till uttryck i lagtexten. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* är positiv till att det klargörs att arbetslöshetskassorna inte behöver återbetala statsbidraget i de fall eftergift meddelats eller den sökande befunnits vara i god tro. Organisationen och *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa*, som inte invänder mot förslaget som sådant, anför att man vid arbetslöshetskassornas återbetalning bör ta hänsyn till den finansierings- och arbetslöshetsavgift som arbetslöshetskassorna betalar. Övriga remissinstanser kommenterar inte förslaget särskilt.

Skälen för regeringens förslag: I de fall den sökande har orsakat en felaktig utbetalning av arbetslöshetsersättning är han eller hon återbetalningsskyldig enligt 68 § lagen om arbetslöshetsförsäkring. I de situationerna kan arbetslöshetskassan från den enskilde återkräva det som utbetalats felaktigt. Det är därför rimligt att en arbetslöshetskassa i de fallen ska betala tillbaka statsbidrag som kassan har fått för den felaktigt utbetalda arbetslöshetsersättningen. Regeringen föreslår att kassorna ska vara återbetalningsskyldiga i dessa fall.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen anför att det inte av bestämmelserna i promemorians förslag framgår om en arbetslöshetskassa ska betala tillbaka statsbidraget för utbetald arbetslöshetsersättning,

i det fall ersättningstagaren senare blir skyldig att betala tillbaka ersättning enligt 68 a § lagen om arbetslöshetsförsäkring därför att han eller hon fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid. Även i dessa situationer kan arbetslöshetskassan återkräva den utbetalda ersättningen från den enskilde. Regeringen anser därför att det i paragrafen bör läggas till att samma återbetalningsskyldighet gäller för en arbetslöshetskassa när den som har fått ersättning från kassan senare fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid.

Beträffande arbetslöshetskassornas skyldighet att självmant betala tillbaka statsbidrag anser *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* att den ännu tydligare bör komma till uttryck i lagtexten. Regeringens uppfattning är att den föreslagna skrivningen, där arbetslöshetskassornas skyldighet att betala tillbaka statsbidrag för felaktigt utbetald arbetslöshetsersättning uttrycks som att de i angivna fall ska betala tillbaka statsbidrag, är tillräcklig tydlig.

Om det finns särskilda skäl, kan en arbetslöshetskassa fatta beslut om att helt eller delvis efterge ett återkrav av ersättning gentemot den enskilde. I de situationerna är det rimligt att kassan inte ska behöva stå för kostnaden för en felaktighet orsakad av den enskilde. Samma synsätt bör gälla där en arbetslöshetskassa efterger ett återkrav mot den enskilde som senare fått lön eller ekonomiskt skadestånd för samma tid som ersättning utgått. Regeringen anser därför att arbetslöshetskassan i de fallen inte ska betala tillbaka statsbidraget till den del den felaktigt utbetalda arbetslöshetsersättningen eftergetts.

Arbetsförmedlingen anser att det bör regleras vid vilken tidpunkt återbetalning av statsbidrag ska ske, t.ex. om återbetalning ska ske skyndsamt oavsett om den enskilde har betalat tillbaka arbetslöshetsersättning som arbetslöshetskassan återkrävt. Regeringen anser att detta är en fråga som är lämplig att reglera i förordning.

Arbetslöshetskassornas samorganisation anser att den finansierings och arbetslöshetsavgift som arbetslöshetskassorna betalar in bör beaktas när det bestäms hur stort belopp som ska återbetalas av erhållet statsbidrag. Enligt *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* är avvägningen i nuvarande regelverk inte rimlig, eftersom den inte medger avräkning för inbetalda avgifter för statsbidraget vid återbetalning. Statsbidraget betalas dock ut för att täcka kostnaderna för arbetslöshetsersättningen i sin helhet. Regeringen anser därför att statsbidrag för ersättning som betalats ut felaktigt ska betalas tillbaka i sin helhet.

5.4 Felaktig utbetalning orsakad av arbetslöshetskassan

Regeringens förslag: Om en arbetslöshetskassa har orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med lagen om arbetslöshetskassor, lagen om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska kassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Arbetsförmedlingen* är positiv till förslaget. *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* har inte någon invändning. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* ställer frågan om en arbetslöshetskassa ska vara skyldig att återbetala statsbidrag när både den sökande och arbetslöshetskassan kan anses ha orsakat den felaktiga utbetalningen och arbetslöshetskassan har meddelat eftergift. Även *Arbetslöshetskassornas samorganisation* pekar på att ansvaret för en felaktig utbetalning kan vara delat mellan olika parter och att det då kan vara svårt att avgöra hur stor del av den felaktigt utbetalade arbetslöshetsersättningen som arbetslöshetskassan i det läget ska stå för. Övriga remissinstanser kommenterar inte förslaget särskilt.

Skälen för regeringens förslag: Det kan förekomma att arbetslöshetsersättning betalas ut felaktigt på grund av att arbetslöshetskassan fattar ett felaktigt beslut. Det kan röra sig om ett ofullständigt underlag för beslutet eller felaktig rättstillämpning. Arbetslöshetskassan bör stå för kostnaden i de fall kassan inte har säkerställt interna rutiner för korrekta utbetalningar. En sådan reglering medför ett incitament för arbetslöshetskassorna att förstärka internkontrollen och förbättra rutiner för handläggning. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att arbetslöshetskassan alltid ska återbetala statsbidraget när det är kassan som orsakat den felaktiga utbetalningen.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen anför att det inte är helt ovanligt att både den sökande och arbetslöshetskassan kan anses ha orsakat den felaktiga utbetalningen och frågar vad som ska gälla om arbetslöshetskassan meddelat eftergift av återkrav av arbetslöshetsersättning. Även *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser att ansvaret för en felaktig utbetalning av arbetslöshetsersättning kan vara delat mellan olika parter, t.ex. Arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassan, och att det då kan vara svårt att avgöra hur stor del av den felaktigt utbetalade ersättningen som arbetslöshetskassan i det läget ska stå för. I de fallen anser organisationen att det är tveksamt om återbetalning ska ske självmant utan föregående beslut av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

Regeringen är medveten om att det kan finnas situationer där flera parter orsakat eller varit delaktiga i att arbetslöshetsersättning betalats ut felaktigt. Det är emellertid inte möjligt att i lag bestämma hur dessa situationer ska lösas. Regeringen anser att det får bedömas från fall till fall vilken part som är huvudansvarig för att felaktig ersättning betalats ut. Här kan även pekas på möjligheten att jämka eller efterge en kassas skyldighet att återbetala statsbidrag, vilket kan tänkas vara aktuellt i fall där även andra än kassan bidragit till en felaktighet. Som redan nämnts, innebär regleringen om återbetalning av statsbidrag att arbetslöshetskassan självmant ska betala tillbaka statsbidrag som felaktigt utbetalats. Detta gäller även i de fall som nu behandlas. Om kassan vid sin bedömning anser att det finns en återbetalningsskyldighet, men att det är motiverat med jämkning eller eftergift av återbetalningsskyldigheten, kan den, som framgår av regeringens förslag i avsnitt 5.8, begära beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i frågan.

5.5 Felaktig utbetalning orsakad av annan än den enskilde eller arbetslöshetskassan

Prop. 2012/13:12

Regeringens förslag: Om det är någon annan än den som har fått ersättningen eller en arbetslöshetskassa som har orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med lagen om arbetslöshetskassor, lagen om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska kassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt endast om den som fått ersättningen skäligen borde ha insett att han eller hon har fått ersättning obehörigen eller med för högt belopp.

Återbetalningsskyldigheten omfattar dock inte belopp som arbetslöshetskassan har beslutat att efterge med stöd av lagen om arbetslöshetsförsäkring.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I vissa fall kan arbetslöshetsersättning betalas ut felaktigt utan att vare sig den som fått ersättningen eller arbetslöshetskassan har orsakat felaktigheten. Det kan t.ex. röra sig om felaktiga uppgifter från en annan myndighet. I de fall det inte är någon av de direkt inblandade parterna – mottagaren av ersättningen eller arbetslöshetskassan – som orsakat den felaktiga utbetalningen, är det inte heller självklart vem som ska stå för kostnaden för felaktigheten. Avgörande för återbetalningsskyldigheten av statsbidrag bör rimligen vara huruvida den som fått ersättningen borde ha insett att det var fråga om en felaktigt utbetald arbetslöshetsersättning.

Om den sökande vid utbetalningstillfället skäligen borde ha insett att ersättning utgick felaktigt eller med för högt belopp, dvs. inte var i god tro om utbetalningen, är han eller hon återbetalningsskyldig enligt 68 § lagen om arbetslöshetsförsäkring. I dessa fall föreslår regeringen att arbetslöshetskassan ska återbetala statsbidraget motsvarande den felaktiga utbetalningen av arbetslöshetsersättning. Om arbetslöshetskassan däremot helt eller delvis meddelat eftergift avseende den felaktigt utbetalda arbetslöshetsersättningen, bör arbetslöshetskassan inte vara skyldig att betala tillbaka statsbidrag i motsvarande mån som eftergift medgetts.

Om den sökande vid utbetalningen var i god tro, är han eller hon inte återbetalningsskyldig för den felaktigt utbetalda arbetslöshetsersättningen. Det är rimligt att arbetslöshetskassan inte ska behöva stå för kostnaden för en felaktighet som ligger utanför dess kontroll. Regeringen föreslår därför att arbetslöshetskassan inte ska betala tillbaka statsbidraget i dessa fall.

5.6 Återbetalning av statsbidrag i andra fall

Regeringens förslag: En arbetslöshetskassa ska även i andra fall betala tillbaka statsbidrag som kassan har fått utan att vara berättigad till det eller har fått med för högt belopp.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Arbetsförmedlingen* är positiv till förslaget. Ingen annan remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 93 a § lagen om arbetslöshetskassor kan arbetslöshetskassorna få statsbidrag även för andra ändamål än kostnader för ersättning som betalas ut enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring. Om en arbetslöshetskassa fått statsbidrag enligt denna paragraf och det visar sig att bidraget betalats ut utan att kassan haft rätt till det, ska kassan betala tillbaka bidraget. Om en arbetslöshetskassa exempelvis fått ett bidrag enligt 93 a § för extraordinära kostnader i syfte att utveckla ett systemstöd och det i efterhand visar sig att utvecklingskostnaderna var mer begränsade än vad som angetts, bör kassan vara skyldig att återbetala bidrag till den del det utgått med för högt belopp.

Lagrådet har anfört att det av författningskommentaren framgår att denna bestämmelse endast tar sikte på bidrag som en arbetslöshetskassa erhållit enligt 93 a § och att förståelsen av paragrafen skulle underlättas om detta framgick direkt av denna. Regeringen anser i och för sig att paragrafen skulle bli tydligare om den formuleras som *Lagrådets* föreslagit. Regeringen anser dock att det kan uppstå andra situationer än de som omfattas av 93 a § som inte kan förutses där en arbetslöshetskassa ska vara skyldig att återbetala statsbidrag. Det är med hänsyn till vikten av att statens medel hanteras på ett korrekt sätt viktigt att en sådan skyldighet då finns. Därför bör återbetalningsskyldigheten inte begränsas av de fall som omfattas av 93 a §, utan paragrafen formuleras så att även i andra fall än som anges i tidigare bestämmelser om återbetalningsskyldighet, ska en arbetslöshetskassa betala tillbaka statsbidrag som kassan har fått utan att vara berättigad till det eller har fått med för högt belopp.

5.7 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens återkravsskyldighet

Regeringens förslag: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen ska besluta att kräva tillbaka statsbidrag från en arbetslöshetskassa om myndigheten vid sin tillsyn finner att förutsättningarna för återbetalningsskyldighet är uppfyllda enligt någon av tillämpliga bestämmelser.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. I promemorian begränsas återkravsskyldigheten till fall där arbetslöshetsersättning betalats ut felaktigt och förutsättningarna för återbetalningsskyldighet är uppfyllda enligt någon av de bestämmelser som reglerar dessa fall.

Remissinstanserna: *Arbetslöshetskassornas samorganisation* tillstyrker förslaget. *Arbetsförmedlingen* anser att förslaget tydliggör Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens återkravs rätt. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring* avstyrker förslaget. Övriga remissinstanser kommenterar inte förslaget särskilt.

Skälen för regeringens förslag: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring har redan i dag möjlighet att återkräva statsbidrag då myndigheten, inom ramen för sin tillsyn, upptäcker ärenden där arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med lagen om arbetslöshetsförsäkring, lagen om arbetslöshetskassor eller föreskrifter meddelade med stöd av dessa lagar. I promemorian föreslås att det blir obligatoriskt för myndigheten att besluta om återkrav om förutsättningarna för detta är uppfyllda.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring motsätter sig att myndigheten ska vara skyldig att besluta om återkrav av statsbidrag. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring anser att nuvarande ordning, som ger myndigheten möjlighet att besluta om återkrav av statsbidrag vid behov, bör behållas eftersom några effektivitetsvinster eller ekonomiska vinster knappast uppnås med förslaget och lagefterlevnaden inte heller främjas. Enligt myndigheten rättar i flertalet fall arbetslöshetskassorna på eget initiativ till de brister som myndigheten pekat på i tillsynen och åtgärden kan få en sämre, eller i värsta fall en motsatt, effekt om den ska användas genomgående och utan att hänsyn kan tas till detta faktum. Det bör därför enligt myndigheten vid tillämpningen av åtgärden gå att ta hänsyn till om rättelseåtgärder vidtagits eller inte. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring ska vara skyldig att besluta om återkrav om förutsättningarna är uppfyllda med hänsyn till arbetslöshetskassornas möjlighet att få saken prövad av högre instans.

Beslut som Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring meddelar i fråga om återkrav av statsbidrag kommer liksom tidigare att kunna överklagas av en arbetslöshetskassa till allmän förvaltningsdomstol. Det är av intresse för arbetslöshetskassorna att det bildas en praxis på området som kan tjäna till vägledning för frivillig återbetalning av statsbidrag. Att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring ska besluta om återkrav av statsbidrag när den vid sin tillsyn finner att förutsättningarna för det finns, hindrar inte att arbetslöshetskassorna även framöver inom ramen för ett tillsynsförfarande på eget initiativ kan återbetala statsbidrag som är föremål för granskning av myndigheten. Självrättelse kan alltså ske även efter att tillsyn inletts. Om självrättelse sker ska inte Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring vara skyldig att besluta om återkrav. Regeringen anser dock att om självrättelse inte sker, t.ex. för att en arbetslöshetskassa inte anser sig återbetalningsskyldig, ska Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring besluta om återkrav när myndigheten vid sin tillsyn finner att statsbidrag skulle ha betalats tillbaka enligt någon av bestämmelserna om återbetalningsskyldighet. Den nuvarande ordningen som ger Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring valmöjlighet i fråga om återkrav främjar inte likabehandling av arbetslöshetskassorna. Fall där återkrav kan bli aktuellt är när Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring vid sin tillsyn finner att situationen är sådan att statsbidrag ska betalas tillbaka, eller när en arbetslöshetskassa annars underlåtit att betala tillbaka statsbidrag frivilligt.

Lagrådet anför att det av motiveringen inte framgår att avsikten är att beslut om återkrav av statsbidrag endast ska kunna initieras vid vad som formellt kan betecknas som Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens tillsynsärenden. En omformulering av paragrafen bör övervägas och *Lagrådet* föreslår även att man tar bort begränsningen att återkrav endast kan vara aktuellt vid tillsyn. Regeringen anser att det är tillräckligt att inspektionens skyldighet att återkräva felaktigt utbetalt statsbidrag träder in vid myndighetens tillsyn. Om inspektionen får kännedom om felaktig utbetalning av statsbidrag på annat sätt än vid tillsyn, kan myndigheten välja att öppna ett tillsynsärende.

Lagrådet har vidare påpekat att enligt denna bestämmelse och bestämmelsen som reglerar delvis eller hel befrielse från återbetalningsskyldigheten (se avsnitt 5.8) har Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring inte getts någon motsvarande rätt att besluta i fråga om sådana statsbidrag som arbetslöshetskassan är skyldig att återbetala enligt 94 c §. Enligt förslaget ska i denna paragraf bestämmelsen finnas att en arbetslöshetskassa, även i andra fall än de som gäller felaktig utbetalning av arbetslöshetsersättning, ska betala tillbaka statsbidrag som kassan har fått utan att vara berättigad till det eller har fått med för högt belopp. *Lagrådet* anför att det inte getts någon motivering till varför situationerna inte ska behandlas på samma sätt och föreslår att inspektionens beslutanderätt även ska gälla återkrav enligt 94 c §. Regeringen är av samma uppfattning som *Lagrådet* och anser att det saknas anledning att inte låta inspektionens beslutanderätt även omfatta statsbidrag som en arbetslöshetskassa ska betala tillbaka enligt 94 c §. Bestämmelserna bör därför utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Arbetslöshetskassornas samorganisation framför i detta sammanhang att man anser att arbetslöshetskassornas möjlighet att överklaga beslut av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring till allmän förvaltningsdomstol bör utvidgas till att även gälla andra typer av beslut, t.ex. beslut om stadgeändringar och ändringar av medlemsavgifter. När det gäller arbetslöshetskassornas rätt att överklaga beslut är det en fråga som inte har berörts i promemorian. Regeringen har inte för avsikt att nu genomföra förändringar av klagorättens omfattning.

5.8 Befrielse från återbetalningsskyldighet

Regeringens förslag: En arbetslöshetskassa ska även på begäran kunna få frågan om delvis eller hel befrielse från återbetalningsskyldighet prövad av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Arbetsförmedlingen* anser att förslaget tydliggör när en arbetslöshetskassa kan göra gällande att det finns grund för jämkning eller eftergift. *Förvaltningsrätten i Stockholm* anser att det bör framgå av bestämmelsen att möjligheten till jämkning gäller i de fall det anses föreligga skyldighet att betala tillbaka statsbidrag enligt någon av de bestämmelser som reglerar fall då en felaktig utbetalning av

arbetslöshetsersättning förekommit. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* anser att det är svårt att av lagtexten utläsa att en arbetslöshetskassa kan begära beslut i frågan om jämkning eller eftergift dels när kassan själv funnit att förutsättningarna för att betala tillbaka statsbidraget är uppfyllda, dels om en kassa inte funnit men Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen vid tillsyn finner att statsbidrag ska betalas tillbaka. Myndigheten anför också att förslaget ger upphov till en rad tillämpningsfrågor. Övriga remissinstanser kommenterar inte förslaget särskilt.

Skälen för regeringens förslag: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får jämka eller efterge en arbetslöshetskassas skyldighet att återbetala statsbidrag. En arbetslöshetskassa kan få frågan om jämkning eller eftergift prövad i samband med att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen funnit att det finns en återbetalningsskyldighet. Det är enligt regeringens mening rimligt att en arbetslöshetskassa ska kunna få frågan om jämkning efter eftergift av återbetalning av statsbidrag prövad redan i ett tidigare skede. Regeringen föreslår därför att en arbetslöshetskassa även ska kunna få frågan prövad i samband med att kassan funnit att arbetslöshetsersättning utgått felaktigt och prövat frågan om återkrav gentemot den enskilde.

I promemorian föreslås att bestämmelsen anger att jämkning eller eftergift kan ske vid återkrav. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* anser att det är svårt att utläsa av den föreslagna bestämmelsen att jämkning även kan begäras i ett tidigare stadium. Regeringen anser att det av lagtexten bör framgå att delvis eller hel befrielse av en arbetslöshetskassas skyldighet att återbetala statsbidrag kan prövas inte bara i samband med tillsyn, utan även tidigare på kassans begäran. Som *Förvaltningsrätten i Stockholm* påpekar, bör det även i bestämmelsen genom paragrafhänvisningar framgå vilka fall av återbetalningsskyldighet möjligheten till delvis eller hel befrielse av en kassas skyldighet att återbetala statsbidrag gäller. I enlighet med vad som anförts ovan i avsnittet om Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens återkravsskyldighet med anledning av Lagrådets synpunkt, ska möjligheten till delvis eller hel befrielse av återbetalningsskyldighet även omfatta återbetalningsskyldighet enligt 94 c §, dvs. andra fall än dem som gäller felaktig utbetalning av arbetslöshetsersättning.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen anser även att det då grund- en för jämkning och eftergift är avsedd att vara densamma som tidigare och bestämmelsen alltså riktar sig främst till arbetslöshetskassor med dålig ekonomi, infinner sig en rad frågor vid prövningen. Dessa gäller huruvida det räcker om ekonomin tillfälligt är dålig, om prövning i ett ärende ska ske utan hänsyn till tidigare ärenden, om det ska finnas något tak för hur stort belopp som sammantaget kan jämkas eller efterges under en period och för en viss arbetslöshetskassa samt hur bestämmelsen ska tillämpas på arbetslöshetskassor som har återkommande brister i handläggningen. Regeringen noterar att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen vill ha vägledning för tillämpningen av bestämmelsen. Enligt regeringens är det dock inte möjligt eller lämpligt att ge detaljerade anvisningar för olika fall då delvis eller hel befrielse eller eftergift kan komma i fråga, utan dessa får lämnas till rättstillämpningen att avgöra.

6 Ändring i Arbetsförmedlingens registerlag

6.1 Bakgrund och gällande rätt

6.1.1 Bestämmelser till skydd för den personliga integriteten

Informationsteknikens utveckling och den ökande användningen av denna för behandling av information om enskilda medför ett särskilt behov av skydd för användning av individrelaterad information som kan anses utgöra ett otillbörligt intrång i den personliga integriteten. Reglering för sådan behandling av information har utarbetats både i internationella sammanhang och i nationell lagstiftning.

Grundläggande bestämmelser om skydd för den personliga integriteten finns i regeringsformen (RF). Av det allmänna målsättningsstadgandet i 1 kap. 2 § RF följer att det allmänna ska värna om den enskildes privatliv. I 2 kap. 4 och 5 §§ finns bestämmelser om absolut skydd mot vissa allvarliga fysiska integritetsintrång. Enligt 6 § samma kapitel är var och en därtöver gentemot det allmänna skyddad mot påtvingat kroppsligt ingrepp samt mot vissa andra former av intrång i den personliga sfären (kroppsvsitation och husrannsakan samt undersökning av förtrolig försändelse m.m.). Genom ändringar som trädde i kraft den 1 januari 2011 (prop. 2009/10:80 En reformerad grundlag, bet. 2009/10:KU19, rskr. 2009/10:304, bet. 2010/11:KU4, rskr. 2010/11:21), har det generella grundlagsskyddet för den personliga integriteten stärkts. I 2 kap. 6 § RF har det införts en ny bestämmelse som anger att var och en, utöver vad som i övrigt gäller enligt paragrafen, gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten som sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Skyddet enligt den nya grundlagsbestämmelsen är inte absolut. Det kan inskränkas i lag, under förutsättning att det sker för att tillgodose ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle. En begränsning får dock aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och får inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen (2 kap. 21 § RF).

Enligt artikel 8 i Europakonventionen har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Offentlig myndighet får inte inskränka denna rättighet annat än med stöd av lag. Inskränkningar får endast göras om det är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välstånd eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter. Europakonventionen gäller sedan den 1 januari 1995 som svensk lag. Av grundlag följer även att en lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden enligt konventionen (2 kap. 19 § RF).

En bestämmelse om respekt för privatlivet och familjelivet finns även i artikel 7 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Av artikel 8

följer att var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Uppgifterna ska behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund.

De grundläggande bestämmelserna om behandling av personuppgifter finns i personuppgiftslagen (1998:204). Genom lagen genomfördes Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter¹ (dataskyddsdirektivet). Personuppgiftslagen är generellt tillämplig, men om det i en annan lag eller förordning har meddelats avvikande bestämmelser, så gäller de bestämmelserna. Sedan slutet av 1990-talet har det utöver personuppgiftslagen utarbetats en stor mängd särskilda s.k. registerförfattningar med bestämmelser om behandling av personuppgifter, däribland lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Syftet med de särskilda registerförfattningarna har varit att anpassa regleringen till de särskilda behov som myndigheterna har i sina respektive verksamheter och att göra avvägningar mellan behovet av effektivitet i berörd verksamhet och behovet av skydd för den enskildes integritet.

6.1.2 Behandling av känsliga personuppgifter enligt personuppgiftslagen

För behandling av vissa typer av personuppgifter gäller enligt personuppgiftslagen särskilda restriktioner. Det är enligt huvudregeln (13 §) förbjudet att behandla uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening. Det är även förbjudet att behandla sådana personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv. Dessa uppgifter kallas med en samlingsbeteckning känsliga personuppgifter.

Lagen innehåller dock en rad undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter. Känsliga personuppgifter får för det första behandlas om den enskilde lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen eller själv offentliggjort uppgifterna på ett tydligt sätt (15 §). Känsliga personuppgifter får också behandlas om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra sina skyldigheter eller utöva sina rättigheter inom arbetsrätten, för att någons vitala intressen ska kunna skyddas i fall då den registrerade inte kan lämna sitt samtycke eller för att rättsliga anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras (16 §). Känsliga personuppgifter får vidare behandlas för hälso- och sjukvårdsändamål. Även viss behandling för forsknings- och statistikändamål är undantagen från förbudet.

Regleringen av behandlingen av känsliga personuppgifter i personuppgiftslagen följer i princip motsvarande reglering i dataskyddsdirektivet. Direktivet medger att medlemsstaterna i sin nationella lagstiftning beslutar om andra undantag från förbudet mot behandling av

¹ EUT L 281, 23.11.1995, s. 31 (Celex 31995L0046).

känsliga uppgifter än dem som anges i dataskyddsdirektivet, om undantaget kan motiveras utifrån hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och under förutsättning att lämpliga skyddsåtgärder vidtas. Den nationella lagstiftningen kan således innehålla ytterligare undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter.

Enligt 20 § personuppgiftslagen får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer, om det behövs med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, meddela föreskrifter om ytterligare undantag från förbudet att behandla känsliga uppgifter. Enligt 8 § personuppgiftsförordningen (1998:1191) får känsliga personuppgifter i löpande text behandlas av en myndighet om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det.

6.1.3 Arbetsförmedlingens registerlag

Arbetsförmedlingens registerlag, lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, trädde i kraft den 1 augusti 2002 och ersatte då lagen (1994:459) om arbetsförmedlingsregister. Lagen innehåller de särregler som har ansetts nödvändiga för Arbetsförmedlingens verksamhet i förhållande till reglerna i personuppgiftslagen. I lagen finns särskilda bestämmelser om vilka personuppgifter som får behandlas i en databas. Med databas i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten förstås en samling personuppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamheten för de ändamål som föreskrivs i lagen.

I lagen anges ett antal ändamål för vilka personuppgifter får behandlas (4 §). Ändamålsbestämmelserna tar i första hand sikte på behandling av personuppgifter för Arbetsförmedlingens egen verksamhet (de s.k. primära ändamålen). Därutöver innehåller lagen bestämmelser om när behandling av personuppgifter är tillåten för att Arbetsförmedlingen ska kunna tillhandahålla personuppgifter till andra myndigheter och organ som behöver uppgifterna i sina respektive verksamheter (5 §, de s.k. sekundära ändamålen).

6.1.4 Behandling av känsliga personuppgifter i en databas

Av ändamålsbestämmelsen i 4 § 1 i Arbetsförmedlingens registerlag framgår att Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten om det behövs för handläggning av ärenden. Vidare framgår av 8 § att Arbetsförmedlingen får behandla känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen och personuppgifter om lagöverträdelse m.m. som avses i 21 § samma lag, om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen. Detta innebär dock inte att nämnda känsliga personuppgifter och personuppgifter om lagöverträdelse m.m. får behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas. Enligt 9 § får nämligen inga andra känsliga personuppgifter behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas än sådana som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa samt uppgifter om lagöverträdelse m.m. enligt 21 § personuppgiftslagen. Dessa uppgifter

får vidare endast behandlas om uppgifterna har lämnats i eller är nödvändiga för handläggningen av ett ärende.

Samma förutsättning gäller också för behandling av personuppgifter om sociala förhållanden, omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild (9 §). Sådana uppgifter definieras i lagen som ömtåliga personuppgifter (14 §).

Uppgifter om att den enskilde har vårdats med stöd av socialtjänstlagen (2001:453) eller varit föremål för åtgärd enligt utlänningslagen (2005:716) får över huvud taget inte behandlas i en arbetsmarknads-politisk databas (10 §).

6.2 Behovet av ändring i Arbetsförmedlingens registerlag

I dag finns ingen skyldighet för en arbetssökande att redovisa sina sökaktiviteter på ett regelbundet och strukturerat sätt, vilket försvårar Arbetsförmedlingens kontrollarbete och myndighetens möjligheter att identifiera sökande som har behov av extra stöd i sitt arbetssökande. En skyldighet för den arbetssökande att med jämna mellanrum skriftligen i en aktivitetsrapport redovisa vilka åtgärder han eller hon vidtagit för att ta sig ur arbetslösheten, skulle underlätta arbetet. Med en sådan skyldighet tydliggörs även att det är den enskilde som ytterst har ansvar för sin situation och att visa aktivitet i arbetssökandet.

Aktivitetsrapporten är tänkt att utgöra en viktig del av Arbetsförmedlingens kontroll- och matchningsarbete. I blanketten som ska utgöra aktivitetsrapporten ska den arbetssökande kunna lämna fritextinformation angående sitt arbetssökande, om det behövs för att förklara vilka åtgärder han eller hon har vidtagit för att få ett arbete eller på annat sätt ta sig ur arbetslöshet, alternativt varför han eller hon inte vidtagit åtgärder. Tanken är att det ska ske täta uppföljningar med uppgiftslämnande av den enskilde i aktivitetsrapporten. Det skulle därför innebära en stor administration för Arbetsförmedlingen och vara svårt att hantera i praktiken om aktivitetsrapporten sköttes manuellt genom rapportering av den enskilde via telefon, brev eller e-post. Om en sådan rapport i stället utgörs av en webbaserad blankett som skickas av den arbetssökande i elektronisk form till Arbetsförmedlingen och införs i dess databas, uppnås en effektivare hantering av aktivitetsrapporten. Det medför också ett effektivare utnyttjande av myndighetens resurser. Regeringen bedömer att fördelarna med en webbaserad aktivitetsrapport är så stora att det är nödvändigt att den tänkta rapporten får denna form, även om införandet av en sådan aktivitetsrapport väcker integritetsfrågor och gör att det finns behov av att förändra bestämmelserna för behandling av personuppgifter i en arbetsmarknads-politisk databas.

6.3 Databasbehandling av känsliga personuppgifter som lämnas i ett ärende

Regeringens förslag: Samtliga känsliga personuppgifter får behandlas i en databas, om de har lämnats i ett ärende.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *LO* tillstyrker förslaget, under förutsättning att Arbetsförmedlingen följer upp att regelverket följs och aktivt arbetar med att skärpa sina interna rutiner i syfte att uppnå en fullgod datasäkerhet och ett fullgott integritetsskydd. *Arbetsförmedlingen* anför att den föreslagna lagändringen är en förutsättning för att myndigheten ska kunna ta emot aktivitetsrapporterna digitalt, men anför dels att även förordningen (2002:623) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bör ses över i samband med lagändringen, dels att problemet att en arbetssökande i sin aktivitetsrapport lämnar uppgifter även om andra individer måste beaktas. *Förvaltningsrätten i Stockholm* konstaterar att det finns bestämmelser som begränsar åtkomst och om gallring och ser därför inget hinder mot lagändringen. *ILO-kommittén* gör bedömningen att förslaget inte strider mot Sveriges åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner. *Arbetslöshetskassornas samarbetsorganisation* har inget att erinra mot förslaget, men anför att det möjligen bör klargöras om arbetslöshetskassorna ska ges samma möjlighet att behandla dessa uppgifter för det fall att aktivitetsrapporten överförs till kassan, t.ex. i samband med en underrättelse. *Justitiekanslern* kan inte tillstyrka förslaget med hänvisning till avsaknaden av närmare analys beträffande de integritetsfrågor som aktualiseras med anledning av förslaget. *Datainspektionen* kan inte tillstyrka förslaget på grund av att det saknas redovisning av vilka lämpliga skyddsåtgärder som ska vidtas för att kompensera utvidgningen av Arbetsförmedlingens möjlighet att behandla alla känsliga personuppgifter som avses i personuppgiftslagen i en arbetsmarknadspolitisk databas. Övriga remissinstanser yttrar sig inte särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Allmänna överväganden

I ett fritextfält i en aktivitetsrapport ska den arbetssökande fritt kunna lämna information kring sitt arbetssökande. Med ett fritextfält är det inte möjligt att förutse vilka uppgifter den sökande finner nödvändiga att ange när han eller hon lämnar aktivitetsrapporten. Arbetsförmedlingen har därmed begränsad möjlighet att styra över vad den enskilde redovisar i rapporten.

Av 13 § personuppgiftslagen framgår att det är förbjudet att behandla personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, eller medlemskap i fackförening samt uppgifter som rör hälsa eller sexualliv. Enligt 9 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksam-

heten får det, trots förbudet i 13 § personuppgiftslagen, i en arbetsmarknadspolitisk databas behandlas sådana känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen som avser hälsa och etnicitet. Detta gäller under förutsättning att uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Så länge en aktivitetsrapport inte innehåller andra känsliga personuppgifter än nu nämnda, är alltså databasbehandling av uppgifterna i rapporten redan tillåten enligt lagen.

I promemorian föreslås mot bakgrund av införandet av en aktivitetsrapport att samtliga de i 13 § personuppgiftslagen angivna känsliga personuppgifterna ska få behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas, om uppgifterna har lämnats i ett ärende. *Justitiekanslern* anser att det är uppenbart att den föreslagna webbaserade aktivitetsrapporten, som förefaller innebära att lämnade uppgifter per automatik och utan föregående granskning registreras i ett ärende, torde komma att innebära en ökad behandling av känsliga personuppgifter avseende arbetssökande. Den proportionalitets- och intresseavvägning som görs i promemorian, liksom den behovs- och konsekvensanalys som presenteras där beträffande de integritetsfrågor som aktualiseras med anledning av förslaget, är enligt *Justitiekanslern* emellertid förhållandevis allmänt hållna. *Justitiekanslern* anser att det kan ifrågasättas om syftet med en digital aktivitetsrapport och den effektivitetsvinst som därigenom är tänkt att uppnås uppväger de risker för otillbörliga integritetsintrång som en ökad behandling av känsliga personuppgifter skulle innebära. *Justitiekanslern* anför vidare att mot bakgrund av att det inte på förhand kan bedömas vilka uppgifter en arbetssökande kan komma att ange i sin aktivitetsrapport, kan det inte heller uteslutas att personuppgiftsbehandlingen också kan medföra otillbörligt intrång i den personliga integriteten för andra än den arbetssökande, exempelvis om den arbetssökande i sin aktivitetsrapport anger känsliga personuppgifter avseende andra personer. Även *Arbetsförmedlingen* anser att detta problem inte har beaktats.

En grundläggande förutsättning för att en viss behandling av personuppgifter ska vara laglig är att ändamålen med behandlingen är tillåten. Av 4 § 1 lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten framgår att *Arbetsförmedlingen* får behandla personuppgifter som behövs för handläggningen av ärenden. Aktivitetsrapporten är tänkt att ingå i handläggningen av en enskild arbetssökandes ärende om arbetsförmedling. Behandling av personuppgifter i aktivitetsrapporten får därför anses förenlig med *Arbetsförmedlingens* primära ändamål för databasbehandling av personuppgifter. Regeringen anser att det, även med beaktande av *Justitiekanslerns* och *Datainspektionens* synpunkter, är viktigt att närmare analysera hur förslaget påverkar den personliga integriteten och de regler som ska skydda denna.

Sökning i en arbetsmarknadspolitisk databas

Behandlingen av känsliga personuppgifter m.m. i elektroniska ärendehanteringssystem kan innebära risker för otillbörligt intrång i den personliga integriteten. Känsliga eller ömtåliga personuppgifter får som huvudregel inte användas som sökbegrepp i en arbetsmarknadspolitisk

databas. Undantag finns för bl.a. kod för hälsotillstånd eller för sådan funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga när det gäller planering av insatser och förmedling av arbete. Den strikta regleringen av möjligheten att söka personuppgifter i arbetsmarknadspolitiska databaser bidrar till att skydda den personliga integriteten.

Sekretess i Arbetsförmedlingens och arbetslöshetskassornas verksamhet

Det är ändamålsregleringen i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som avgör vilka personuppgifter som får behandlas hos Arbetsförmedlingen. När det gäller frågan om i vilken utsträckning personuppgifter får överföras från Arbetsförmedlingen till andra, är det regleringen av sekretess som styr detta.

Aktivitetsrapporten är tänkt att ingå som ett verktyg i ärenden om arbetsförmedling. De tillämpliga sekretessbestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) finns i 28 kap. 11 och 12 §§. Enligt den första bestämmelsen gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men och uppgiften förekommer i ett ärende om arbetsförmedling. Sekretessen gäller dock inte för beslut i dessa ärenden. Enligt den andra bestämmelsen gäller sekretess för uppgift om en enskilds affärs- eller driftsförhållanden i ärende om arbetsförmedling, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada. De sekretessbestämmelser som gäller för Arbetsförmedlingens verksamhet erbjuder alltså ett starkt skydd för de känsliga uppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas.

När uppgifter ska lämnas mellan myndigheter måste hänsyn tas till sekretessregleringen. Enligt 8 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen får uppgifter för vilka sekretess gäller inte röjas för andra myndigheter, om inte annat framgår av offentlighets- och sekretesslagen eller av lag eller förordning till vilken denna lag hänvisar. I offentlighets- och sekretesslagen finns bestämmelser som anger när sekretessen mellan myndigheter bryts. Det framgår bl.a. av 10 kap. 28 § att sekretess inte hindrar att en uppgift får lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. Enligt 48 a § lagen om arbetslöshetsförsäkring ska Arbetsförmedlingen till en arbetslöshetskassa lämna de uppgifter om en arbetssökande som har betydelse för tillämpningen av den lagen. Arbetsförmedlingens uppgiftsskyldighet begränsas dock av 20 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring till vissa konkreta uppgifter, bl.a. från och med vilken dag den enskilde är anmäld eller avanmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen. Känsliga personuppgifter omfattas inte av uppgiftsskyldigheten, utan utlämnande av sådana uppgifter får endast ske efter en prövning av skaderekvisiten i nämnda sekretessbestämmelser.

Av 2 kap. 4 § och bilagan till offentlighets- och sekretesslagen framgår att arbetslöshetskassorna jämställs med myndigheter vid tillämpning av lagen. Om känsliga personuppgifter på begäran av en arbetslöshetskassa, efter sekretessprövning, lämnas ut från Arbetsförmedlingen till kassan gäller därför sekretess enligt 28 kap. 13 § offentlighets- och sekretesslagen i ärende om arbetslöshetsersättning enligt lagen

(1997:238) om arbetslöshetsförsäkring för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Det finns alltså en sekretessbestämmelse som kan hindra att känsliga personuppgifter som förekommer vid kassornas handläggning av ersättningsärenden lämnas ut. Till skillnad mot vad som gäller för Arbetsförmedlingens verksamhet, innebär sekretessbestämmelsens utformning med s.k. rakt skaderekvisit att det här inte finns någon presumtion för att sekretess gäller. Även om det således gäller en presumtion för offentlighet ska men anses föreligga om uppgiften som sådan är av den arten att ett utlämnande typiskt sett kan vara ägnat att medföra en påtaglig nackdel för den enskilde. Regeringen har tidigare gjort bedömningen att det är tillräckligt med ett rakt skaderekvisit i ärenden om arbetslöshetsersättning för att tillgodose behovet av skydd för uppgifter om enskilda (se prop. 2000/01:129 s. 53).

Regeringens bedömning

Regeringen konstaterar att det, som anges ovan, när det gäller en aktivitetsrapport inte är möjligt att på förhand bedöma vilka uppgifter den arbetssökande skulle finna skäl att ange när han eller hon ska redovisa sina sökaktiviteter eller andra åtgärder för att ta sig ur arbetslöshet. Arbetsförmedlingen har begränsad möjlighet att styra över vad den enskilde skulle redovisa i rapportens fritextfält. För att uppnå den effektivitetsvinst som en automatiserad inlämnad aktivitetsrapport är tänkt att medföra, krävs att den enskilde får lämna de uppgifter som han eller hon vill ange i ärendet. Risken för intrång i den enskildes integritet måste dock beaktas och vägas mot den eftersträvade effektivitetsvinsten. Regeringen gör här följande överväganden.

Om Arbetsförmedlingen ges möjlighet att behandla samtliga känsliga personuppgifter i en databas är det viktigt att myndigheten tydligt, i samband med att den enskilde via ett webbformulär kan lämna fritextinformation, informerar om att de lämnade uppgifterna kommer att behandlas i en databas. Som Justitiekanslern anför, kan förslaget ändå antas medföra en viss ökning av mängden känsliga och ömtåliga personuppgifter som behandlas i databaserna. En ökad mängd personuppgifter innebär naturligtvis en ökad risk för otillbörliga intrång i den personliga integriteten. Det är därför angeläget att Arbetsförmedlingen följer upp att regelverket följs och aktivt arbetar med att ytterligare skärpa sina interna rutiner i syfte att uppnå en fullgod datasäkerhet och ett fullgott integritetsskydd.

Regeringen instämmer i promemorians bedömning att den enskilde i samband med varje registreringstillfälle bör informeras om ett alternativt sätt på vilket han eller hon kan lämna uppgifterna. *Justitiekanslern* kritiserar att det i promemorian inte utvecklas närmare vilket alternativt sätt för den enskilde att lämna uppgifter som åsyftas. Regeringen anser att det är viktigt att det finns andra sätt för enskilda, som av olika skäl kan ha svårt att göra skriftlig redovisning i en elektronisk blankett, att lämna uppgifter i en aktivitetsrapport. *Arbetsförmedlingen* konstaterar också att man ska erbjuda alternativa sätt för den arbetssökande att lämna informationen, t.ex. muntligt, via telefon eller e-post. Regeringen anser att det är lämpligt att överlämna till Arbetsförmedlingen som praktiskt

Prop. 2012/13:12 kommer att hantera aktivitetsrapporten att utarbeta rutiner för alternativa sätt att redovisa uppgifter i denna.

Justitiekanslern anför att det i förslaget inte görs någon närmare analys av vilka praktiska tillämpningssvårigheter eller problem förslaget kan komma att ge upphov till och saknar även skadeståndsrättsliga överväganden med anledning av förslaget. Enligt 48 § personuppgiftslagen ska den personuppgiftsansvarige ersätta den registrerade för skada och kränkning av den personliga integriteten som en behandling av personuppgifter i strid med den lagen har orsakat. Ersättningsskyldigheten kan i den utsträckning det är skäligt jämkas, om den personuppgiftsansvarige visar att felet inte berodde på honom eller henne. Av 15 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten framgår att bestämmelsen i personuppgiftslagen om skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Dessa bestämmelser är sådana specialbestämmelser om skadestånd som tar över de allmänna skadeståndsreglerna i skadeståndslagen (1972:207). I den utsträckning en ersättningsfråga inte berörs i 48 § personuppgiftslagen tillämpas de allmänna reglerna i skadeståndslagen. Skadeståndsskyldigheten enligt personuppgiftslagen avser ersättning för personskada, sakskada, ren förmögenhetsskada och kränkning av den personliga integriteten. Endast skada eller kränkning som den olagliga behandlingen av personuppgifter har fört med sig ersätts. Orsakssambandet ska vara adekvat. Regeringen konstaterar att det alltså är klart att skadeståndsskyldighet kan uppkomma för Arbetsförmedlingen vid behandling av känsliga personuppgifter, som en enskild exempelvis lämnar i en aktivitetsrapport, i strid med personuppgiftslagens eller Arbetsförmedlingens registerlags bestämmelser om krav på behandlingen av personuppgifter.

Datainspektionen betonar vikten av, när man överväger att utvidga behandlingen av känsliga personuppgifter, att titta på de skyddsåtgärder som ska kompensera utvidgningen och nämner som exempel tekniska åtgärder eller spärrar, information och noggrann utformning av aktivitetsrapporten med ett minimalt användande av fritextfält. Datainspektionen anför vidare att förslaget saknar redovisning av sådana lämpliga skyddsåtgärder som är en förutsättning för att känsliga personuppgifter ska få behandlas utan uttryckligt samtycke. Datainspektionen pekar bl.a. på att det inte är osannolikt att aktivitetsrapporterna eller delar av dem kommer att spridas till andra myndigheter, t.ex. för kontroll av förmåner, vilket får till följd att känsliga personuppgifter kan komma att spridas till fler aktörer. Myndigheten anför att en av e-förvaltningens styrkor är att man med teknikens hjälp kan säkerställa att personuppgiftsbehandling sker på ett sätt som tillvaratar integritetsskydd och säkerhet, och att Arbetsförmedlingen är mitt uppe i ett omfattande arbete med att införa ett nytt systemstöd och härigenom ges en utmärkt möjlighet att kravställa sitt nya ärendehanteringssystem så att integritet och säkerhet byggs in redan från början. Enligt Datainspektionen finns det, genom en genomtänkt utformning, goda möjligheter att styra över vilka uppgifter som kommer in via aktivitetsrapporten. På så sätt skulle behandlingen av andra känsliga personuppgifter än dem som är nödvändiga för handläggningen av ett ärende kunna begränsas till ett minimum. Datainspektionen anser att det mot denna bakgrund vore bättre om själva

utformningen av den elektroniska aktivitetsrapporten överlämnades till Arbetsförmedlingen och även hur den ska hanteras när den kommer in till förmedlingen på elektronisk väg.

Regeringen anser att Datainspektionens synpunkter visar vikten av att Arbetsförmedlingen utformar sin ärendehantering, som aktivitetsrapporten kommer att ingå i, på ett sådant sätt att risken för intrång i den personliga integriteten minimeras. Som framgår ovan kommer Arbetsförmedlingen i princip inte att ha någon möjlighet att styra över vad den enskilde redovisar i aktivitetsrapporten. Det är dock angeläget att det så långt som möjligt bara är uppgifter som behövs för handläggning av ärenden som anges i rapporten och således förs in i databasen. Regeringen anser därför att det är viktigt att Arbetsförmedlingen utfärdar tydliga skriftliga instruktioner om vilken information som är relevant att lämna i rapporten och att rapporten utformas på ett sätt som underlättar detta. Inte minst är detta viktigt för att minimera den av Justitiekanslern och Arbetsförmedlingen påtalade risken att känsliga personuppgifter om andra än den sökande lämnas i rapporten, något som ibland kanske är oundvikligt.

Arbetsförmedlingen anför att det följer av gällande regler i lagen och förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten om åtkomst till personuppgifter att det enbart blir den ansvarige handläggaren, alternativt det lokala arbetsförmedlingskontoret, som kommer att vara behörig att ta del av aktivitetsrapporten. Arbetsförmedlingen upplyser vidare om att det pågår ett omfattande arbete på myndigheten, samtidigt som det förs en diskussion med Datainspektionen, med att se över behörighetstilldelning m.m. som säkerställer ett fullgott integritetsskydd och en fullgod datasäkerhet och att det nya systemet kommer att vara på plats i juli 2013, då lagändringen föreslås träda i kraft. Regeringen konstaterar att Arbetsförmedlingens pågående arbete syftar till att skapa ett högt inbyggt integritetsskydd i deras ärendehanteringssystem och bedömer att de risker för intrång i den personliga integriteten som Justitiekanslern framhåller att lagändringen medför härigenom till stor del motverkas.

Regeringens bedömning är sammantaget att den risk för intrång i enskildas personliga integritet som förslaget medför med hänsyn till ovan gjorda överväganden inte väger tyngre än behovet av effektiva arbetssätt för Arbetsförmedlingen. Regeringen föreslår därför att samtliga de i 13 § personuppgiftslagen angivna känsliga personuppgifterna bör få behandlas i en databas, om uppgifterna har lämnats i ett ärende. Precis som i dag ska även uppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa få behandlas i en databas, om de är nödvändiga för handläggningen av ett ärende.

Som *Arbetsförmedlingen* påpekar begränsar även förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten vilka uppgifter som Arbetsförmedlingen får behandla. Regeringen avser att se över förordningen i samband med lagändringen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 september 2013.

För sådant förhållande som har betydelse för fråga om ersättning från en arbetslöshetskassa och som har inträffat före den 1 september 2013, gäller 9, 11, 43–46 och 66 §§ första stycket lagen om arbetslöshetsförsäkring i sin äldre lydelse.

För sådant förhållande som föranleder avstängning enligt de nya bestämmelserna i 43–43 b §§, räknas avstängningstiden i förekommande fall från utgången av tiden för sådan nedsättning eller avstängning som har beslutats enligt äldre föreskrifter.

Bestämmelsen i 37 § första stycket andra meningen lagen om arbetslöshetskassor om uteslutning av medlem tillämpas inte på förhållanden som avser tid före den 1 september 2013.

Promemorians förslag: Överensstämmer inte med regeringens förslag. I promemorian föreslås ikraftträdandedatumet vara den 1 juli 2013 och övergångsbestämmelser saknas för uteslutning och fränkännande av rätt till ersättning samt innehållande av ersättning.

Remissinstanserna: *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anför att övergångsbestämmelserna bör förtydligas så att det framgår hur ackumulering av åtgärder mellan de gamla och nya reglerna ska hanteras. Organisationen anser också att lagändringarna bör träda i kraft tidigast sex månader efter antagen proposition för att det ska finnas tid för it-anpassning till de nya bestämmelserna och att ikraftträdande inte bör ske under sommaren. *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* pekar på att lagändringarna kan medföra behov av ändringar i förordningar, föreskrifter och datasystem samt utbildning av personal, varför man anser att lagen bör träda i kraft den 1 september 2013.

Skälen för regeringens förslag: Lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. För att Arbetsförmedlingen ska kunna arbeta effektivt med det nya regelverket krävs emellertid systemstöd. Vidare krävs ett datasystem hos Arbetsförmedlingen med mycket hög säkerhet till skydd för den personliga integriteten. Arbetsförmedlingen arbetar för närvarande med att byta handläggarsystem. Det nya handläggarsystemet förväntas vara i bruk till den 1 juli 2013, varför detta bedöms vara det tidigast möjliga ikraftträdandedatumet för föreslagna lagändringar. Med beaktande av synpunkterna ovan från *Arbetslöshetskassornas samorganisation* och *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa*, anser regeringen att lagändringarna bör träda i kraft den 1 september 2013. Datumet bedöms innebära tillräckligt med tid även för arbetslöshetskassorna att genomföra nödvändiga förändringar i sina system.

De allmänna villkoren och bestämmelserna om avstängning föreslås gälla i sina äldre lydelse för förhållanden som inträffat före lagens ikraftträdande. För sådant förhållande som föranleder avstängning enligt de nya bestämmelserna i 43–43 b §§, räknas avstängningstiden i förekommande fall från utgången av tiden för sådan nedsättning eller

avstängning som har beslutats enligt äldre föreskrifter. De nu gällande reglerna ska inte ackumuleras med de regler som föreslås här. Det innebär att en sökande som påbörjat en åtgärdstrappa enligt nuvarande bestämmelser, börjar om från det första steget i den nya åtgärdstrappan, även om han eller hon upprepar den åtgärdsgrundande handlingen inom samma ersättningsperiod.

I lagrådsremissen fanns inga övergångsbestämmelser för de lagförslag som ingick i denna. *Lagrådet* anser att det bör utvecklas och tydliggöras i vilken omfattning äldre bestämmelser ska tillämpas på ärenden efter ikraftträdandet. Åtgärderna uteslutning av en medlem från en arbetslöshetskassa och fränkännande av rätt till ersättning har karaktär av sanktioner som efter lagändringarna även kan komma i fråga om man låter bli att anmäla ändrade uppgifter till en arbetslöshetskassa. Det bör därför genom övergångsbestämmelse säkerställas att inte en underlåtenhet innan lagändringarna träder i kraft kan leda till åtgärd efter ikraftträdandet. Detta uppnås lagtekniskt dels genom en övergångsbestämmelse att den äldre föreskriften om fränkännande ska gälla för förhållanden före lagens ikraftträdande, dels genom att det föreskrivs att den nya bestämmelsen om uteslutning av en medlem som låtit bli att anmäla ändrade uppgifter till en arbetslöshetskassa inte ska tillämpas på sådana förhållanden som har betydelse för rätt till ersättning som har inträffat före ikraftträdandet.

De nya bestämmelserna om återbetalning av statsbidrag är ett förtydligande av regelverket på området och ska efter lagens ikraftträdande tillämpas direkt på alla återbetalningsfall. Inte heller för ändringen i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bedöms det finnas behov av övergångsbestämmelser.

8 Konsekvenser

8.1 Ekonomiska konsekvenser

Syftet med de föreslagna regeländringarna är att bidra till en förbättrad tillämpning av regelverket. Det kan leda till en ökning av antalet beslut om åtgärd. Förslagen innebär dock även mildare åtgärder, vilket gör det svårt att förutsäga vilken effekt förslagen får vad gäller det totala antalet ersättningsdagar som sökande stängs av. Utöver detta syftar förslagen till att öka sökaktiviteten bland de arbetssökande. Ökad sökaktivitet förväntas leda till kortare tid i arbetslöshet och därmed att kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen sjunker på längre sikt. Sammantaget bedöms dock de ekonomiska konsekvenserna bli begränsade.

8.1.1 Allmänna villkor och åtgärder

Missköter arbetsökandet

Förslagen innebär att en ny grupp åtgärdsgrunder införs i arbetslöshetsförsäkringen. Flera av dessa åtgärdsgrunder får dock konsekvenser redan i dagens regelverk. Vad gäller åtgärdsgrunderna att inte medverka till att upprätta en handlingsplan och att inte söka anvisat arbete, är det beslut som sällan förekommer. De föreslagna ändringarna på dessa punkter bedöms därför få marginella effekter.

Åtgärdsgrunden att inte inom utsatt tid lämna en aktivitetsrapport är en ny åtgärdsgrund. Det finns därför inga uppgifter att utgå från för en beräkning av omfattningen av denna åtgärd.

Att inte besöka eller kontakta den offentliga arbetsförmedlingen enligt överenskommelse eller kallelse leder i dag till att den sökande blir avanmäld. I promemorian visades att en grov uppskattning av den förväntade omfattningen av denna åtgärdsgrund är ca 45 000 ärenden. Det är en stor ökning, men det förväntas inte innebära en minskning av antalet utbetalda ersättningsdagar, eftersom sökande som avanmäls som arbetsökande vid Arbetsförmedlingen mister sin ersättningsrätt i dag.

Att inte aktivt söka lämpligt arbete upphör enligt förslaget att vara ett allmänt villkor och blir i stället en åtgärdsgrund för misskötsel av arbetsökandet. Det saknas uppgifter om i hur många fall ersättningen upphör på grund av att den sökande inte är aktivt arbetsökande, varför en uppskattning av omfattningen av denna åtgärdsgrund inte låter sig göras.

Förlänger tiden i arbetslöshet eller orsakar arbetslösheten

De åtgärder som tar sikte på att den sökande förlänger tiden i arbetslöshet eller orsakar arbetslösheten, finns redan i dag. Som framgår av promemorian, rör förslagen i dessa delar få beslut. Förslagen förväntas därför inte medföra några ekonomiska konsekvenser.

8.1.2 Anmälningsskyldighet och innehållande av ersättning

Förslagen om införande av anmälningsskyldighet för ändrade uppgifter och utökning av möjligheten att innehålla ersättning under utredning förväntas leda till en minskning av felaktigt utbetald ersättning. Det är dock inte möjligt att uppskatta omfattningen av en sådan minskning.

8.1.3 Uteslutning och fränkännande

Förslagen som rör ändringar av reglerna rörande uteslutning och fränkännande är inte avsedda att ha vare sig mildrande eller skärpande effekter. Syftet med regeländringarna är att förtydliga regelverket för att säkerställa en mer enhetlig tillämpning. Uteslutning ur en arbetslöshetskassa och fränkännande från ersättning är också åtgärder som rör mycket få personer. Förslagen förväntas därför inte ha några ekonomiska effekter.

Förslagen rörande återbetalning av statsbidrag är inte avsedda att leda till större förändringar av nuvarande hantering, utan snarare att förtydliga gällande regler. Regeländringarna förväntas därför inte medföra några stora ekonomiska konsekvenser. Möjligtvis kan de leda till en marginell ökning av återbetalat statsbidrag.

8.2 Myndigheter

Föreslagna ändringar och reformer kommer att kunna leda till ökade administrativa kostnader hos berörda myndigheter.

För arbetslöshetskassornas del krävs förändring av handläggnings-systemen och utbildning av personal. Dessutom kommer ändringarna sannolikt att medföra en ökning av antalet underrättelser, vilket innebär ökade administrativa kostnader för att behandla dessa. Förslagen om utökade möjligheter att innehålla ersättning innebär också ökad administration för arbetslöshetskassorna. För att kompensera dessa kostnader har regeringen i budgetpropositionen för 2013 beräknat ett tillfälligt bidrag till arbetslöshetskassorna om 46 miljoner kronor för 2013 (se prop. 2012/13:1, utg. omr. 14, avsnitt 3.6).

För Arbetsförmedlingen innebär förslagen att myndighetens del i kontrollarbetet – att kontrollera och underrätta – renodlas. Förslagen ställer krav på täta kontakter mellan den sökande och myndigheten. Detta, delvis nya, arbetssätt presenterades i budgetpropositionen för 2012, där Arbetsförmedlingen också fick ökade anslag för att hantera den ökade administration arbetssättet förväntas medföra. Vid samma tillfälle beviljades Arbetsförmedlingen medel för utveckling av ett nytt systemstöd, i vilket den föreslagna aktivitetsrapporten är en del.

Förslagen väntas leda till en ökad arbetsbelastning vid domstolarna på grund av att fler beslut kan komma att överklagas. För att kompensera den merkostnad som regeländringen innebär har regeringen i budgetpropositionen för 2013 föreslagit att Sveriges Domstolar ska tillföras 4 miljoner kronor fr.o.m. 2013 (se prop. 2012/13:1, utg. omr. 14, avsnitt 3.6).

Förslagen bedöms inte innebära ökade kostnader för kommunerna för ekonomiskt bistånd.

8.3 Sammanvägda budgeteffekter

Förslagen innehåller såväl utgiftsdrivande som återhållande komponenter. De sammantagna konsekvenserna är däremot svåra att beräkna, men den sammanvägda bedömningen är att utgiftsförändringarna är begränsade.

8.4 Särskilt om ändringen i Arbetsförmedlingens registerlag

Genom de ändringar i regelverket som här föreslås, skapas förutsättningar för en digital hantering av den s.k. aktivitetsrapporten. Det är i linje med regeringens ambition om en utveckling av verksamheten genom så kallad e-förvaltning, vilket leder till en mer rättssäker och enhetlig hantering av personuppgifter. Förslaget innebär att Arbetsförmedlingens verksamhet underlättas. Det förväntas medföra ett effektivare nyttjande av personella resurser, vilka därmed i stället kan användas i Arbetsförmedlingens matchningsarbete. Aktivitetsrapporten kommer att utgöra underlag för Arbetsförmedlingens dialog med den arbetssökande för att identifiera förbättringsområden och behov av ökat stöd för den arbetssökande. Utöver detta kommer rapporten även att bli ett verktyg i Arbetsförmedlingens kontrollarbete och ett stöd för den enskilde i hans eller hennes arbete med att lösa arbetslöshetsituationen.

För den enskilde kan aktivitetsrapporten innebära en ökad behandling av personuppgifter, beroende på vilka uppgifter han eller hon väljer att lämna i aktivitetsrapporten. För att värna den personliga integriteten är det därför av största vikt att Arbetsförmedlingen löpande följer upp bl.a. arbetsrutiner och system för behörighetstilldelning, och strävar efter att säkerställa ett fullgott integritetsskydd och en fullgod datasäkerhet.

Förslaget förväntas inte ha några konsekvenser som påverkar Sveriges åtaganden med avseende på den personliga integriteten inom EU.

8.5 Konsekvenser ur ILO-perspektiv

Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention (nr 168) om främjande av sysselsättning och skydd vid arbetslöshet som kompletterar bl.a. ILO:s konvention (nr 122) om sysselsättningspolitik berör den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Artikel 20 i konventionen innehåller regler för när en arbetslöshetsförmån kan förvägras, dras tillbaka, dras in eller minskas. De föreslagna regeländringarna i dessa delar bedöms vara förenliga med konventionens krav.

ILO har antagit en riktlinje som berör behandling av personuppgifter för arbetstagare, Protection of workers' personal data – An ILO code of practice (ILO 1997). Riktlinjen är inte rättsligt bindande, men syftar till att ge vägledning i såväl övergripande regleringsfrågor som mer praktiska frågor som berör den enskilda arbetsplatsen. Riktlinjerna tar bland annat upp frågor om samtycke för behandling av känsliga personuppgifter då uppgifterna inkommit från tredje part. Av riktlinjerna framgår att såsom arbetstagare anses även arbetssökande. Riktlinjerna synes dock snarare behandla förhållandet mellan arbetssökande och arbetsgivare, än förhållandet mellan en arbetssökande och en offentlig arbetsförmedling. De föreslagna regeländringarna bedöms därför inte strida mot ILO:s riktlinjer i frågan.

De föreslagna förändringarna berör främst den arbetssökande och i viss mån Arbetsförmedlingen samt arbetslöshetskassorna. Förslagen bedöms inte påverka företagen.

Förslagen bedöms inte ha några konsekvenser för jämställdheten, för miljön eller för Sveriges internationella åtaganden i övrigt.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

9 §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.2.

I paragrafen anges de allmänna villkoren för rätt till ersättning.

I likhet med tidigare krävs, enligt *första punkten*, att den sökande är arbetsför och oförhindrad att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan. Att vara arbetsför innebär att sökanden ska kunna prestera ett normalt arbetsresultat i ett för honom eller henne lämpligt arbete. Kravet att vara oförhindrad att åta sig arbete betyder alltså att det inte får finnas någon omständighet som hindrar den arbetslöse att utföra tillgängligt och lämpligt förvärsarbete. Som exempel måste en sökande med små barn anses vara förhindrad att åta sig arbete om han eller hon inte kunnat ordna barnomsorg utan dröjsmål.

Av *andra punkten* framgår att det krävs att den sökande är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen. Bestämmelsen har flyttats från 9 § första stycket 3. Den offentliga arbetsförmedlingen ska inte längre avanmäla en sökande som uteblivit från bokat besök eller inte tagit kontakt enligt överenskommelse med den offentliga arbetsförmedlingen eller en kompletterande aktör. En utebliven kontakt ska i stället leda till ett beslut om åtgärd enligt 43 §. I 9 a § anges att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om hur en sökande ska vara anmäld till den offentliga arbetsförmedlingen.

För att ha rätt till ersättning krävs, enligt *tredje punkten*, dessutom att den sökande även i övrigt står till arbetsmarknadens förfogande. Principen, som gäller sedan länge, framgår numera uttryckligen av lagen. Det räcker alltså inte att sökanden är anmäld som arbetssökande och därtill arbetsför och oförhindrad att arbeta. Han eller hon ska även ha för avsikt att arbeta. Om t.ex. sökanden inte på något sätt går att nå finns normalt grund för att bedöma att han eller hon inte står till arbetsmarknadens förfogande.

Vid bedömningen av om en sökande kan anses stå till arbetsmarknadens förfogande är det av vikt att lika fall behandlas lika.

Prop. 2012/13:12 Bedömningen ska göras utifrån de faktiska förhållandena i det enskilda fallet. Bedömningen att en sökande inte står till arbetsmarknadens förfogande, ska t.ex. inte göras endast på den grunden att han eller hon har en anställning på deltid hos ett bemanningsföretag. En sådan sökande ska behandlas på motsvarande sätt som en annan sökande med deltidsanställning med samma förutsättningar.

För att ha rätt till ersättning måste sökanden uppfylla samtliga allmänna villkor under hela den period som han eller hon begär ersättning för.

Bestämmelserna om att en sökande ska medverka till att en individuell handlingsplan upprättas och aktivt söka lämpligt arbete har flyttats till 43 §.

9 a §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.2.

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse som innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om hur en sökande ska vara anmäld hos den offentliga arbetsförmedlingen. Bestämmelsen har flyttats från 9 § punkten 3 och har endast ändrats redaktionellt. Paragrafen innehåller även en bestämmelse som innebär att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som gäller för att en sökande ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande. Bestämmelsen är ny.

10 §

I paragrafen anges i vilka fall ersättning enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring inte ska lämnas till en sökande.

Bestämmelsen har ändrats till följd av att 37 § lagen om arbetslöshetskassor, som bestämmelsen hänvisar till, har fått en ny lydelse. Av den paragrafen framgår att uteslutning av en medlem, utöver vad som gäller sedan tidigare, ska ske om en medlem medvetet eller av grov vårdslöshet har låtit bli att anmäla ändrade uppgifter om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning.

11 §

I paragrafen anges att en sökande som avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar inte har rätt till ersättning. Bestämmelsen har flyttats från 9 § andra stycket och har endast ändrats redaktionellt. Ändringen innebär ingen förändring i sak.

Bestämmelsen om vad som ska anses utgöra lämpligt arbete har flyttats till 44 §.

43 §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.3.2.

I paragrafen anges dels vissa grunder som medför att den sökande ska varnas eller stängas av från rätt till ersättning, dels avstängningens omfattning då han eller hon missköter arbetssökandet.

Av *första stycket punkten 1* framgår att en sökande som utan godtagbart skäl inte har medverkat till att upprätta en individuell handlingsplan ska varnas. Bestämmelsen avser en sådan individuell handlingsplan som ska upprättas enligt förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Bestämmelsen har flyttats från 9 § första stycket 4.

Av *punkten 2* framgår att om den sökande inte lämnat en aktivitetsrapport till den offentliga arbetsförmedlingen, och inte har godtagbart skäl för denna underlåtenhet, ska han eller hon varnas. Aktivitetsrapporten utgör en redovisning över de åtgärder sökanden vidtagit för att ta sig ur arbetslösheten. För att varnas räcker det att konstatera att en sådan rapport som avses i bestämmelsen inte har getts in inom utsatt tid och att godtagbart skäl att underlåta detta saknas. Bestämmelsen är ny.

Enligt *punkten 3* ska en sökande som utan godtagbart skäl inte besökt eller tagit kontakt med den offentliga arbetsförmedlingen, vid överenskommen eller på annat sätt beslutad tidpunkt, varnas. Det ska dock vara fråga om annan kontakt än den som krävs för att kunna upprätta en individuell handlingsplan eller inge en aktivitetsrapport, eftersom detta är särskilt reglerat i punkterna 1 och 2. Med kontakt avses möte med myndigheten, men även annan kontakt, t.ex. per telefon, via post och e-post. Bestämmelsen omfattar dels kontakter som överenskommit mellan sökanden och den offentliga arbetsförmedlingen, dels sådana som beslutats ensidigt av myndigheten, t.ex. när myndigheten i kallelse angett tidpunkt för besök eller sista dag för ingivande av viss handling. Vad som i denna punkt sägs om den offentliga arbetsförmedlingen, gäller även kompletterande aktör som utför förmedlingstjänster som t.ex. jobbcoaching. Bestämmelsen är ny.

I *punkten 4* anges att en sökande som utan godtagbart skäl inte sökt anvisat lämpligt arbete ska varnas. Bestämmelsen är ny.

Av *punkten 5* framgår att sökanden ska varnas om han eller hon inte aktivt sökt lämpligt arbete. Bestämmelsen har flyttats från 9 § första stycket 5.

Vid bedömningen av om den enskilde aktivt sökt lämpligt arbete, ska hänsyn tas till samtliga åtgärder han eller hon vidtagit i syfte att ta sig ur arbetslösheten. Förutom inskickade ansökningar till arbetsgivare kan det t.ex. handla om att kontakta arbetsgivare och söka information om arbeten. Det har betydelse om de arbeten den enskilde sökt är lämpliga och realistiska utifrån hans eller hennes utbildning, erfarenheter och övriga kvalifikationer. En helhetsbedömning av samtliga relevanta omständigheter ska göras. Handlingsplanen är en viktig utgångspunkt vid bedömningen av om den enskilde är aktivt arbetssökande. Den inriktning på arbetssökandet som framgår av handlingsplanen är därför av stor vikt.

Aktivitetsrapporten utgör ett viktigt verktyg när sökaktiviteten ska bedömas, eftersom arbetssökandet ska dokumenteras i denna. En naturlig utgångspunkt för att bedöma om den sökande är aktivt arbetssökande är tiden fram till dess att aktivitetsrapporten lämnas till den offentliga arbetsförmedlingen. Bedömningen görs alltså under hela den tid som löper fram tills aktivitetsrapporten ges in till den offentliga arbets-

förmedlingen. Det kan finnas anledning att bedöma sökandens sökaktiviteter under en kortare eller längre tidsperiod. Tiden fram till ett bokat besök hos den offentliga arbetsförmedlingen kan t.ex. ligga till grund för bedömningen. Även aktiviteter under tiden fram till den tidpunkt då arbetslöshetskassan i ett ärende om åtgärd för första gången kommunicerar med den sökande, kan ligga till grund för bedömningen. En individuell bedömning får göras från fall till fall. Den omständigheten att den sökande inte anvisats att söka visst arbete av den offentliga arbetsförmedlingen, utgör inte hinder att besluta om varning eller avstängning på den grunden att den enskilde inte aktivt sökt lämpligt arbete. Den sökande ska inte varnas om han eller hon har godtagbart skäl för sin underlåtenhet. Detta gäller samtliga punkter, utom underlåtenhet att aktivt söka arbete. Godtagbart skäl kan t.ex. vara sådana omständigheter som att den sökande är förhindrad att inställa sig på grund av att han eller hon deltar i en anställningsintervju, eller avbrott i de allmänna kommunikationerna. Vidare kan den sökande ha varit förhindrad att kontakta myndigheten på grund av tekniska störningar i telefon eller datatrafik. Godtagbara skäl kan också vara om en sökande på grund av sjukdom är förhindrad att komma till ett bokat möte. Det kan röra sig om både sökandens sjukdom eller sjukdom i familjen, t.ex. om sökanden akut måste hämta sitt sjuka barn på dagis eller i skola. Även andra trängande familjeangelägenheter kan vara godtagbara skäl att inte fullgöra villkoren i bestämmelsen.

I *andra stycket* anges att om något sådant förhållande som framgår av första stycket upprepas inom samma ersättningsperiod, ska den sökande stängas av från rätt till ersättning i en ersättningsdag vid det andra tillfället, i fem ersättningsdagar vid det tredje tillfället och i tio ersättningsdagar vid det fjärde tillfället. Vidare anges att om sådant förhållande inträffar en femte gång under ersättningsperioden, har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor enligt regleringen i 12 §.

Upptrappning av åtgärder aktualiseras när en sökande upprepar en åtgärdsgrundande handling inom respektive åtgärdsgrupp. Det kan, men behöver, inte röra sig om ett förhållande av samma slag. En sökande som t.ex. underlåter att lämna en aktivitetsrapport inom utsatt tid och inte kommer på ett bokat möte ska därför anses ha upprepat förhållandet enligt bestämmelsen. Det kan även röra sig om förhållanden av samma slag, t.ex. att en sökande vid upprepade tillfällen inte finner sig till bokade möten hos den offentliga arbetsförmedlingen eller en kompletterande aktör. Flera anvisningar under samma dag ska inte ses som flera underrättelsetillfällen, utan som ett tillfälle vid bedömningen av om ett förhållande har upprepats. När det gäller att bedöma om en sökande vid flera tillfällen underlåtit att aktivt söka arbeten, hänvisas till punkten 5 ovan. Har förhållanden uppstått vid flera tillfällen på sådant sätt som framgår av den punkten, har förhållandet således upprepats.

Det krävs vidare att förhållandet upprepas inom samma ersättningsperiod. Det innebär att förhållanden utanför en ersättningsperiod inte ska beaktas. Förhållandet att en sökande t.ex. inte finner sig till ett bokat besök hos den offentliga arbetsförmedlingen innan han eller hon har beviljats ersättning, ska alltså inte beaktas vid bedömningen om ett förhållande har upprepats. Detta gäller enbart denna paragraf.

Avstängning innebär inte att ersättningsdagarna förbrukas. När avstängningen upphör har sökanden alltså rätt till ersättning för samma antal dagar som han eller hon hade före avstängningen.

Ett beslut om varning kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol på samma sätt som beslut om andra åtgärder.

I 44 § finns bestämmelser om vad som ska anses utgöra lämpligt arbete. Enligt 44 a § meddelar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskrifter om vad som ska anses utgöra godtagbara skäl.

Bestämmelserna om avstängning då sökanden har lämnat sitt arbete utan giltig anledning och skilts från sitt arbete på grund av otillbörligt uppförande har flyttats till 43 b §.

43 a §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.3.3.

I paragrafen, som är ny, anges dels vissa grunder som medför att den sökande ska stängas av från rätt till ersättning, dels avstängningens omfattning då han eller hon förlänger tid i arbetslöshet.

I *första stycket punkten 1* anges att en sökande ska stängas av från rätt till ersättning i 5 ersättningsdagar, om han eller hon utan godtagbart skäl avvisat ett erbjudet lämpligt arbete. Åtgärdsgrunden har flyttats från 45 a § första stycket 1. Bestämmelsen innebär ingen förändring i förhållande till gällande praxis angående godtagbara skäl avseende situationer då den sökande avvisar ett erbjudet lämpligt arbete och därigenom förlänger tid i arbetslöshet.

Av *punkten 2* framgår att en sökande ska stängas av från rätt till ersättning i 5 ersättningsdagar om han eller hon utan godtagbart skäl genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att anställning inte kommit till stånd. Bestämmelsen tar sikte på klart klandervärda beteenden från den sökandes sida. Åtgärdsgrunden har flyttats från 45 a § första stycket 2.

I *punkten 3* anges att en sökande ska stängas av från rätt till ersättning i 5 ersättningsdagar om han eller hon utan godtagbart skäl avvisat en anvisning att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas. Åtgärdsgrunden har flyttats från 46 §.

Av *andra stycket* framgår att om något sådant förhållande som anges i första stycket upprepas i anslutning till eller inom samma ersättningsperiod, ska den sökande stängas av från rätt till ersättning i 10 ersättningsdagar vid det andra tillfället och i 45 ersättningsdagar vid det tredje tillfället. Vidare anges att om något sådant förhållande upprepas en fjärde gång under samma ersättningsperiod, har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor enligt regleringen i 12 §. En upptrappning av åtgärder sker när en sökande upprepar åtgärdsgrundande handlingar inom en och samma åtgärdsgrupp. En sökande som t.ex. först har avvisat ett erbjudet lämpligt arbete och vid ett senare tillfälle genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att en anställning inte kommit till stånd, har alltså upprepat förhållandet enligt bestämmelsen.

Nytt i förhållande till tidigare bestämmelse är att även förhållanden som inträffar innan, men i anslutning till en ersättningsperiod påbörjats

ska beaktas när ställning tas till om ett förhållande har upprepats enligt bestämmelsen. Exempelvis ska förhållandet att en sökande uppenbarligen vållat att en anställning inte kommit till stånd, beaktas vid bedömningen av om ett förhållande har upprepats, även om detta inträffat innan han eller hon har ansökt om ersättning hos arbetslöshetskassan.

I 44 § finns bestämmelser om vad som ska anses utgöra lämpligt arbete. Enligt 44 a § meddelar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskrifter om vad som ska anses utgöra godtagbara skäl.

43 b §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.3.4.

I paragrafen, som är ny, framgår dels vissa grunder som medför att den sökande ska stängas av från rätt till ersättning, dels avstängningens omfattning då han eller hon orsakar arbetslösheten.

I *första stycket punkten 1* anges att en sökande som utan giltig anledning har lämnat sitt arbete ska stängas av från rätt till ersättning i 45 ersättningsdagar. Bestämmelsen innebär ingen förändring i förhållande till gällande praxis angående giltig anledning. Om en sökande på egen begäran lämnar sitt arbete måste det finnas starka skäl för att giltig anledning ska anses finnas. En sökande som lämnat sin anställning t.ex. på grund av att han eller hon har utsatts för kränkande särbehandling kan ha giltig anledning att lämna arbetet. Även en sökande som lämnar en tillsvidareanställning för en provanställning kan anses ha giltig anledning att lämna sitt arbete. Bestämmelsen har flyttats från 43 § första stycket 1.

Av *punkten 2* framgår att en sökande som på grund av otillbörligt uppförande skilts från sitt arbete ska stängas av från rätt till ersättning i 45 ersättningsdagar. Bestämmelsen innebär ingen förändring i förhållande till gällande praxis angående otillbörligt uppförande. Otillbörligt uppförande skulle kunna vara t.ex. onykterhet i arbetet, upprepad sen ankomst till arbetet, frånvaro utan giltig anledning och vägran att efterkomma arbetsledningens anvisning. Bestämmelsen har flyttats från 43 § första stycket 2.

I *punkten 3* anges att en sökande som utan giltig anledning lämnat ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas ska stängas av från rätt till ersättning i 45 ersättningsdagar. Angående giltig anledning, se ovan i kommentaren till punkten 1. Bestämmelsen har flyttats från 46 §.

Av *punkten 4* framgår att en sökande ska stängas av från rätt till ersättning i 45 ersättningsdagar, om han eller hon uppträtt på sådant sätt att den offentliga arbetsförmedlingen återkallat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas. Bestämmelsen är ny.

Av *andra stycket* framgår ett undantag från första stycket. Om arbetet sannolikt skulle ha pågått i högst 10 dagar eller programmet skulle ha pågått i högst 10 dagar, ska sökanden i stället stängas av i 20 ersättningsdagar.

I *tredje stycket* anges att om något sådant förhållande som framgår av första stycket upprepas en andra gång i anslutning till eller inom samma

ersättningsperiod, ska den sökande stängas av från rätt till ersättning enligt första eller andra stycket. Hanteringen i dessa ärenden blir därmed densamma som den som gäller sedan tidigare då en sökande orsakat sin arbetslöshet. Vidare framgår att om något sådant förhållande upprepas en tredje gång under samma ersättningsperiod har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor enligt 12 §. En upptrappning av åtgärder sker när en sökande upprepar åtgärdsgrundande handlingar inom en och samma åtgärdsgrupp. Liksom tidigare ska även förhållanden som inträffar innan, men i anslutning till en ersättningsperiod påbörjats beaktas när ställning tas till om ett förhållande har upprepats enligt bestämmelsen. Bestämmelsen har flyttats från 45 § andra stycket.

Enligt 44 a § meddelar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskrifter om vad som ska anses utgöra giltig anledning.

44 §

Paragrafen anger när ett arbete ska anses lämpligt enligt 43–43 a §§. Av *andra stycket* framgår att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddelar ytterligare föreskrifter om vad som ska anses utgöra ett lämpligt arbete. Bestämmelsen har flyttats från 11 §.

Bestämmelserna om avstängningstidens beräkning för fall då sökanden har lämnat sitt arbete utan giltig anledning eller skiljts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande har flyttats till 45 §.

44 a §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.3.3, 4.3.4 och 4.3.6.

Enligt paragrafen, som är ny, meddelar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskrifter om vad som ska anses utgöra godtagbart skäl enligt 43–43 a §§ och giltig anledning enligt 43 b §.

45 §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.3.5.

Paragrafen innehåller bestämmelser om beräkning av avstängningstid.

I *första stycket* anges att i avstängningstiden ingår dagar för vilka karenstid skulle ha tillgodoräknats eller dagpenning skulle ha lämnats, om avstängningen inte hade skett. Detsamma gäller dagar när den sökande har utfört förvärsarbete. Bestämmelsen har flyttats från 44 § andra stycket första meningen.

Av *andra stycket* framgår att avstängningstiden ska räknas från och med den dag då det förhållande som anges i 43–43 b §§ inträffat. Upprepas under pågående avstängningstid förhållande som föranleder avstängning på nytt, ska den nya avstängningstiden inledas vid utgången av den föregående avstängningstiden. Det sistnämnda innebär en ändring i förhållande till vad som gällde tidigare, då den nya avstängningstiden skulle räknas från den senare avstängningsgrundande händelsen. Ändringen innebär att avstängningstiden alltid ska inledas vid utgången

Prop. 2012/13:12 av den föregående avstängningstiden. Bestämmelsen har flyttats från 45 § första och tredje styckena.

I *tredje stycket* anges att en avstängning inte får pågå efter att 112 kalenderdagar förflutit från den avstängningsgrundande händelsen. Reglering av den s.k. kalenderspärren har flyttats från 44 § andra stycket. Bestämmelsen innebär att kalenderspärren blir densamma oavsett på vilken grund avstängningen sker och oavsett avstängningstidens längd med avseende på antal ersättningsdagar. Vidare anges att om ny grund för avstängning inträffar under pågående avstängningstid, får avstängningen, med anledning av den nya avstängningsgrundande händelsen, inte pågå längre tid än 112 kalenderdagar räknat från utgången av den föregående avstängningstiden. Utgången av den föregående avstängningstiden påverkas ibland av att 112 kalenderdagar förflutit från den avstängningsgrundande händelsen. Denna kalenderspärre bestämmer då slutdatumet för den första avstängningstiden.

I följande exempel bestäms utgången av den första avstängningstiden av kalenderspärren. En sökande har lämnat sitt arbete utan giltig anledning och därför stängts av från rätt till ersättning i t.ex. 45 ersättningsdagar. Innan samtliga avstängningsdagar har verkställts, påbörjar sökanden en ny anställning, som han eller hon sedan lämnar utan giltig anledning. Följden blir att han eller hon på nytt ska stängas av från rätt till ersättning. Därefter blir sökanden sjukskriven under pågående avstängning med anledning av den första avstängningsgrundande händelsen. Sökanden lämnar alltså försäkringen innan den första avstängningen till fullo har verkställts. Om den sökande sedan begär ersättning på nytt, ska avstängningstiden inledas 112 kalenderdagar efter den första avstängningsgrundande händelsen. Kalenderspärren har bara betydelse för fall då den sökande inte har verkställt tidigare avstängning.

Bestämmelserna om avstängningstid vid upprepad avstängning för fall då sökanden har lämnat sitt arbete utan giltig anledning eller skiljts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande har flyttats till 43 b § tredje stycket.

46 §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.5.2.

I *första stycket* anges när det finns förutsättningar att fränkänna en enskild hans eller hennes rätt till ersättning. Bestämmelsen har flyttats från 66 §. I 66 § regleras endast en arbetslöshetskassas möjlighet att innehålla ersättning till en sökande till dess beslut som rör sökandens rätt till ersättning fattas.

Bestämmelsen innebär att det numera är möjligt att fränkänna en enskild rätt till ersättning, när han eller hon har låtit bli att till arbetslöshetskassan anmäla ändrade uppgifter om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning. I likhet med tidigare krävs att det är fråga om uppsåtligt handlande eller att den enskilde varit grovt vårdslös.

Både den som är medlem i en arbetslöshetskassa och den som inte är det ska fränkännas rätt till ersättning. Den som är medlem ska fränkännas

rätt till ersättning endast om kassan vid prövning enligt 37 § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor funnit att han eller hon inte ska uteslutas som medlem.

Bestämmelsen omfattar även den som får ersättning av men inte är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan, om han eller hon till den kassan har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter eller låtit bli att anmäla ändrade uppgifter om förhållanden av betydelse för rätten till ersättning.

Därutöver omfattar bestämmelsen den som var medlem i en arbetslöshetskassa när han eller hon lämnade vilseledande eller oriktiga uppgifter eller underlät att anmäla ändrade uppgifter, men som därefter har utträtt ur kassan. Det saknar då betydelse om personen har gått med i en ny arbetslöshetskassa eller inte. Detta framgår genom en ny bestämmelse i *andra stycket*, där det anges att den arbetslöshetskassa till vilken uppgifterna enligt första stycket har lämnats eller skulle ha lämnats ska besluta om fränkännande, även om den som berörs har utträtt ur kassan. Någon möjlighet att besluta om uteslutning i den situationen saknas.

Åtgärdsgrunderna för sökande som deltar i arbetsmarknadspolitiskt program för vilka aktivitetsstöd lämnas har flyttats till 43 a och 43 b §§.

46 a §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.5.6.

I paragrafen, som är ny, anges hur många ersättningsdagar ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning ska avse.

Bestämmelser om omfattningen av ett beslut om fränkännande har flyttats från 66 § första stycket. I 66 § regleras endast en arbetslöshetskassas möjlighet att innehålla ersättning till en sökande till dess beslut som rör sökandens rätt till ersättning fattas.

Bestämmelsen har ändrats på så sätt att en nedre och övre gräns införts för hur många ersättningsdagar som ska fränkännas. Förändringen är inte avsedd att påverka tillämpningen av åtgärden varken i mildrande eller skärpande riktning. Ett fränkännande bör i normalfallet avse omkring 130 ersättningsdagar. När det är fråga om mer allvarliga fall, då den enskilde skulle ha uteslutits från en arbetslöshetskassa om han eller hon hade varit medlem i en arbetslöshetskassa, bör fränkännandet avse 195 ersättningsdagar.

46 b §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.5.4.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag. I paragrafen, som är ny, anges i *första stycket* att ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning gäller från och med den dag då arbetslöshetskassan inledde utredning av det förhållande som ligger till grund för beslutet. I beslutet ska denna tidpunkt anges.

Av *andra stycket* framgår ett arbetskrav som liksom tidigare måste uppfyllas för att en person som fränkänts rätt till arbetslöshetsersättning ska kunna få ersättning på nytt. Bestämmelsen har flyttats från 66 § andra

Prop. 2012/13:12 stycket. I 66 § regleras endast en arbetslöshetskassas möjlighet att innehålla ersättning till en sökande till dess beslut som rör sökandens rätt till ersättning fattas.

47 §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.4.

Paragrafen reglerar ansökan om arbetslöshetsersättning.

I paragrafens första stycke anges att en ansökan om ersättning ska ges in till och prövas av arbetslöshetskassan.

I paragrafens *andra stycke* framgår en skyldighet för sökanden att hos arbetslöshetskassan intyga på heder och samvete att lämnade uppgifter i ett ärende om ersättning är riktiga och fullständiga samt meddela arbetslöshetskassan ändrade förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning. Det innebär bl.a. en skyldighet för sökanden att anmäla om han eller hon inte längre står till arbetsmarknadens förfogande, t.ex. på grund av att barntillsyn inte är ordnad eller att han eller hon har påbörjat deltidstudier eller näringsverksamhet. Den sökande ska intyga att alla av honom eller henne lämnade uppgifter är riktiga och fullständiga. Detta innefattar bl.a. uppgifter lämnade i samband med arbetslöshetens inträde, uppgifter i kassakortet och övriga uppgifter som sökanden löpande lämnar. En sökande har ingen skyldighet att intyga riktigheten i uppgifter lämnade av annan än honom eller henne själv.

Av paragrafens *andra stycke* framgår att ett arbetsgivarintyg och andra uppgifter som behövs för att bedöma sökandens rätt till ersättning ska bifogas ansökan. Det kan bl.a. röra sig om läkarintyg och uppgifter från andra myndigheter. Bestämmelsen har flyttats från första stycket. I tredje stycket anges även att en arbetsgivare på begäran ska utfärda intyget på en särskild blankett.

Av paragrafens *tredje stycke* framgår att intyg och övriga uppgifter ska förvaras bland arbetslöshetskassans handlingar. Bestämmelsen har flyttats från andra stycket.

I 47 b § finns en bestämmelse om när en sökande ska anmäla ändrade förhållanden till arbetslöshetskassan.

Enligt 47 c § meddelar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskrifter om ansökan och den särskilda blanketten.

I övrigt kvarstår paragrafen oförändrad, med endast språkliga och redaktionella ändringar.

47 b §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.4.

Paragrafen är ny och anger när sökanden senast ska anmäla ändrade förhållanden till arbetslöshetskassan. Sökanden ska göra det så snart som möjligt och senast 14 dagar efter det att han eller hon fick kännedom om förändringen. Att ändrade förhållanden ska anmälas senast 14 dagar efter sökanden fick kännedom om förändringen, ska inte tolkas som att 14 dagars dröjsmål alltid kommer att godtas. Bestämmelsen kan i vissa fall innebära att anmälan ska ske tidigare än inom 14 dagar.

Förslaget behandlas i avsnitt 4.4.

Enligt paragrafen, som är ny, meddelar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskrifter om den ansökan och särskilda blankett som avses i 47 §. Bestämmelsen har flyttats från 47 §.

66 §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.6.

Paragrafen behandlar en arbetslöshetskassas möjlighet att besluta om att ersättning till en sökande ska hållas inne.

Möjligheten att hålla inne ersättning på grund av att den kan komma att sättas ned har tagits bort, eftersom nedsättning av dagpenning avskaffats.

I *första stycket* anges i vilka situationer ersättning kan hållas inne. Möjligheterna att hålla inne ersättning har utvidgats till att omfatta även de fall där det finns sannolika skäl att anta att en sökande inte uppfyller de allmänna villkoren för ersättning i 9 § eller inte har rätt till ersättning enligt 11 §. En arbetslöshetskassa kan därmed hålla inne ersättning under den tid som en sökandes rätt till ersättning utreds även i dessa fall.

Även i fall när det finns sannolika skäl att anta att en sökande kommer att fränkännas rätt till ersättning enligt 46 § eller uteslutas som medlem enligt 37 § första stycket lagen om arbetslöshetskassor, har en arbetslöshetskassa möjlighet att hålla inne ersättning. Bestämmelsen har flyttats från tredje stycket.

En arbetslöshetskassa får även hålla inne ersättning när det finns sannolika skäl att anta att den sökande kommer att stängas av från rätt till ersättning. Denna möjlighet gäller samtliga omständigheter som kan leda till avstängning enligt 43–43 b §§. Motsvarande reglering finns för närvarande i 70 §.

I *andra stycket* anges att ersättning får hållas inne till dess att arbetslöshetskassan slutligt prövat frågan om sökandens rätt till ersättning och med högst det belopp som kan komma i fråga i det slutliga beslutet om rätt till ersättning. Bestämmelsen är ny.

Bestämmelserna om fränkännande av rätt till ersättning har flyttats till 46–46 b §§.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslaget behandlas i kapitel 7.

Bestämmelserna om de allmänna villkoren i 9 och 11 §§ och åtgärdsbestämmelserna i 43–46 §§ ska tillämpas i sin äldre lydelse för förhållande som har betydelse för fråga om ersättning från en arbetslöshetskassa och inträffat före den 1 september 2013. Motsvarande gäller för bestämmelsen om fränkännande av rätt till ersättning i 66 § första stycket. För sådant förhållande som föranleder avstängning enligt de nya bestämmelserna i 43–43 b §§, räknas avstängningstiden i förekommande fall från utgången av tiden för sådan nedsättning eller avstängning som har beslutats enligt äldre föreskrifter.

9.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

37 §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.5.2.

Av *första stycket* framgår förutsättningarna för att en medlem ska uteslutas ur en arbetslöshetskassa på grund av bedrägligt förfarande. Till skillnad från tidigare ska en medlem uteslutas även när han eller hon har låtit bli att till kassan anmäla ändrade uppgifter om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning. I likhet med vad som gäller vid lämnande av uppgifter krävs att det är fråga om uppsåtligt handlande eller att den enskilde varit grovt vårdslös.

I *andra stycket* anges att det i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring finns bestämmelser om frånkännande av rätt till ersättning när arbetslöshetskassan beslutar att medlemmen inte ska uteslutas.

Bestämmelserna om uteslutning av medlem som inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde har flyttats till 37 a §. Bestämmelsen om att det är en arbetslöshetskassas styrelse som beslutar i ärenden om uteslutning har flyttats till 37 c §.

I övrigt har paragrafen redigerats språkligt.

37 a §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.5.3.

I paragrafen anges att en medlem som inte uppfyller, och inte heller under de senaste sex månaderna har uppfyllt, bestämmelsen i en arbetslöshetskassas stadgar om arbete inom dess verksamhetsområde, får uteslutas som medlem. Bestämmelsen har flyttats från 37 § första stycket 1, med den skillnaden att det nu inte är obligatoriskt för kassan att utesluta en medlem.

37 b §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.5.4.

I paragrafen, som är ny, regleras från vilken tidpunkt ett beslut om uteslutning gäller. Paragrafen har utformats enligt *Lagrådets* förslag, med förtydligande avseende vilken tidpunkt som gäller för uteslutning av en medlem som arbetat utanför arbetslöshetskassans verksamhetsområde och uppbär ersättning vid tidpunkten för uteslutningen.

I *första stycket* anges att om uteslutning sker på den grunden som anges i 37 §, gäller beslutet om uteslutning från och med den dag då arbetslöshetskassan inledde utredning av det förhållande som ligger till grund för beslutet.

Av *andra stycket* framgår att beslut om uteslutning enligt 37 a § gäller från och med första dagen i den kalendermånad som följer på beslutet. Om medlemmen har rätt till ersättning vid tidpunkten för beslutet om uteslutning, gäller dock uteslutningen från och med första dagen i den

kalendermånad som följer efter den dag då rätten till ersättning upphör. Prop. 2012/13:12
Motsvarande bestämmelse har flyttats från 39 § andra stycket.

37 c §

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag. I paragrafen, som är ny, anges behörighetsregler i ärenden om uteslutning av medlem och om frånkännande av enskilds rätt till ersättning. Regleringen har flyttats från 37 § första stycket och 37 a §.

39 §

I paragrafen anges vad ett beslut om uteslutning ska innehålla. Bestämmelsen i andra stycket om från vilken tidpunkt uteslutning gäller för medlem som arbetat utanför arbetslöshetskassans verksamhetsområde, när beslutet fattas under den tid då medlemmen har rätt till ersättning, har flyttats till 37 b § andra stycket andra meningen. Paragrafen har i övrigt endast ändrats språkligt.

87 §

Tredje stycket har justerats med anledning av att 94 a och 94 b §§ om uppgiftsskyldighet har bytt beteckning.

94 §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.3.

I bestämmelsen anges att en arbetslöshetskassa ska återbetala statsbidrag när någon som har fått arbetslöshetsersättning har orsakat att ersättningen felaktigt betalats ut. Detsamma gäller i det fall mottagaren av arbetslöshetsersättning blir skyldig att betala tillbaka ersättning enligt 68 a § lagen om arbetslöshetsförsäkring för att han eller hon senare fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid. Om kassan däremot har beslutat att helt eller delvis efterge ett krav på återbetalning enligt 68 d § lagen om arbetslöshetsförsäkring, omfattar dock inte återbetalningsskyldigheten detta belopp.

Arbetslöshetskassorna ska självmant betala tillbaka statsbidrag när förutsättningarna för återbetalningsskyldighet är uppfyllda. Bidraget ska betalas tillbaka med det belopp som utgått felaktigt.

I 94 e § finns en bestämmelse om delvis eller hel befrielse av återbetalningsskyldigheten.

94 a §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.4.

I paragrafen anges att en arbetslöshetskassa ska betala tillbaka statsbidrag när arbetslöshetsersättning felaktigt har betalats ut till en enskild och det är kassan som orsakat den felaktiga utbetalningen. Då även andra parter än kassan, t.ex. den enskilde, kan anses ha bidragit till att

ersättning betalats ut felaktigt får det bedömas från fall till fall vilken part som är huvudansvarig för att ha orsakat att ersättning betalats ut felaktigt.

Arbetslöshetskassorna ska självmant betala tillbaka statsbidrag när förutsättningarna för återbetalningsskyldighet är uppfyllda. Bidraget ska betalas tillbaka med det belopp som betalats ut felaktigt. Något annat undantag från återbetalningsskyldighet i denna situation än möjligheten till delvis eller hel befrielse av den enligt 94 e § finns inte. Detta kan exempelvis bli aktuellt i fall där arbetslöshetskassan kan anses huvudansvarig för den felaktigt utbetalda ersättningen men även andra parter bidragit till den.

94 b §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.5.

Av paragrafen framgår under vilka förutsättningar en arbetslöshetskassa ska betala tillbaka statsbidrag när arbetslöshetsersättning betalats ut felaktigt till en enskild och det är någon annan än mottagaren av ersättningen eller kassan som har orsakat den felaktiga utbetalningen. Endast om den som fått ersättningen skäligen borde ha insett att han eller hon fick felaktigt utbetald arbetslöshetsersättning, ska arbetslöshetskassan betala tillbaka statsbidrag med det belopp som utgått felaktigt. Om kassan däremot har beslutat att helt eller delvis efterge ett krav på återbetalning enligt 68 d § lagen om arbetslöshetsförsäkring, omfattar dock inte återbetalningsskyldigheten detta belopp.

Arbetslöshetskassorna ska självmant betala tillbaka statsbidrag när förutsättningarna för återbetalningsskyldighet är uppfyllda. Bidraget ska betalas tillbaka med det belopp som utgått felaktigt.

I 94 e § regleras en arbetslöshetskassas möjlighet att få delvis eller hel befrielse av återbetalningsskyldigheten.

94 c §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.6.

Angående *Lagrådets* synpunkter, se avsnitt 5.6. I paragrafen, som är ny, anges att en arbetslöshetskassa, även i andra fall än som anges i 94–94 b §§, är skyldig att betala tillbaka statsbidrag som kassan har fått utan att vara berättigad till det eller har fått med för högt belopp. Enligt 93 a § får regeringen besluta om bidrag till en arbetslöshetskassa för andra ändamål än kostnader för ersättning som betalas ut enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring, exempelvis extra bidrag till en kassa som har höga administrationskostnader per medlem. Om det t.ex. skulle visa sig finnas felaktigheter i en arbetslöshetskassas årsredovisning och att bidrag enligt 93 a § beräknats på felaktiga grunder, är kassan skyldig att betala tillbaka statsbidrag som kassan inte är berättigad till eller som utgått med för högt belopp. Det är inte uteslutet att det kan uppkomma andra situationer än de fall som omfattas av 93 a § där återbetalningsskyldighet finns för en arbetslöshetskassa som har fått statsbidrag utan att vara berättigad till det eller med för högt belopp.

Arbetslöshetskassorna ska självmant betala tillbaka statsbidrag när förutsättningarna för återbetalningsskyldighet är uppfyllda.

94 d §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.7.

Paragrafen har delvis utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag. Av paragrafen, som är ny, framgår att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen är skyldig att besluta att kräva tillbaka statsbidrag när myndigheten vid sin tillsyn finner att en arbetslöshetskassa inte har betalat tillbaka felaktigt statsbidrag som enligt bestämmelserna i 94–94 c §§ borde ha betalats tillbaka.

Att myndigheten nu är skyldig att besluta om återkrav påverkar inte arbetslöshetskassornas möjlighet till självrättelse under pågående tillsyn.

94 e §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.8.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag. I paragrafen, som är ny, anges när en arbetslöshetskassa delvis eller helt kan befrias från skyldighet att betala tillbaka statsbidrag enligt 94–94 c §§. Motsvarande bestämmelse har flyttats från 94 § tredje stycket.

Bestämmelsen har ändrats på det sättet att en arbetslöshetskassa kan begära beslut av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i frågan om delvis eller hel befrielse från återbetalningsskyldighet när kassan funnit att förutsättningarna för att betala tillbaka statsbidrag enligt 94–94 c §§ är uppfyllda. En kassa som vill göra gällande att det finns särskilda eller synnerliga skäl för delvis eller hel befrielse ska alltså inte invänta att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen finner att förutsättningar för att betala tillbaka statsbidrag föreligger. Om kassan däremot inte har funnit att den är skyldig att betala tillbaka statsbidrag enligt 94–94 c §§, men Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen finner att statsbidrag ska betalas tillbaka kan kassan i samband med Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens krav på återbetalning göra gällande att det finns grund för att delvis eller helt befria kassan från ett krav på återbetalning.

I bestämmelsen anges nu att det krävs särskilda skäl för att delvis befrielse från återbetalningsskyldighet ska få ske. Någon ändring i sak är inte avsedd.

I likhet med tidigare bör delvis eller hel befrielse normalt komma till stånd huvudsakligen när det är fråga om avsevärda belopp vars betalning skulle äventyra arbetslöshetskassans ekonomiska situation. Det kan emellertid vara aktuellt att använda denna möjlighet också i fall då även andra än arbetslöshetskassan bidragit till felaktig utbetalning av arbetslöshetsersättning.

100 §

Av paragrafen framgår att en arbetslöshetskassa får överklaga beslut av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen om bl.a. krav på återbetalning av statsbidrag och i fråga om delvis eller hel befrielse av återbetalningsskyldighet. Bestämmelsen har ändrats med anledning av att bestämmelserna om Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens beslut

Prop. 2012/13:12 om återkrav, jämkning och eftergift har flyttats. Justeringen innebär ingen ändring i sak. I övrigt har bestämmelsen ändrats språkligt.

104 §

Av paragrafen framgår att beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i frågor om bl.a. krav på återbetalning av statsbidrag och delvis eller hel befrielse av återbetalningsskyldighet ska överklagas inom två månader från beslutets dag. Bestämmelsen har ändrats med anledning av att bestämmelserna om Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens beslut om återkrav, jämkning och eftergift har flyttats. Justeringen innebär ingen ändring i sak. I övrigt har bestämmelsen ändrats språkligt.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslaget behandlas i kapitel 7.

Bestämmelsen i 37 § första stycket andra meningen tillämpas inte på förhållanden som avser tid före den 1 september 2013. Den nya bestämmelsen om att även medlem som har låtit bli att anmäla ändrade uppgifter till en arbetslöshetskassa om förhållanden av betydelse för rätten till ersättning ska utslutas tillämpas alltså inte retroaktivt.

9.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

9 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.3.

I paragrafen regleras Arbetsförmedlingens möjlighet att i en arbetsmarknadspolitisk databas behandla känsliga och ömtåliga personuppgifter. Bestämmelsen har förändrats på så sätt att Arbetsförmedlingen, utöver vad som redan gäller i dag, ska få behandla samtliga känsliga personuppgifter som anges i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) om uppgifterna lämnas i ett ärende.

Promemorian innehåller förslag till regeländringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor. Det övergripande syftet med föreslagna ändringar är att förtydliga regelverket för att göra det mer förutsägbart för både arbetssökande och myndigheter. Ändringarna bedöms också leda till att arbetsmarknadens funktionssätt förbättras genom att sökaktiviteten bland de arbetslösa förväntas öka, vilket medför kortare arbetslöshetstider. I förlängningen bidrar detta till högre varaktig sysselsättning.

De allmänna villkoren föreslås förändras på så sätt att de endast ska innehålla villkor för rätt till ersättning som den sökande kan och ska uppfylla från och med första dagen av arbetslösheten.

En genomgripande förändring av systemet för åtgärder i arbetslöshetsförsäkringen föreslås också. Förändringarna innebär att nedsättning av dagpenning upphävs och att avstängning från rätt till ersättning utgör den enda åtgärden för handlingar som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen. Fler åtgärdsgrunder införs för att bättre motsvara villkoren i försäkringen, men åtgärderna som sådana blir över lag mildare.

Det föreslås förändringar vad gäller uteslutning från medlemskap i en arbetslöshetskassa och fränkännande av rätt till arbetslöshetsersättning. Huvudsakligen är det fråga om förtydliganden.

Vidare innehåller departementsskrivelsen förslag som innebär att arbetslöshetskassornas rätt att innehålla ersättning under utredningstiden utökas i syfte att förebygga återkrav.

Det föreslås att reglerna om återbetalning av statsbidrag förändras. Återbetalningsskyldigheten för arbetslöshetskassorna föreslås främst bero på dels vem som har orsakat att arbetslöshetsersättning har utgått felaktigt, dels huruvida den enskilde var i god tro angående utbetalningen.

Slutligen föreslås att Arbetsförmedlingen får utökad möjlighet att behandla känsliga personuppgifter i en arbetsmarknadspolitisk databas när uppgifterna lämnas av en enskild. Förändringen är ett led i att den enskilde föreslås vara skyldig att redovisa till förmedlingen vilka åtgärder han eller hon har vidtagit i syfte att ta sig ur arbetslösheten.

Promemorians lagförslag (Ds 2012:3)

Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring¹

dels att 11, 45 a och 66 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 45 a och 66 §§ ska utgå,

dels att nuvarande 70 § ska betecknas 66 §,

dels att 9, 43–47 och den nya 66 §§ samt rubrikerna närmast före 43, 46 och 47 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas åtta nya paragrafer, 9 a, 9 b, 43 a, 43 b, 46 a–46 b och 47 b §§, samt närmast före den nya 66 § en ny rubrik av följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas nya rubriker närmast före 48 § som ska lyda ”Utfärdande av intyg” och närmast före 67 § som ska lyda ”Särskilda bestämmelser”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §²

Rätt till ersättning vid arbetslöshet har sökande som

1. är *arbetsföra* och *oförhindrade* att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,

2. är *beredda* att anta *erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken de inte anmält hinder som kan godtas av arbetslöshetskassan*,

3. är *anmälda som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer*,

4. *medverkar till att en individuell handlingsplan upprättas*

Rätt till ersättning vid arbetslöshet har *en* sökande som

1. är *arbetsför* och *oförhindrad* att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,

2. är *anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen, och*

3. *även i övrigt står till arbetsmarknadens förfogande.*

¹ Senaste lydelse av
11 § 2000:627
45 a § 2000:1460
66 § 2002:545
rubriken närmast före 45 a § 2000:1460.

² Senaste lydelse 2007:810.

i samråd med den offentliga arbetsförmedlingen, och

5. aktivt söker ett lämpligt arbete men inte kan få ett sådant arbete.

Den som avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar har inte rätt till ersättning vid fortsatt arbetslöshet.

9 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om

1. på vilket sätt en sökande ska vara anmäld till den offentliga arbetsförmedlingen för att kunna få arbetslöshetsersättning, och

2. villkor för att en sökande ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande.

9 b §

En sökande som avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar har inte rätt till ersättning.

Avstängning från rätt till ersättning

Varning och avstängning från rätt till ersättning

43 §³

Den sökande skall stängas av från rätt till ersättning under tid som anges i 44 §, om den sökande

1. lämnat sitt arbete utan giltig anledning, eller

2. skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande.

En sökande ska meddelas en varning om han eller hon

1. utan godtagbart skäl inte medverkat till att upprätta en individuell handlingsplan,

2. utan godtagbart skäl inte lämnat en aktivitetsrapport till den offentliga arbetsförmedlingen,

3. utan godtagbart skäl inte besökt eller tagit annan kontakt än som anges i 1–2 med den offentliga arbetsförmedlingen eller kompletterande aktör som utför förmedlingstjänster, vid överenskommen eller av myndigheten eller kompletterande aktören beslutad tidpunkt,

³ Senaste lydelse 2000:1460.

4. utan godtagbart skäl inte sökt
anvisat lämpligt arbete, eller

5. inte aktivt sökt arbete.

Upprepas under samma ersättningsperiod något sådant förhållande som anges i första stycket, ska den sökande stängas av från rätt till ersättning vid det andra tillfället i 1 ersättningsdag, vid det tredje tillfället i 5 ersättningsdagar och vid det fjärde tillfället i 10 ersättningsdagar. Om något sådant förhållande upprepas en femte gång under ersättningsperioden har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

43 a §

En sökande ska stängas av från rätt till ersättning i 5 ersättningsdagar, om han eller hon

1. utan godtagbart skäl avvisat ett erbjudet lämpligt arbete avseende tid för vilken han eller hon inte har anmält hinder som kan godtas av arbetslöshetskassan,

2. genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att anställning inte kommit till stånd, eller

3. utan godtagbart skäl avvisat ett erbjudande att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.

Upprepas under samma ersättningsperiod något sådant förhållande som anges i första stycket, ska den sökande stängas av från rätt till ersättning vid det andra tillfället i 10 ersättningsdagar och vid det tredje tillfället i 45 ersättningsdagar. Om något sådant förhållande upprepas en fjärde gång under ersättningsperioden har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

43 b §

En sökande ska stängas av från rätt till ersättning i 45 ersättningsdagar, om han eller hon

1. utan giltig anledning lämnat sitt arbete,

2. på grund av otillbörligt uppförande skilts från sitt arbete,

3. utan giltig anledning lämnat ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas, eller

4. uppträtt på ett sådant sätt att Arbetsförmedlingen återkallat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.

Den sökande ska dock stängas av i 20 ersättningsdagar om det är sannolikt att arbetet skulle ha varat högst 10 dagar eller om programmet skulle ha pågått i högst 10 dagar.

Upprepas under samma ersättningsperiod en andra gång något sådant förhållande som anges i första stycket, ska den sökande på nytt stängas av från rätt till ersättning enligt första eller andra stycket. Om något sådant förhållande upprepas en tredje gång under ersättningsperioden har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

44 §⁴

Är det sannolikt att ett arbete som avses i 43 § skulle ha varat högst 5 dagar eller mer än 5 men högst 10 dagar eller mer än 10 dagar, utgör avstängningstiden

<i>- 10,</i>	<i>20</i>	<i>respektive</i>	<i>45</i>
<i>ersättningsdagar vid avstängning enligt 43 § 1, och</i>			
<i>- 20,</i>	<i>40</i>	<i>respektive</i>	<i>60</i>
<i>ersättningsdagar vid avstängning enligt 43 § 2.</i>			

I avstängningstiden ingår dagar för vilka karenstid skulle ha tillgodoräknats eller dagpenning skulle ha lämnats, om avstängningen inte hade skett. Detsamma gäller dagar när den sökande utfört förvärvsarbete.

⁴ Senaste lydelse 2000:1460.

I avstängningstiden räknas in bara dagar för vilka karenstid skulle ha tillgodoräknats eller dagpenning skulle ha lämnats, om avstängningen inte hade skett, eller dagar under vilka den sökande har utfört förvärvsarbete. Den totala avstängningstiden får dock inte överstiga

- 28, 56 respektive 112 kalenderdagar vid avstängning enligt 43 § 1, och

- 56, 112 respektive 168 kalenderdagar vid avstängning enligt 43 § 2.

Avstängningstiden ska räknas från den dag då det förhållande som anges i 43–43 b §§ inträffat. Upprepas under pågående avstängningstid, förhållande som föranleder avstängning på nytt, ska dock den nya avstängningstiden inledas vid utgången av den föregående avstängningstiden.

Avstängning får inte pågå längre än 112 kalenderdagar räknat från den avstängningsgrundande händelsen. Om ny grund för avstängning inträffar under pågående avstängningstid, får dock avstängningen, med anledning av den nya avstängningsgrundande händelsen, inte pågå längre än 112 kalenderdagar räknat från utgången av den föregående avstängningstiden.

45 §⁵

Inträffar under avstängningstiden sådant förhållande som avses i 43 §, beräknas ny avstängningstid i enlighet med bestämmelserna i 44 §, om inte den nya avstängningstiden ryms inom den löpande avstängningstiden.

En sökande som har stängts av från ersättning två gånger inom samma ersättningsperiod på grund av att han eller hon har lämnat sitt arbete utan giltig anledning eller skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande har, om sådant förhållande inträffar en tredje gång inom samma ersättningsperiod, inte rätt till ersättning förrän han eller hon därefter på nytt uppfyllt ett

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses utgöra lämpligt arbete enligt 43–43 a §§ och giltig anledning enligt 43 b §.

⁵ Senaste lydelse 2000:1460.

arbetsvillkor.

Avstängningstiden skall räknas från den dag då det förhållande som anges i 43 § inträffat.

Prop. 2012/13:12
Bilaga 2

Gemensam bestämmelse om avstängning och nedsättning

Frånkännande av rätt till ersättning

Lydelse enligt Ds 2011:31

Föreslagen lydelse

Bestämmelserna i 43 § och 45 a § första stycket 1 om arbete ska tillämpas i fråga om arbetsmarknadspolitiska program för vilka aktivitetsstöd lämnas. Bestämmelserna i 44, 45 och 45 a §§ ska därvid gälla i tillämpliga delar.

46 §⁶

Den som medvetet eller av grov vårdslöshet, lämnat oriktig eller vilseledande uppgift eller låtit bli att anmäla ändrad uppgift till en arbetslöshetskassa angående förhållande av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning, ska frånkännas sådan rätt. Om det är fråga om en medlem i en kassa ska dock han eller hon frånkännas rätt till ersättning endast om kassan vid prövning enligt 37 § första stycket lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor, funnit att han eller hon inte ska uteslutas som medlem.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

46 a §

Ett frånkännande av rätt till ersättning ska avse minst 45 och högst 195 ersättningsdagar.

46 b §

Ett beslut om frånkännande av rätt till ersättning ska gälla från den dag omständigheten som ligger till grund för beslutet kom till arbetslöshetskassans kännedom.

En sökande som frånkännts rätt till ersättning kan återfå ersättningsrätt först efter det att han eller hon har utfört sådant förvärsarbete som avses i 12 och 13 §§ under 80 dagar från den tidpunkt då det förhållande som ledde till frånkännandet kom till kassans

⁶ Senaste lydelse 2002:626.

**Ansökan om ersättning och
utfärdande av intyg**

Ansökan om ersättning

47 §⁷

Ansökan om ersättning görs hos arbetslöshetskassan.

Till ansökan skall fogas intyg av arbetsgivaren om den sökandes arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömning av den sökandes ersättningsrätt. Kan ett sådant intyg bara skaffas med stora svårigheter, får arbetsförhållandena och övriga uppgifter styrkas på annat sätt. Arbetsgivare skall på begäran utfärda intyget enligt formulär som fastställts av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

Intyg och övriga uppgifter skall förvaras bland kassans handlingar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ansökan om ersättning hos arbetslöshetskassan.

Ansökan om ersättning görs hos arbetslöshetskassan.

I ansökan ska den sökande ange de uppgifter som behövs för bedömningen av hans eller hennes ersättningsrätt. Den sökande ska i ansökan intyga på heder och samvete att uppgifterna är riktiga och fullständiga samt förbinda sig att meddela arbetslöshetskassan ändrade förhållanden.

Sökanden ska till ansökan bifoga ett intyg av arbetsgivaren om den sökandes arbetsförhållanden och de uppgifter i övrigt som behövs för att bedöma hans eller hennes ersättningsrätt. Om det medför stora svårigheter för sökanden att skaffa ett intyg, får han eller hon styrka uppgifterna på något annat sätt. Arbetsgivare ska på begäran utfärda intyget enligt formulär som fastställts av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

Intyg och övriga uppgifter ska förvaras bland kassans handlingar.

47 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om ansökan enligt 47 §.

⁷ Senaste lydelse 2002:545.

66 §⁸

Sökande som medvetet eller av grov vårdslöshet lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter om förhållanden av betydelse för bedömningen av deras rätt till ersättning skall fränkännas rätt till ersättning. När sökanden är medlem i en arbetslöshetskassa skall ett sådant fränkännande ske först sedan arbetslöshetskassan med stöd av 37 § andra stycket lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor beslutat att inte utesluta den sökande som medlem. Fränkännandet skall gälla under minst 130 ersättningsdagar. Om det finns särskilda skäl får fränkännandet gälla under färre dagar.

Till sökande som fränkänts ersättning enligt första stycket får ersättning betalas ut först sedan de har utfört sådant förvärvsarbete som avses i 12 och 13 §§ under 80 dagar från den tidpunkt då det förhållande som ledde till fränkännandet kom till arbetslöshetskassans kännedom.

Finns det sannolika skäl att en sökande gjort sig skyldig till ett förfarande som avses i första stycket, kan ersättning som tillkommer den sökande innehållas i avvaktan på utredning i ärendet.

Beslut enligt första stycket skall av kassan genast anmälas till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

En arbetslöshetskassa får hålla inne ersättning till en sökande, om det finns sannolika skäl att anta att han eller hon

1. inte uppfyller de allmänna villkoren för rätt till ersättning enligt 9 §,

2. kommer att stängas av från rätt till ersättning enligt 43–43 b §§,

3. kommer att fränkännas rätt till ersättning enligt 46 §, eller

4. kommer att uteslutas som medlem enligt 37 § första stycket lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Ersättning får hållas inne till dess beslut som rör sökandens rätt till ersättning fattas och med högst det belopp som kan komma i fråga i beslutet.

⁸ Senaste lydelse 2002:545.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

2. För förhållande som inträffat före den 1 juli 2013 gäller 9, 11 och 43–46 §§ i sin äldre lydelse. Inträffar efter lagens ikraftträdande före eller under pågående nedsättningstid sådant förhållande som föranleder avstängning enligt 43–43 b §§, räknas avstängningstiden från utgången av den tidigare nedsättningstiden.

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1997:239) om
arbetslöshetskassor

*dels att nuvarande 94 a och 94 b §§ ska betecknas 94 f och 94 g §§,
dels att 37, 37 a, 39, 87, 94 och 100 §§ ska ha följande lydelse,
dels att rubriken närmast före 94 a § ska sättas närmast före 94 f §,
dels att det i lagen ska införas sju nya paragrafer, 37 b, 37 c, 94 a–
94 e §§ samt närmast före 94 § ny rubrik av följande lydelse.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 §¹

Arbetslöshetskassans styrelse ska, om inte särskilda skäl talar mot det, utesluta en medlem som

1. inte uppfyller och inte heller under de senaste sex månaderna har uppfyllt bestämmelsen i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde, eller

2. medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktig eller vilseledande uppgift om något förhållande av betydelse för hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning.

Om det finns särskilda skäl ska styrelsen, i stället för att utesluta medlemmen, fränkänna honom eller henne rätten till ersättning enligt bestämmelser om detta i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Har en medlem, medvetet eller av grov vårdslöshet, lämnat oriktig eller vilseledande uppgift, angående förhållande av betydelse för hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning, ska han eller hon uteslutas som medlem om inte särskilda skäl talar mot det. Detsamma gäller en medlem som låtit bli att anmäla ändrad uppgift till kassan angående förhållande av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning.

Om en arbetslöshetskassa finner att det föreligger särskilda skäl att inte besluta om uteslutning, kan förutsättningarna för beslut om fränkännande av rätt till ersättning vara uppfyllda enligt 46 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

37 a §²

*Styrelsen får uppdra åt kassa-
föreståndaren att fatta beslut i
ärenden om uteslutning av en
medlem och om fränkännande av
rätt till ersättning. Styrelsen får
dock inte uppdra åt kassaföre-
ståndaren att fatta beslut i ärenden
om omprövning av sådana beslut.*

*En medlem får uteslutas, om han
eller hon inte uppfyller, och inte
heller under de senaste sex
månaderna har uppfyllt, bestämmelsen i en arbetslöshetskassas stadgar om arbete inom dess verksamhetsområde.*

¹ Senaste lydelse 2009:665.

² Senaste lydelse 2009:1438.

37 b

Ett beslut om uteslutning av en medlem enligt 37 § ska gälla från den dag omständigheten som ligger till grund för beslutet kom till kassans kännedom.

Ett beslut om uteslutning av en medlem enligt 37 a § ska gälla från dagen för beslutet. Om beslutet fattas under tid då medlemmen har rätt till ersättning, gäller dock uteslutningen från och med dagen efter den dag då medlemmens rätt till ersättning upphör.

37 c §

Beslut i ärenden om uteslutning av en medlem och fränkännande av rätt till ersättning fattas av styrelsen. En kassaföreståndare får dock efter uppdrag från styrelsen fatta beslut i sådana ärenden, utom när det gäller omprövning.

39 §

Ett beslut varigenom en medlem uteslutits skall innehålla de skäl som bestämt utgången, om det inte är uppenbart obehövt. I beslutet skall även anges från och med vilken dag uteslutningen gäller.

Om ett beslut om uteslutning fattas med stöd av 37 § 1 under tid då medlemmen har rätt till ersättning, gäller uteslutningen från och med dagen efter det att medlemmens rätt till ersättning upphör.

Ett beslut genom vilket en medlem uteslutits ska innehålla de skäl som bestämt utgången, om det inte är uppenbart obehövt. I beslutet ska även anges från och med vilken dag uteslutningen gäller.

För den kompletterande kassan gäller i övrigt bestämmelserna i denna lag med följande undantag.

Bestämmelserna i 1 § andra stycket och 5 § första stycket 2 om kassans verksamhetsområde, bestämmelsen i 3 § om minsta antal medlemmar, bestämmelsen i 8 § om att registrering i vissa fall får vägras samt bestämmelserna i 82–84 §§ om fusion gäller inte.

Bestämmelserna i 3 §, 5 § första stycket 12, 34–47 a §§ samt 60 § om medlemskap, medlemsförteckning, medlemsavgift m.m., i 48–48 b §§ om finansieringsavgift och arbetslöshetsavgift, i 94 a och 94 b §§ om uppgiftsskyldighet, samt i 95–97 §§ och 111–115 §§ om överklagande, omprövning och ändring gäller för de anslutna i stället för medlemmarna. Det som sägs om medlem i 31 och 61 §§ gäller även den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

Bestämmelserna i 3 §, 5 § första stycket 12, 34–47 a §§ samt 60 § om medlemskap, medlemsförteckning, medlemsavgift m.m., i 48–48 b §§ om finansieringsavgift och arbetslöshetsavgift, i 94 f och 94 g §§ om uppgiftsskyldighet, samt i 95–97 §§ och 111–115 §§ om överklagande, omprövning och ändring gäller för de anslutna i stället för medlemmarna. Det som sägs om medlem i 31 och 61 §§ gäller även den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

I stället för det som sägs i 17 § tredje stycket gäller för den kompletterande arbetslöshetskassan följande. Till styrelseledamot får utses medlemmar, förtroendevalda eller anställda i de organisationer som är medlemmar i föreningen. Styrelseledamöterna får inte vara styrelseledamöter, kassaföreståndare eller ombud vid föreningsstämma i en annan arbetslöshetskassa.

Bestämmelserna i 51–54 §§ om val av ombud och valda ombud gäller i den kompletterande arbetslöshetskassan på motsvarande sätt ombud som utses av medlemsorganisationerna. För sådana ombud gäller det som sägs i fjärde stycket om styrelseledamot i den kompletterande kassan.

Återbetalning av statsbidrag

94 §³

Om en arbetslöshetskassa har fått statsbidrag utan att vara berättigad till det eller har fått för stort bidrag, skall kassan betala tillbaka bidraget.

Har en enskild orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska arbetslöshetskassan betala tillbaka statsbidrag som betalats ut felaktigt. Om kassan meddelat eftergift av återkrav enligt 68 d § lagen om arbetslöshetsförsäkring, ska dock kassan inte

³ Senaste lydelse 2002:543.

I frågor om återkrav beslutar Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. Grundas återkravet på att beslut om ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring är felaktigt, får dock statsbidraget återkrävas endast om beslutet om utbetalning av ersättning strider mot den lagen, denna lag eller med stöd av dessa lagar meddelade föreskrifter.

Vid återkrav får beloppet jämkas eller, om det finns synnerliga skäl, helt efterges.

betala tillbaka statsbidrag med det belopp för vilket eftergift meddelats.

94 a §

Har en arbetslöshetskassa orsakat att arbetslöshetsförsäkring betalats ut i strid med denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska kassan betala tillbaka statsbidrag som betalats ut felaktigt.

94 b §

Har någon annan än en enskild eller en arbetslöshetskassa orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska arbetslöshetskassan betala tillbaka statsbidrag som betalats ut felaktigt, om den enskilde skäligen borde ha insett att han eller hon fått ersättning obehörigen eller med för högt belopp. Om kassan meddelat eftergift av återkrav enligt 68 d § lagen om arbetslöshetsförsäkring, ska dock kassan inte återbetala statsbidrag med det belopp för vilket eftergift meddelats.

En arbetslöshetskassa ska inte betala tillbaka statsbidrag som

betalats ut felaktigt, om någon annan än kassan eller den enskilde orsakat att arbetslöshetsersättningen betalats ut i strid med denna lag, lagen om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, och den enskilde inte skäligen bort inse att han eller hon fått ersättning obehörigen eller med för högt belopp.

94 c §

En arbetslöshetskassa ska, även i andra fall än som anges i 94–94 b §§, betala tillbaka statsbidrag om kassan har fått detta utan att vara berättigad till det eller har fått bidrag med för högt belopp.

94 d §

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen ska besluta att kräva tillbaka statsbidrag när myndigheten vid sin tillsyn funnit att arbetslöshetsersättning utgått felaktigt och förutsättningar att kräva tillbaka statsbidrag föreligger enligt 94–94 b §§.

94 e §

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får, om det finns särskilda skäl, jämka en arbetslöshetskassas skyldighet att återbetala statsbidrag eller, om det finns synnerliga skäl, helt efterge återbetalning.

100 §⁴

Beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen enligt 92 eller 94 § får överklagas av arbetslöshetskassan hos allmän förvaltningsdomstol.

Beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen enligt 92, 94 d eller 94 e § får överklagas av arbetslöshetskassan hos allmän förvaltningsdomstol.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

⁴ Senaste lydelse 2002:543.

Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknads- politiska verksamheten

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten att 9 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I en arbetsmarknadspolitisk databas får inga andra känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) behandlas än sådana som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa.

Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa och sådana personuppgifter som avses i 21 § personuppgiftslagen får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Detsamma gäller för personuppgifter om sociala förhållanden samt för omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild.

Föreslagen lydelse

9 §¹

Känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) får behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas endast om de har lämnats i ett ärende. Dessutom får känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa behandlas i en databas om de är nödvändiga för handläggningen av ett ärende.

Personuppgifter om sociala förhållanden och omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Detsamma gäller sådana uppgifter som avses i 21 § personuppgiftslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

¹ Senaste lydelse 2011:545.

Remissinstanser som har gett in yttrande

Justitieombudsmannen, Kamrarrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Luleå, Förvaltningsrätten i Jönköping, Justitiekanslern, Domstolsverket, Datainspektionen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Myndigheten för handikappolitisk samordning – Handisam, Arbetsgivarverket, Statskontoret, Centrala studiestödsnämnden, Stockholms universitet, Malmö högskola, Göteborgs universitet, Diskrimineringsombudsmannen, Arbetsförmedlingen, Arbetsdomstolen, ILO-kommittén, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Haninge kommun, Stockholms stad, Olofströms kommun, Malmö stad, Göteborgs stad, Tjörns kommun, Borlänge kommun, Sveriges Kommuner och Landsting, Svenskt Näringsliv, Tjänstemännens Centralorganisation, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Arbetslöshetskassornas samorganisation, Federationen för mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Småföretagarnas Arbetslöshetskassa.

Remissinstanser som har inbjudits men avstått från att yttra sig

Skatteverket, Järfälla kommun, Älvkarleby kommun, Vingåkers kommun, Valdemarsviks kommun, Nässjö kommun, Vetlanda kommun, Alvesta kommun, Kalmar kommun, Burlövs kommun, Eslövs kommun, Kungälv kommun, Skövde kommun, Åmåls kommun, Faluns kommun, Hofors kommun, Ockelbo kommun, Söderhamns kommun, Örnköldsviks kommun, Bräcke kommun, Dorotea kommun, Malå kommun, Robertsfors kommun, Bodens kommun, Handikappförbunden, Företagarna, Företagarförbundet.

Lagrådsremissens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

dels att 46 § samt rubriken närmast före 46 § ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 46 a och 46 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Gemensam bestämmelse om avstängning och nedsättning¹

Frånkännande av rätt till ersättning

Lydelse enligt bet. 2011/12:AU12

Föreslagen lydelse

46 §

Bestämmelserna i 43 § och 45 a § första stycket 1 om arbete ska tillämpas i fråga om arbetsmarknadspolitiska program för vilka aktivitetsstöd lämnas. Bestämmelserna i 44, 45 och 45 a §§ ska då gälla i tillämpliga delar.

Den som medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter eller låtit bli att anmäla ändrade uppgifter till en arbetslöshetskassa om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning, ska frånkännas rätt till ersättning. En medlem i en kassa får dock frånkännas rätt till ersättning endast om kassan vid prövning enligt 37 § första stycket lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor har funnit att han eller hon inte ska uteslutas som medlem.

Den arbetslöshetskassa till vilken den enskilde har lämnat eller låtit bli att lämna uppgifter enligt första stycket ska besluta om frånkännande, även om han eller hon har utträtt ur kassan eller blivit medlem i en ny kassa.

¹ Senaste lydelse 2000:1460.

Ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning ska avse minst 45 och högst 195 ersättningsdagar.

Ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning gäller från och med den dag då det förhållande som ligger till grund för beslutet kom till arbetslöshetskassans kännedom.

Ersättning får betalas ut på nytt först sedan den sökande har utfört förvärvsarbete som avses i 12 och 13 §§ under 80 dagar från den tidpunkt då det förhållande som ledde till beslutet om fränkännande kom till arbetslöshetskassans kännedom.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2013.

Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

dels att nuvarande 94 a och 94 b §§ ska betecknas 94 f och 94 g §§,

dels att 37, 37 a, 39, 87, 94, 100 och 104 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 94 a § ska sättas närmast före 94 f §,

dels att det i lagen ska införas sju nya paragrafer, 37 b, 37 c och 94 a–94 e §§ samt närmast före 94 § ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 §¹

Arbetslöshetskassans styrelse ska, om inte särskilda skäl talar mot det, utesluta en medlem som

1. inte uppfyller och inte heller under de senaste sex månaderna har uppfyllt bestämmelsen i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde, eller

2. medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktig eller vilseledande uppgift om något förhållande av betydelse för hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning.

Om det finns särskilda skäl ska styrelsen, i stället för att utesluta medlemmen, fränkänna honom eller henne rätten till ersättning enligt bestämmelser om detta i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

En medlem i en arbetslöshetskassa som medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning, ska uteslutas som medlem om inte särskilda skäl talar mot det. Detsamma gäller en medlem som medvetet eller av grov vårdslöshet har låtit bli att anmäla ändrade uppgifter till kassan om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning.

I 46–46 b §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring finns bestämmelser om fränkännande av rätt till ersättning när arbetslöshetskassan beslutar att medlemmen inte ska uteslutas.

37 a §²

Styrelsen får uppdra åt kassaföreståndaren att fatta beslut i ärenden om uteslutning av en medlem och om fränkännande av rätt till ersättning. Styrelsen får dock inte uppdra åt kassaföreståndaren att fatta beslut i ärenden om omprövning av sådana beslut.

En medlem får uteslutas om han eller hon inte uppfyller och inte heller under de senaste sex månaderna har uppfyllt bestämmelsen i en arbetslöshetskassas stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde.

¹ Senaste lydelse 2009:665.

² Senaste lydelse 2009:1438.

37 b §

Ett beslut om uteslutning av en medlem enligt 37 § gäller från och med den dag då det förhållande som ligger till grund för beslutet kom till arbetslöshetskassans kännedom.

Ett beslut om uteslutning av en medlem enligt 37 a § gäller från och med första dagen i den kalendermånad som följer på beslutet. Om beslutet fattas under den tid då medlemmen har rätt till ersättning, gäller dock uteslutningen från och med dagen efter den dag då medlemmens rätt till ersättning upphör.

37 c §

Arbetslöshetskassans styrelse prövar frågor om uteslutning av en medlem och om fränkännande av rätt till ersättning. En kassaföreståndare får dock efter uppdrag från styrelsen fatta beslut i sådana ärenden, utom när det gäller omprövning.

39 §

Ett beslut varigenom en medlem uteslutits skall innehålla de skäl som bestämt utgången, om det inte är uppenbart obehövligt. I beslutet skall även anges från och med vilken dag uteslutningen gäller.

Om ett beslut om uteslutning fattas med stöd av 37 § 1 under tid då medlemmen har rätt till ersättning, gäller uteslutningen från och med dagen efter det att medlemmens rätt till ersättning upphör.

Ett beslut om att utesluta en medlem ska innehålla de skäl som har bestämt utgången, om det inte är uppenbart obehövligt. I beslutet ska det även anges från och med vilken dag uteslutningen gäller.

För den kompletterande kassan gäller i övrigt bestämmelserna i denna lag med följande undantag.

Bestämmelserna i 1 § andra stycket och 5 § första stycket 2 om kassans verksamhetsområde, bestämmelsen i 3 § om minsta antal medlemmar, bestämmelsen i 8 § om att registrering i vissa fall får vägras samt bestämmelserna i 82–84 §§ om fusion gäller inte.

Bestämmelserna i 3 §, 5 § första stycket 12, 34–47 a §§ samt 60 § om medlemskap, medlemsförteckning, medlemsavgift m.m., i 48–48 b §§ om finansieringsavgift och arbetslöshetsavgift, i 94 a och 94 b §§ om uppgiftsskyldighet, samt i 95–97 §§ och 111–115 §§ om överklagande, omprövning och ändring gäller för de anslutna i stället för medlemmarna. Det som sägs om medlem i 31 och 61 §§ gäller även den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

Bestämmelserna i 3 §, 5 § första stycket 12, 34–47 a §§ samt 60 § om medlemskap, medlemsförteckning, medlemsavgift m.m., i 48–48 b §§ om finansieringsavgift och arbetslöshetsavgift, i 94 f och 94 g §§ om uppgiftsskyldighet, samt i 95–97 §§ och 111–115 §§ om överklagande, omprövning och ändring gäller för de anslutna i stället för medlemmarna. Det som sägs om medlem i 31 och 61 §§ gäller även den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

I stället för det som sägs i 17 § tredje stycket gäller för den kompletterande arbetslöshetskassan följande. Till styrelseledamot får utses medlemmar, förtroendevalda eller anställda i de organisationer som är medlemmar i föreningen. Styrelseledamöterna får inte vara styrelseledamöter, kassaföreståndare eller ombud vid föreningsstämma i en annan arbetslöshetskassa.

Bestämmelserna i 51–54 §§ om val av ombud och valda ombud gäller i den kompletterande arbetslöshetskassan på motsvarande sätt ombud som utses av medlemsorganisationerna. För sådana ombud gäller det som sägs i fjärde stycket om styrelseledamot i den kompletterande kassan.

Aterbetalning av statsbidrag

Om en arbetslöshetskassa har fått statsbidrag utan att vara berättigad till det eller har fått för stort bidrag, skall kassan betala tillbaka bidraget.

Om en enskild har orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska arbetslöshetskassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt. Detsamma gäller när en enskild som har fått ersättning från

³ Senaste lydelse 2009:1438.

⁴ Senaste lydelse 2002:543.

en kassa senare har fått lön eller Prop. 2012/13:12
ekonomiskt skadestånd som Bilaga 4
motsvarar lön för samma tid.

I frågor om återkrav beslutar Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. Grundas återkravet på att beslut om ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring är felaktigt, får dock statsbidraget återkrävas endast om beslutet om utbetalning av ersättning strider mot den lagen, denna lag eller med stöd av dessa lagar meddelade föreskrifter.

Vid återkrav får beloppet jämkas eller, om det finns synnerliga skäl, helt efterges.

Återbetalningsskyldigheten omfattar dock inte belopp som arbetslöshetskassan har beslutat att efterge med stöd av 68 d § lagen om arbetslöshetsförsäkring.

94 a §

Om en arbetslöshetskassa har orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska kassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt.

94 b §

Om någon annan än en enskild eller en arbetslöshetskassa har orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska kassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt endast om den enskilde skäligen borde ha insett att han eller hon har fått ersättning obehörigen eller med för högt belopp.

Återbetalningsskyldigheten omfattar dock inte belopp som arbetslöshetskassan har beslutat att efterge med stöd av 68 d § lagen om arbetslöshetsförsäkring.

94 c §

En arbetslöshetskassa ska, även i andra fall än som anges i 94–94 b §§, betala tillbaka statsbidrag som kassan har fått utan att vara berättigad till det eller har fått med för högt belopp.

94 d §

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen ska besluta att kräva tillbaka statsbidrag från en arbetslöshetskassa om myndigheten vid sin tillsyn finner att arbetslöshetsersättning har betalats ut felaktigt och förutsättningarna för återbetalningsskyldighet enligt 94–94 b §§ är uppfyllda.

94 e §

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får, om en arbetslöshetskassa begär det eller i samband med tillsyn, besluta att delvis befria kassan från återbetalningsskyldighet enligt 94–94 b §§ eller delvis efterge ett krav på återbetalning enligt 94 d §, om det finns särskilda skäl. Om det finns synnerliga skäl, får myndigheten besluta om hel befrielse eller hel eftergift.

100 §⁵

Beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen enligt 92 eller 94 § får överklagas av arbetslöshetskassan hos allmän förvaltningsdomstol.

En arbetslöshetskassa får överklaga Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens beslut enligt 92, 94 d och 94 e §§ till allmän förvaltningsdomstol.

104 §⁶

Beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i frågor som avses i 8, 92 och 94 §§ skall överklagas inom två månader från beslutets dag.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens beslut i frågor som avses i 8, 92, 94 d och 94 e §§ ska överklagas inom två månader från dagen för beslutet.

⁵ Senaste lydelse 2002:543.

⁶ Senaste lydelse 2002:543.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2013.

Prop. 2012/13:12
Bilaga 4

Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknads- politiska verksamheten

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten att 9 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I en arbetsmarknadspolitisk databas får inga andra känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) behandlas än sådana som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa.

Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa och sådana personuppgifter som avses i 21 § personuppgiftslagen får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Detsamma gäller för personuppgifter om sociala förhållanden samt för omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild.

Föreslagen lydelse

9 §¹

Känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende. Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa får dessutom behandlas i en databas om de är nödvändiga för handläggningen av ett ärende.

Personuppgifter om sociala förhållanden och omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Detsamma gäller sådana personuppgifter som avses i 21 § personuppgiftslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2013.

¹ Senaste lydelse 2011:545.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2012-06-18

Närvarande: F.d. justitierådet Dag Victor samt justitieråden Lennart Hamberg och Per Virdesten.

Förtydliganden av bestämmelser för arbetslöshetsförsäkringen och arbetslöshetskassorna och ändring i Arbetsförmedlingens registerlag

Enligt en lagrådsremiss den 7 juni 2012 (Arbetsmarknadsdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
2. lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor,
3. lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Tarik Qureshi.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Allmänt

I lagrådsremissen föreslås bl.a. ändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkring och lagen om arbetslöshetskassor. Dessa båda lagar har starka samband med varandra och bildar tillsammans ett system för ersättning vid arbetslöshet. Lagrådsremissen innehåller emellertid endast en mindre del av de lagförslag som är avsedda att läggas fram i en kommande proposition. Enligt vad som upplysts vid föredragningen kommer övriga lagförslag inte att bli föremål för granskning av Lagrådet.

Det valda förfaringssättet har bl.a. inneburit att förslaget när det gäller ändring i lagen om arbetslöshetsförsäkring inte innehåller något förslag till upphävande av de bestämmelser i lagen som de föreslagna nya bestämmelserna är avsedda att ersätta. Inte heller framgår det hur de frågor som nu regleras i den paragraf där den nya regleringen föreslås bli placerad ska regleras i fortsättningen. Att den föreslagna regleringen till stor del endast är en redaktionell omflyttning framgår inte heller omedelbart av remissen liksom inte heller vilka skäl som ligger bakom denna omflyttning. Eftersom det underlag som Lagrådet tagit del av sålunda är ofullständigt har det varit svårt att överblicka konsekvenserna av förslagen i remissen och hur dessa förhåller sig till övriga bestämmelser inom arbetslöshetsförsäkringssystemet.

Förslaget innebär bl.a. nya bestämmelser när det gäller möjligheterna att fränkänna en medlem rätt till ersättning. Det gäller den som medvetet eller av grov vårdslöshet låtit bli att anmäla ändrade uppgifter till kassan av betydelse för rätten till ersättning. Eftersom sådana beteenden, liksom de som i dag kan leda till fränkännande av rätt till ersättning, också kan bli föremål för straffrättsliga förfaranden enligt bidragsbrottslagen (2007:612) hade det varit av värde om lagrådsremissen hade innehållit en

analys av i vad mån tillämpningen av de olika bestämmelserna är avsedd att samordnas och av hur regleringen förhåller sig till det i artikel 4 i det sjunde tilläggsprotokollet till Europakonventionen intagna förbudet mot dubbla straffrättsliga förfaranden.

Lagändringarna ska enligt förslaget träda i kraft den 1 september 2013. Lagrådet noterar att det inte sägs något i lagrådsremissen om behovet av övergångsregler. Enligt Lagrådets uppfattning bör det utvecklas och tydliggöras i vilken omfattning äldre bestämmelser ska tillämpas efter ikraftträdandet på ärenden som handläggs enligt lagarna om arbetslöshetsförsäkring och om arbetslöshetskassor.

Förslaget till lag om ändring i lagen om arbetslöshetsförsäkring

46 b §

Enligt bestämmelsens första stycke ska ett beslut om fränkännande av rätt till arbetslöshetsersättning gälla från och med den dag då det förhållande som ligger till grund för beslutet kom till arbetslöshetskassans kännedom. En motsvarande regel föreslås vad gäller beslut om utslutning ur arbetslöshetskassa, se 37 b § förslaget till lag om ändring i lagen om arbetslöshetskassor. Förslagen om att på detta sätt koppla rättsverkan av besluten till en tidpunkt före beslutsdagen har motiverats av önskemål om att undvika återkrav.

Enligt författningskommentaren ska den avsedda tidpunkten motsvara den dag då en handläggare på kassan får faktisk kännedom om det relevanta förhållandet. Enligt vad som upplysts vid föredragningen kan de relevanta förhållanden som avses bestå i att oriktiga eller vilseledande uppgifter lämnats, alternativt att ändrade förhållanden av betydelse för ersättning inte anmälts. I praktiken synes den i författningskommentaren gjorda bedömningen innebära att arbetslöshetskassans beslut om fränkännande eller utslutning ska gälla från och med den dag då kassan inleder en utredning av dessa frågor. Detta bör i så fall komma till uttryck i lagtexten.

Den föreslagna ordningen torde innebära att krav måste ställas på en noggrann dokumentation hos arbetslöshetskassorna om vid vilken tidpunkt beslutsärendena initieras. Enligt Lagrådets mening kan det ifrågasättas om önskemålet om att undvika återkrav (som endast partiellt torde kunna undvikas) utgör tillräckligt skäl för att frångå beslutsdagen som den dag fränkännande resp. utslutning börjar gälla.

Om den valda lösningen föredras bör i vart fall, på motsvarande sätt som enligt 39 § lagen om arbetslöshetskassor, i paragrafen införas en bestämmelse om att det i arbetslöshetskassans beslut om fränkännande ska anges från och med vilken dag kassans beslut gäller och, därigenom, vilken dag som också är utgångspunkt för beräkningen av 80-dagarsregeln om förvärvsarbete som villkor för att ny ersättning ska kunna ges. Lagrådet föreslår att paragrafen då utformas enligt följande:

Ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning gäller från och med den dag då arbetslöshetskassan inledde utredning av det förhållande som ligger till grund för beslutet. I beslutet ska denna tidpunkt anges.

Prop. 2012/13:12
Bilaga 5

Ersättning får betalas ut på nytt ... under 80 dagar från den tidpunkt som avses i första stycket.

Förslaget till lag om ändring i lagen om arbetslöshetskassor

37 b §

Vad gäller första styckets reglering av tidpunkten från vilken beslutet om utslutning ska gälla, se vad som anförts ovan under 46 b § förslaget till lag om ändring i lagen om arbetslöshetsförsäkring.

I andra stycket anges att ett beslut om utslutning enligt 37 a § (när medlemmen inte arbetat inom kassans verksamhetsområde) ska gälla först från och med första dagen i månaden efter beslutet. Regeln har motiverats av att medlemmen ska ha möjlighet att byta arbetslöshetskassa utan att få försämrade ersättning. Enligt förslaget ska denna regel dock inte gälla om beslutet fattats under den tid då medlemmen har rätt till ersättning, utan då ska (på sätt som gäller i dag enligt 39 § andra stycket) utslutningen gälla från och med dagen efter det att rätten till ersättning upphört.

Såvitt framkommit skulle regleringen i vissa fall kunna innebära en mindre förmånlig behandling av medlem som har rätt till ersättning vid tidpunkten för beslutet om utslutning. Detta synes inte ha varit avsikten. Lagrådet föreslår därför att andra stycket formuleras om enligt följande:

Ett beslut om utslutning ... följer på beslutet. Om medlemmen då har rätt till ersättning, gäller dock utslutningen först från och med dagen efter den dag då rätten till ersättning upphör.

37 c §

Paragrafen har givits en utformning som kan ge intryck av att det är i denna lag som frågan om fränkännande av rätt till ersättning regleras. Reglerna om sådant fränkännande finns emellertid inte här utan i lagen om arbetslöshetsförsäkring. Lagrådet föreslår därför att paragrafen får följande utformning:

Arbetslöshetskassans styrelse prövar frågor om utslutning av en medlem och om fränkännande av rätt till ersättning enligt bestämmelser om detta i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. En kassaföreståndare får dock efter uppdrag från styrelsen fatta beslut i sådana ärenden, utom när det gäller omprövning.

94 c §

I 94–94 b §§ anges att en arbetslöshetskassa i vissa fall ska betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt. Förevarande paragraf innehåller

en bestämmelse om att kassan även i andra fall ska betala tillbaka statsbidrag. Av författningskommentaren framgår, vilket också har bekräftats under föredragningen, att denna paragraf endast tar sikte på bidrag som kassan erhållit enligt 93 a §. Förståelsen av paragrafen skulle underlättas om detta framgick direkt av paragrafen. Den skulle förslagsvis kunna formuleras på följande sätt:

Om en arbetslöshetskassa har erhållit statsbidrag enligt 93 a § ska kassan betala tillbaka de bidrag som kassan har fått utan att vara berättigad till det eller har fått med för högt belopp.

94 d och 94 e §§

I 94 d § anges att inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen ska besluta att kräva tillbaka statsbidrag i vissa fall om myndigheten ”vid sin tillsyn” finner att bidraget ska återbetalas. Enligt 94 e § kan inspektionen helt eller delvis efterge återbetalningsskyldigheten.

Det framgår inte av motiveringen att avsikten är att beslut om återkrav av statsbidrag endast ska kunna initieras vid vad som formellt kan betecknas som tillsynsärenden. En omformulering av bestämmelserna bör därför övervägas.

Enligt bestämmelserna har inspektionen inte givits någon motsvarande rätt att besluta i fråga om sådana statsbidrag som arbetslöshetskassan är skyldig att återbetala enligt 94 c §. Någon motivering till varför situationerna inte ska behandlas på samma sätt har inte givits.

Lagrådet förordar att paragraferna utformas enligt följande:

94 d § Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen ska besluta ... om myndigheten finner ... återbetalningsskyldighet enligt 94-94 c §§ är uppfyllda.

94 e § Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får, om en arbetslöshetskassa begär det eller i samband med beslut enligt 94 d §, besluta att delvis befria kassan från återbetalningsskyldighet enligt 94-94 c §§ om det finns särskilda skäl. Om det finns synnerliga skäl, får myndigheten besluta om hel befrielse.

Övrigt lagförslag

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 27 september 2012

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Björklund, Ask, Larsson, Erlandsson, Hägglund, Carlsson, Borg, Sabuni, Björling, Ohlsson, Norman, Attefall, Engström, Kristersson, Ullenhag, Hatt, Ek, Löf

Föredragande: statsrådet Engström

Regeringen beslutar proposition Åtgärder inom arbetslöshetsförsäkringen m.m.